



ÅRSBUDSJETT 2016



Økonomiplan 2016-2019



- et ansvar for **FYLKESTINGET**
i Nord-Trøndelag



Vår referanse

Saksbehandler

Dato

15/06315-34

May-Wenche Hestø

17.11.2015

Årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-19

INNHold

1. TJENESTEPRODUKSJON	13
1.1 Tjenesteproduksjon i 2016-19	13
1.2 Utdanning	15
1.2.1 Sektorens driftsramme	15
1.2.2 Målsettinger	15
1.2.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	16
1.2.4 Strategi framover	18
1.2.5 Miljøtiltak	23
1.3 Fagskoler	24
1.3.1 Sektorens driftsramme	24
1.3.2 Mål	24
1.3.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	24
1.3.4 Prioriteringer	25
1.4 Samferdsel	26
1.4.1 Sektorens driftsramme	26
1.4.2 Målsettinger	26
1.4.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	27
1.4.4 Miljøtiltak	29
1.5 Regional utvikling	30
1.5.1 Sektorens driftsramme	30
1.5.2 Mål	30
1.5.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	30
1.5.4 Miljøtiltak	32
1.6 Kultur	33
1.6.1 Sektorens driftsramme	33
1.6.2 Mål	33
1.6.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	33
1.6.4 Miljøtiltak	36
1.7 Tannhelse og folkehelse	37
1.7.1 Sektorens driftsramme	37
1.7.2 Tannhelse	37

1.7.3 Strategi framover	38
1.7.4. Folkehelse	40
1.8 Fylkesordfører og fylkesting	42
1.8.1 Sektorens driftsramme	42
1.8.2 Tjenester og tjenesteproduksjon	42
1.9 Fylkesrådet, ledelse og stab	43
1.9.1 Sektorens driftsramme	43
1.9.2 Mål	43
1.9.3 Tjenester og tjenesteproduksjon	44
1.9.4 Prioriteringer	44
1.9.5 Miljøtiltak i egen bygningsmasse.....	45
1.10 Kontroll og tilsyn.....	48
1.10.1 Sektorens driftsramme	48
2. INVESTERINGSBUDSJETT 2016-19.....	49
2.1 Handlingsregel lånegjeld	50
2.2. Skoleinvesteringer	51
2.3 Veginvesteringer.....	52
2.4 Regionalt utviklingsfond.....	54
2.5 Tannhelse	54
2.6 Egenkapitalinnskudd KLP.....	54
3. STYRINGSSIGNALER, SALDERING M.V.	54
4. FYLKESTINGETS FELLESINNTEKTER	56
5. LÅNEOPPTAK, LANGSIKTIG GJELD, LIKVIDITET, FOND OG GARANTIANSVAR.....	63
6. BUDSJETTFORUTSETNINGER	65
7. ØKONOMISKE OVERSIKTER	67
8. FORMELLE BESTEMMELSER.....	69
9. VEDLEGG.....	73
Vedlegg 1 A Fylkestingets fellesinntekter	73
Vedlegg 1 B Investeringer pr. prosjekt.....	74
Vedlegg 2: Kommentarer til investeringsbudsjett fylkesveger	75

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

1. Fylkestinget vedtar, med hjemmel i lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven), en sats for inntektsskatt til Nord-Trøndelag fylkeskommune på 2,65 %, av skattbar inntekt for personlige skatteyttere og dødsboer. Hvis Stortinget vedtar en annen maksimalsats for året 2016, gjøres den gjeldende.
2. Årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-19 vedtas i samsvar med foreliggende forslag fra fylkesrådet, datert 17. november 2015.
3. Rammene for driftsbudsjettet settes til:

Budsjettskjema 1A	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
i 1 000 kroner						
<u>Frie disponible inntekter</u>						
Skatt på inntekt og formue	-577 618	-598 300	-626 500	-624 100	-622 300	-620 700
Rammetilskudd og inntektsutjevning	-1 454 040	-1 513 600	-1 528 400	-1 508 000	-1 491 900	-1 467 800
Andre direkte eller indirekte skatter						
Andre generelle statstilskudd	-14 628	-15 275	-11 828	-13 677	-15 462	-17 267
<i>Sum frie disponible inntekter</i>	-2 046 286	-2 127 175	-2 166 728	-2 145 777	-2 129 662	-2 105 767
<u>Netto finansinntekter/-utgifter</u>						
Renteinntekter og utbytte	-190 474	-193 757	-178 255	-174 053	-173 805	-178 520
Gevinst finansielle instrumenter	-654					
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	69 140	78 297	69 798	70 952	77 465	92 371
Tap finansielle instrumenter						
Avdrag på lån	103 613	106 300	106 300	109 800	114 300	114 300
<i>Sum netto finansinntekter/-utgifter</i>	-18 375	-9 160	-2 157	6 699	17 960	28 151
<u>Netto avsetninger</u>						
Til dekning av tidligere års regnskapsm. merforbruk						
Til ubundne avsetninger	66 045	36 700	28 874	34 247	30 334	21 246
Til bundne avsetninger						
Bruk av tidligere års regnskapsm. mindreforbruk	-61 999					
Bruk av ubundne avsetninger	-34 713	-21 152	-39 351	-42 551	-45 749	-21 300
Bruk av bundne avsetninger						
<i>Sum netto avsetninger</i>	-30 667	15 548	-10 477	-8 304	-15 415	-54
Overført til investeringsregnskapet (vedtatt av FT)	60 955	95 398	124 500	133 800	130 800	98 629
<i>Til fordeling drift</i>	-2 034 373	-2 025 389	-2 054 862	-2 013 582	-1 996 317	-1 979 041
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	2 004 461	2 025 389	2 054 862	2 013 582	1 996 317	1 979 041
<i>Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd)</i>	-29 912	0	-	-	-	-

Budsjettskjema 1B	Regnskap	Budsjett	Budsjett 2016	Økonomiplan		
	2014	2015		2017	2018	2019
i 1 000 kroner						
<u>Fordelt slik</u>						
Utdanning	1 016 255	1 041 334	1 023 728	1 007 949	999 691	1 000 289
Fagskolene	23 744	25 287	24 468	24 215	24 002	23 619
Samferdsel	680 343	705 880	731 625	717 797	712 249	701 404
Regional utvikling	53 801	48 894	47 471	47 008	46 621	45 871
Kultur	68 513	71 830	82 629	72 959	72 396	71 294
Tannhelse og Folkehelse	92 966	94 196	97 612	96 749	96 024	92 574
Fylkesordfører, fylkesting	17 802	18 701	18 405	19 173	18 474	18 920
Fylkesrådet, ledelse og stab	125 236	123 304	144 009	142 829	141 838	139 938
Kontroll og tilsyn	4 847	5 470	5 549	5 495	5 451	5 367
Fylkestinget	-79 045	-109 507	-120 634	-120 592	-120 429	-120 235
Sum netto drift	2 004 461	2 025 389	2 054 862	2 013 582	1 996 317	1 979 041

4. Rammene for investeringsbudsjettet settes til:

Budsjettskjema 2A	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
i 1 000 kroner						
Investering i anleggsmidler	395 703	464 871	359 975	428 000	683 900	659 400
Utlån og forskutteringer	6 508	4 114	4 740	4 740	4 740	4 740
Avdrag på lån	-	-	-	-	-	-
Avsetninger	1 327	8 000	-	-	-	-
Årets finansieringsbehov	403 538	476 985	364 715	432 740	688 640	664 140
Bruk av lånemidler	-241 136	-258 703	-161 620	-208 600	-416 920	-428 900
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-2 615	-8 000	-	-	-	-
Tilskudd til investeringer	-5 171	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-72 180	-100 770	-71 855	-85 600	-136 180	-131 880
Andre inntekter	1 625	-	-	-	-	-
Sum ekstern finansiering	-319 477	-367 473	-233 475	-294 200	-553 100	-560 780
Overført fra driftsbudsjettet	-71 611	-95 398	-124 500	-133 800	-130 800	-98 620
Bruk av avsetninger	-12 450	-14 114	-6 740	-4 740	-4 740	-4 740
Sum finansiering	-84 061	-109 512	-131 240	-138 540	-135 540	-103 360
Udekket/udisponert	-0	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 2B (1000 kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Fylkesordførere og fylkesting	125	0	0	0	0	0
Sikring adkomst skolelokaler	0	1 500	1 000	0	0	0
Utvikling av bygningsmassen	15 422	15 884	16 400	18 400	18 400	18 400
Mindre bygningsmessige tilpasninger	0	2 328	0	0	0	0
Universell utforming	3 684	7 266	0	0	0	0
Ole Vig vgs	678	22 114	69 200	94 000	0	0
Verdal vgs	349	12 200	5 500	8 800	8 800	0
Mære lbs	1 314	25 500	24 875	0	3 000	0
Olav Duun vgs	989	28 000	28 000	1 000	32 000	40 000
Steinkjer vgs	1 741	12 000	0	0	0	0
Ytre Namdal vgs	232	0	1 000	9 000	9 000	0
Ytre Namdal fagskole	0	0	0	700	4 000	4 000
Inderøy vgs	16 313	10 000	5 000	0	0	0
Grong vgs	23	0	0	0	0	0
ADA - IT infrastruktur	3 147	1 500	5 100	700	100	0
Administrasjonsavdelingen	43 891	138 292	156 075	132 600	75 300	62 400
Kommunikasjonsavdelingen	0	0	1 000	0	0	0
Fylkesrådet, ledelse og stab	43 891	138 292	157 075	132 600	75 300	62 400
Utdanning - Utstyrsinvesteringer	14 926	0	2 000	0	0	0
Tannhelse og folkehelse - Utstyr og klinikker	1 332	11 354	15 200	1 200	1 200	1 200
Veginvesteringer	0	0	0	44 000	44 000	44 000
Gang og sykkelveier	200	0	0	0	0	0
Strekingsvis omlegging	1 360	0	0	0	0	0
Folladammen	5 000	0	0	0	0	0
Strekingsvise tiltak, Q310	128 811	152 400	53 200	0	0	0
FV 17 og FV 720	0	0	52 600	250 200	563 400	551 800
Mindre utbedringer - Q320	6	0	0	0	0	0
Forsterkning 10t asfalt, Q324	114 052	47 875	33 400	0	0	0
Bruer, Q325	7 725	52 400	24 000	0	0	0
Punktvis forsterkning, Q326	2 417	3 750	1 200	0	0	0
Flaskehals/andre tiltak - Q327	1 553	0	2 200	0	0	0
Gang- og sykkelveger, Q330	49 310	43 800	11 200	0	0	0
Trafikksikkerhetstiltak, Q340	11 415	6 000	1 700	0	0	0
Miljø- og servicetiltak, Q350	934	1 000	1 100	0	0	0
Kollektivtiltak, Q360	3 724	1 500	1 000	0	0	0
Planlegging, Q370	8 588	6 500	4 100	0	0	0
Rassikring - Q410	315	0	0	0	0	0
Trapeze Ruteplanleggingssystem	18	0	0	0	0	0
Samferdsel	335 429	315 225	185 700	294 200	607 400	595 800
Sum investeringer i anleggsmidler	395 703	464 871	359 975	428 000	683 900	659 400

5. Dersom fylkeskommunen har et overskudd i regnskapet for 2016, og overskudd på fylkestingets fellesinntekter, gjenbevilges i budsjettet for 2017, sektorenes netto besparelser og netto overskridelser i forhold til budsjett for 2016. Har fylkeskommunen et underskudd i regnskapet for 2016, eller underskudd på fylkestingets fellesinntekter, behandles gjenbevilgninger som en del av årsoppgjøret. Virksomhetene kan velge å sette gjenbevilgningen på fond og disponere denne senere.

6. Fylkeskommunen skal ta opp lån på til sammen 161.620.000 kroner i 2016, i henhold til investeringsbudsjettet. Fylkesrådet, eller den som fylkesrådet gir fullmakt fastsetter lånevilkårene, i henhold til finansreglementet.

7. Fylkesrådet og kontrollutvalget skal innen utgangen av 2015 fordele fylkestingets bevilgninger for 2016 innenfor eget ansvarsområde i samsvar med budsjettreglementet. Fylkesrådet kan endre budsjettet mellom sektorer i løpet av budsjettåret, når det gjelder sektorovergripende bevilgninger i driftsbudsjettet, eksempelvis personalmidler.

8. Netto driftsramme til fylkesordfører og fylkesting, fastsettes slik:

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Fylkesordfører	1,1	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Fylkestinget (drift)	16,7	17,3	17,0	17,8	17,1	17,5
Netto driftsutgift	17,8	18,7	18,4	19,2	18,5	18,9

(Saken skal behandles videre i fylkestinget)

Fylkesrådets vurdering

Fylkeskommunen har i mange år hatt god økonomistyring og økonomiske muskler til å drifte tjenester på en god måte for befolkningen i Nord-Trøndelag. Vi har også hatt økonomi til å gjøre betydelige investeringer i skolebygg og fylkesveger.

Vi må, i årene som kommer, bruke mindre penger enn det vi har gjort til nå. Hovedårsaken er virkningene av det nye inntektssystemet, som slår inn i perioden 2015-2019. Totalt vil vi ha om lag 103 millioner kroner mindre å rutte med i 2019 enn i 2015. I det økonomiske opplegget har vi ikke lagt inn forventninger om vekst i framtidige statsbudsjett.

Vi vil derfor ikke klare å opprettholde tjenestetilbudet på samme måte som dag. Vi må forvalte de ressursene vi har enda bedre enn før. Det betyr at vi må prioritere hardere.

Forslaget til statsbudsjett for 2016 gir oss en generell vekst i de frie inntektene på om lag 25 millioner kroner i forhold til det vi la inn i forrige økonomiplan. Om lag 12 millioner av dette er videreføring av midler som kom i 2015. De vil vi videreføre til utdanning og samferdsel, i samsvar med driftsrapport 2/2015.

Den nye prognosen fra Statens pensjonskasse viser reduserte kostnader til pensjon i 2015 og 2016. 22 millioner kroner i reduserte årlige kostnader er lagt til grunn for perioden 2016-19. Dersom prognosen fra pensjonskassen viser seg å være feil, må vi finne ny dekning. Vi er klar over denne risikoen, men har som i årene før, valgt å følge pensjonsselskapets prognose.

Vi foreslår å sette av om lag 35 millioner kroner på sentralt disposisjonsfond i perioden, bl.a. for å møte denne risikoen. Dette er mindre enn det vi planla i forrige økonomiplan.

Investeringer

Vi investerer for 2 150 millioner kroner fram til 2019. Størst er investeringene i 2018 med 689 millioner kroner. For å holde handlingsregelen som fylkestinget har vedtatt, bruker vi om lag 488 millioner kroner fra driftsbudsjettet, til investeringer. Slik klarer vi både å investere for framtida og holde den ansvarligheten fylkestinget har lagt opp til gjennom handlingsregelen. Vi investerer store summer på veg og skole, og er i balanse med handlingsregelen i 2019.

Statens vegvesen har rapportert om at de fleste prosjektene i fylkesvegplanen 2014-17 vil bli fullført eller igangsatt i løpet av 2016. Arbeidet med ny fylkesvegplan er igangsatt. Fylkestinget får strategidokument til behandling i juni 2016. Ny fylkesvegplan kommer til behandling i fylkestinget i løpet av 2017. Gjennom arbeidet med vegplanen får vi en samlet gjennomgang og prioritering av alle utbyggings- og oppgraderingsbehov.

Fylkestinget vedtok i april 2015 utbygging av første trinn på fv.17/ fv. 720 (Dyrstad–Sprova–Malm). Som varslet i økonomistrategisaken, foreslår fylkesrådet nå bevilgninger til utbyggingen av fv.17 i perioden 2016-19. Samlet bevilgning for planperioden er 1418 millioner 2016-kroner. 189 millioner av kostnaden vil påløpe i 2020. Halvparten av kostnadene dekkes gjennom bompenger etter at prosjektet er ferdig.

Fylkesrådet vil fortsette arbeidet for en helhetlig utbygging av fv.17 mellom Steinkjer og Namsos. Vi har investert 252 millioner kroner over vårt budsjett, i prosjektets nordlige del. Dette vil inngå som vår andel i en videreført bompakke.

Fylkesrådet foreslår at 265 millioner kroner i planperioden brukes til andre vegprosjekter.

Fylkesrådet foreslår å bruke 420 millioner til oppgradering av undervisningslokaler ved de videregående skolene i planperioden. Innenfor denne summen får vi realisert nye verkstedbygg ved Ole Vig og Olav Duun videregående skoler, arealer for kroppsøving og nytt kantinekjøkken ved Verdal videregående skole, modernisering ved Mære landbruksskole, verkstedhall ved Ytre Namdal videregående skole, nye lokaler for maskinoffiserutdanning ved Ytre Namdal fagskole og ny tannklinikk i Grong.

Drift

Fylkesrådet prioriterer å få flest mulig elever gjennom videregående opplæring på en best mulig måte. Vi vil også i løpet av de neste årene gjennomføre tiltak på flere områder, for å nå dette målet. Det vil likevel være utfordrende å opprettholde den samme innsatsen som før, på grunn av reduserte driftsrammer for utdanningssektoren.

Fylkesrådet vil fortsette å utvikle oppvekstprogrammet i samarbeid med kommunene.

Prognoser viser at antall 16-18 åringer går ned fram mot 2021, for deretter å stige igjen. I økonomistrategisaken i juni sa fylkestinget seg enig i at vi bør beholde en rasjonell tilbudsstruktur på lengre sikt, og ikke ta kapasiteten helt ned til minimumsnivået. Fylkesrådet foreslår derfor at driftsrammen til utdanningssektoren holdes uendret i 2019, i forhold til året før. Sett i forhold til øvrig virksomhet representerer det en styrking på over 16 millioner kroner.

Fylkesrådet ønsker å videreføre de tilbudene det er etterspørsel etter ved fagskolene. Fylkesrådet går inn for å opprette maskinistutdanning ved Ytre Namdal fagskole fra høsten 2016 dersom vi får godkjenning fra statlig myndighet.

Vi må tilpasse drift og vedlikehold av fylkesvegene til nye økonomiske rammer. I 2016 skal vi inngå nye driftskontakter for Indre Namdal og Steinkjer. Disse kontraktene omfatter om lag halvparten av alle våre fylkesveger. Vi bestemmer nivået på vegvedlikeholdet selv, men fylkesrådet vil tilrå at vi følger anbefalingene i statens standard.

Bevilgningene vil i planperioden, ikke være store nok til å stoppe forfallet på vegnettet. På dette området er vi helt avhengig av at staten bevilger mer penger, for å ta ansvar for det etterslepet som ble opparbeidet, mens disse vegene var et nasjonalt ansvar.

Vi blir nødt til å redusere utgiftene innenfor kollektivtransporten. Vi vil avveie nivået på framtidige tjenester gjennom en helhetlig plan for kollektivtrafikken.

Vi skal bruke 105 millioner kroner til regionale utviklingstiltak i 2016. Vi disponerer størstedelen av dette gjennom partnerskapet i Regionalt utviklingsprogram. Vi bruker store ressurser på nærings- og samfunnsutvikling innenfor områder som landbruk og marin sektor. Samtidig har fylkeskommunen spilt og spiller en avgjørende rolle i viktige omstillingsprosesser.

Fylkesrådet vil videreføre arbeidet for et allsidig kulturtilbud, særlig for barn og ungdom. Vi vil stimulere og styrke frivilligheten ved å være en aktiv medspiller for organisasjoner, aktører og arrangører innen idrett, kunst og kultur. Fylkesrådet vil i 2016, øke tilskuddet til friluftsspel, festivaler og rusfrie ungdomsarrangement. Vi vil ivareta fylkeskommunalt eierskap og styrke og utvikle kulturinstitusjonene.

Fylkesrådet foreslår å bruke 9 millioner kroner til sceneteknisk utstyr i nytt bygg for Nord-Trøndelag teater i Verdal, i 2016.

Vi må tilpasse tannhelsetjenestens driftsnivå til reduserte rammer. For å møte omstillingsbehovet vil vi øke pasientinntektene og effektivisere bemanningsstrukturen.

Fylkestinget har vedtatt at vi skal være med på å finansiere folkehelseundersøkelsen HUNT4 med 7 millioner kroner. 1 million ble bevilget i 2015. Fylkesrådet foreslår en bevilgning på 2 millioner kroner hvert år, i 2016 til 2018, til sammen 6 millioner kroner.

Vi skylder framtidige generasjoner å ta klimautfordringene på alvor. Fylkesrådet vil ha et grønnere Nord-Trøndelag. Vi vil etterstrebe CO₂-nøytral fylkeskommunal virksomhet gjennom god energiøkonomisering og lavenergiløsninger, og ved å bruke bioenergi i egne bygg og anlegg. Vi vil stille krav om miljøvennlige innkjøp i våre virksomheter.

Fylkesrådet foreslår å etablere et fast rådgivende miljøutvalg bestående av medlemmer fra fylkestinget, nærings- og interesseorganisasjoner og forskningsinstitusjoner.

Trøndelagsutredningen

Den økonomiplanen som vi legger fram nå, tar ikke hensyn til en eventuell sammenslåing av Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner fra 2018. Vi belyser de overordnede økonomiske forholdene i Trøndelagsutredningen, i tillegg til forhold som gjelder tjenesteproduksjonen.

Fylkestingene vil, i henhold til planlagt prosess, behandle saken om sammenslåing i løpet av våren 2016. Endelig beslutning er det Stortinget som tar. Økonomiplanen vi legger fram nå, er i balanse hvert år, slik kommuneloven krever. Hvis sammenslåing blir besluttet, må bl.a. en felles økonomiplan utarbeides fra sammenslåingsåret. Fylkesrådet vil signalisere at vi ønsker å holde en nøktern linje framover, i den forstand at vi ikke ønsker å belaste det framtidige fellesskapet med kostnader som vi ikke ville tatt på oss ellers.

Flyktningssituasjonen

Den økte tilstrømmingen av flyktninger og asylsøkere vil sannsynligvis føre til økt aktivitet på flere områder. Det vil særlig gjelde utdannings- og tannhelseområdet, der vi må tilby lovpålagte tjenester. Vi har for tiden ikke grunnlag for å vurdere eventuelle økte kostnader.

Steinkjer, 17. november 2015

Anne Marit Mevassvik
Fylkesrådsleder

Satser på utdanning

I fylkeskommunens budsjett for 2016 er utdanning en hovedsatsing. Prioriteringene er i tråd med den politiske plattformen til fylkesrådet.

Kravene til kunnskap vil øke for de fleste yrker og næringer i framtida. Oppvekst og utdanning er derfor det vi jobber mest med og som har den største andelen av budsjettet. Våre nordtrønderske ungdommer skal oppleve skolen som et trygt sted å vokse, mestre og lære, og ta aktivt del i å skape framtidens bedrifter og produkter i Nord-Trøndelag.

Å legge til rette for dette er kanskje den viktigste jobben vi gjør. En rekke tiltak og satsninger i budsjettet er rettet mot å få flere gjennom videregående utdanning. Det er å investere i framtida - både for det enkelte menneske og samfunnet. Dette er selve grunnbjelken i begrepene livsutfoldelse og livskvalitet, og er en forutsetning for å skape et attraktivt fylke

Vi ser stor verdi i å samarbeide med andre, og deltar i mange ulike partnerskap, spleiselag og samarbeidsformer innenfor de tjenesteområder som vi har ansvar for: oppvekst, regional utvikling, kultur og tannhelse/folkehelsearbeid.

Nord-Trøndelag fylkeskommunes ansvar og eierskap

- forvalter 3,2 milliarder kroner og har 1695 ansatte (ved utgangen av 2014)
- eier Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE), og tar ut årlige inntekter fra e-verket
- driver 11 videregående skoler, 4 fagskoler og 21 tannklinikker (8 av dem er ambuleringsklinikker)
- ansvar for vedlikehold av 3129 km med fylkesveger, drifter 6 fergesamband, 2 hurtigbåttilbud og et omfattende kollektivtilbud over hele fylket
- den viktigste aktøren i fylket når det kommer til regional utvikling gjennom støtteordninger og prosjekter
- sørger for kultur til alle, uansett geografi, blant annet gjennom Den Kulturelle Skolesekken og Vrimmel
- overordnet ansvar for folkehelse

Mål og ambisjoner

Vi jobber i det daglige ut fra visjonen: "Her alt er mulig - uansett". For oss betyr det at vi både skal se og gripe nye muligheter – og ikke være redd for å gå nye veier. Fylkestinget i Nord-Trøndelag har lange tradisjoner med å ta en slik rolle.

Det er bare gjennom en god økonomistyring vi får handlefrihet til å utnytte muligheter og gjøre politiske valg. Arbeidet med årsbudsjett- og økonomiplan skal legge til rette for god økonomistyring, slik at det kan gjøres politiske prioriteringer.

I Nord-Trøndelag som i resten av landet, lever vi lenger enn noen gang. Den største oppgaven for samfunnet i årene som kommer, vil være å sikre nok arbeidskraft til å ta seg av våre eldre, og til våre bedrifter. Et distriktsfylke som Nord-Trøndelag med mange små lokalsamfunn har større utfordringer enn mange andre på dette området.

Derfor er det viktig for fylkestinget å lede i fylket inn i nye tider. Vi skal være et framtidsrettet samfunn, som ivaretar respekten for enkeltmennesker og hvor vi finner løsninger på de store oppgavene i felleskap. For utviklingsoppgavene kan bare løses i felleskap. Spesielt i et fylke som trenger politikk – ikke bare marked – for å legge til rette for vekst. Bare slik kan vi få ungdom til å bli, trives og utvikle Nord-Trøndelag.

Dette budsjettet skal bidra til et robust og attraktivt Nord-Trøndelag, med tjenester av god kvalitet til innbyggere og samfunn. Brukeres og partners behov er avveid og prioritert innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Det er lagt vekt på god og effektiv utnyttelse av ressursene – med involvering og samhandling i hele organisasjonen. Gjennom åpenhet i forvaltningen stimulerer fylkeskommunen til deltakelse i samfunnslivet.

Det er krevende at vi i årene framover får mange millioner kroner mindre til å løse de samme oppgavene. For at vi skal nå målene i hver enkelt sektor, må vi hele tiden utnytte mulighetene til forbedringer som ligger i innovasjon, fornyelse og omstilling.

Vi skaper et levende fylke i felleskap. Vi skal være til stede, gå foran og skape framtida i dialog med fylkets innbyggere. Vår oppgave er å være den regionale tilretteleggeren i Nord-Trøndelag. Ingen andre kan ta denne rollen.

Utdanning

Vi har de siste årene gjennomført betydelige investeringer i "En skole for framtida - videregående skole i Nord-Trøndelag mot 2020. Oppvekst og utdanning løftes høyt fra fylkesrådets side. Det er over tid arbeidet målrettet for å få elever til å gjennomføre videregående opplæring, og dette arbeidet vil fortsette framover. Dette forutsetter at vi ser hele det 13-årige skoleløpet i sammenheng. Derfor har fylkestinget vedtatt avsetning av midler på et oppvekstfond fram mot 2019.

Samferdsel

Vi har allerede brukt store summer på fylkesveger, og ambisjonene framover er store. Investeringene er mangedoblet etter at fylkeskommunen overtok ansvaret for riksvegene fra staten i 2010.

Fylkestinget har i dag ansvar for vedlikehold av 3129 km med fylkesveger, drifter 6 fergesamband, 2 hurtigbåttilbud og et omfattende kollektivtilbud over hele fylket. I kollektivtrafikken har vi styrt mye av tilbudet over fra tradisjonell rutebuss til bestillingstransport med drosjebil.

Vi gir skoleskyss til alle barn og unge i fylket, og tilbyr bestillingstransport til innbyggerne i fylket. Vi gir løyver til godstransport, turvogner og drosjer.

Regional Utvikling

Fylkeskommunen har ansvar for regional planlegging. I tillegg har vi ansvar knyttet til innlandsfisk/høstbare viltarter, allment friluftsliv og klima og energistrategi.

Fylkestinget har satt ambisiøse mål framover i klima- og energistrategien.

Næringsutvikling er et viktig arbeidsområde med spesielle oppgaver innenfor akvakulturforvaltning, landbruk og matproduksjon, reiseliv og andre bransjer.

Gjennom Regionalt utviklingsprogram blir det hvert år brukt betydelige midler til verdiskaping og kompetanse i næringslivet i Nord-Trøndelag. Programmet utvikles i et partnerskap med statlige aktører, kommuner, næringsliv, kompetanseinstitusjoner og private, frivillige organisasjoner.

Kultur

Vi er et kulturfylke og jobber med kulturminnevern, den kulturelle skolesekken, idrett, frivillige organisasjoner/barn og unge, fylkesbibliotek og Musikk i Nord-Trøndelag. Vi driver også virksomheter i samarbeid og partnerskap med andre. Det gjelder de konsoliderte museene Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS og Museet Midt IKS. Vi er delvis eier og gir tilskudd til ulike kulturinstitusjoner for eksempel Norsk Revyfaglig senter, Midt - Norsk Filmsenter, Steinvikholm Musikkteater, Nord-Trøndelag Teater og Ungdomssymfonikerne.

Tannhelse

Den offentlige tannhelsetjenesten skal gjennom helsefremmende og forebyggende arbeid bidra til å ivareta befolkningens tannhelse. Befolkningen i alle deler av fylket skal få et tilstrekkelig og godt tilbud.

Strukturtiltakene i budsjettet medfører en vesentlig effektivisering av virksomheten, og sterkere prioritering av pasientgrupper etter behov.

Økt satsing på etter- og videreutdanning vil bidra til et behandlingstilbud av høy kvalitet.

Folkehelse

Fylkestinget har et overordna ansvar for folkehelsearbeidet, og ser folkehelsearbeid som samfunnets samlede innsats for å styrke faktorer som fremmer helse og trivsel. Folkehelsearbeidet skal bidra til en jevnere sosial fordeling av forhold som påvirker helsa ut fra kunnskapen om at generelle sosioøkonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser påvirker befolkningens helsetilstand. Mange utfordringer knyttet til befolkningens helse må derfor løses utenfor helsevesenet. Folkehelsearbeidet omfatter tiltak innenfor alle samfunnssektorer. Utdanning, kultur og systematisk planarbeid er blant våre viktigste bidrag i folkehelsearbeidet.

Miljø

Vi vil legge vekt på at våre naturressurser forvaltes og foredles på en fornuftig og bærekraftig måte. Ren luft, rent hav og en naturlig balanse er grunnleggende verdier. Fylkestinget vil føre en aktiv miljø- og klimapolitikk i alle sammenhenger. Vi vil gjennom vår samferdselspolitikk prioritere trygg og god persontrafikk og effektiv framkommelighet for vårt næringsliv.

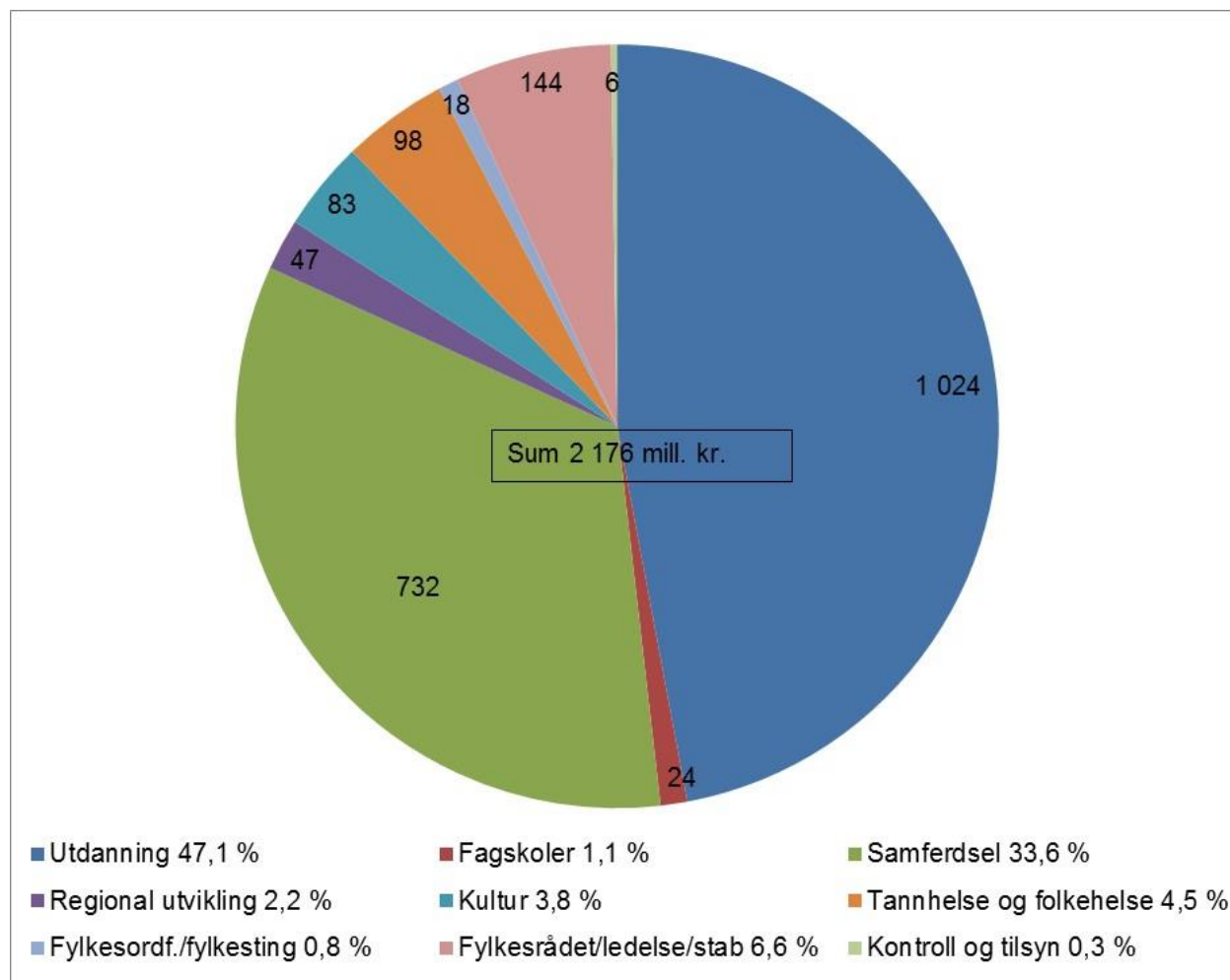
1. Tjenesteproduksjon

Årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-19 beskriver de viktigste endringene og videreføringene i forhold til driften i 2015. Oversikt over hele tjenesteproduksjonen i fylkeskommunen går fram av andre saker som f.eks FT 16/15, Årsregnskap, Årsberetning og Årsmelding 2014, jf:

<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/ntfk/AgendaItems/Details/203154>

1.1 Tjenesteproduksjon i 2016-19

Fylkesrådet legger fram forslag til årsbudsjett for 2016 med slik fordeling av sektorenes netto driftsrammer:



Fylkesrådet legger fram forslag til økonomiplan 2016-19 med slik fordeling av sektorenes netto driftsrammer (inkl. avskrivninger):

Netto driftsrammer pr sektor	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utdanning	1 016,3	1 041,3	1 023,7	1 007,9	999,7	1 000,3
Fagskoler	23,7	25,3	24,5	24,2	24,0	23,6
Samferdsel	680,3	705,9	731,6	717,8	712,2	701,4
Regional utvikling	53,8	48,9	47,5	47,0	46,6	45,9
Kultur	68,5	71,8	82,6	73,0	72,4	71,3
Tannhelse og folkehelse	93,0	94,2	97,6	96,7	96,0	92,6
Fylkesordf./fylkesting	17,8	18,7	18,4	19,2	18,5	18,9
Fylkesrådet/ledelse/stab	125,2	123,3	144,0	142,8	141,8	139,9
Kontroll og tilsyn	4,8	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4
Sum sektorenes netto driftutg	2 083,5	2 134,9	2 175,5	2 134,2	2 116,7	2 099,3

1.2 Utdanning

1.2.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 1023,7 mill. kroner i 2016. Dette er en reduksjon på om lag 13 millioner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015. Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 23 millioner kroner

I samsvar med politiske signaler til Økonomistrategi 2016-19, er driftsrammen i 2018 videreført til 2019. Midler er bevilget i 2019 for å beholde en rasjonell tilbudsstruktur i en periode der antallet 16-18 åringer synker.

For å dekke rammereduksjon og nye behov, må sektoren omstille og effektivisere for 35 millioner i starten av perioden til 62 mill. kroner senere i perioden, i forhold til opprinnelig budsjett 2015. De største reduksjonene tas gjennom nedgang i elevtall og endringer i tilbudsstrukturen.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	1 267,8	1 201,3	1 188,5	1 172,7	1 164,4	1 165,0
Driftsinntekter	-251,6	-160,0	-164,7	-164,7	-164,7	-164,7
Netto driftsutgift	1 016,3	1 041,3	1 023,7	1 007,9	999,7	1 000,3

Endringen i rammen fra 2015 til 2016 består av tekniske endringer i form av lønns- og prisstigning og avskrivninger på til sammen 29,9 millioner. 18,6 millioner er overført til sektor Fylkesrådet, ledelse og stab, når den fra 2016 overtar forvaltningsansvaret for de langsiktige leieavtalene for skolebygg. Prognose fra Statens pensjonskasse (SPK) viser et lavere normalnivå på pensjon. Teknisk ramme for sektoren er redusert med 21,2 millioner kroner. Sektorens utgifter til pensjon reduseres tilsvarende.

1.2.2 Målsettinger

Fylkestinget vedtok i sak 32/15 *Kvalitetsmelding for utdanningssektoren 2015* følgende langsiktige og kortsiktige målsettinger:

Målsettinger fram til juni 2020:

- 1) Elevene i Nord-Trøndelag skal ha faglig fremgang i perioden.
 - Dette betyr en forbedring i eksamen fellesfag og programfag.
- 2) Andel elever, læringer og lærekandidater som gjennomfører videregående opplæring skal økes.
 - Dette betyr en økning i andelen elever som fullfører og består videregående opplæring etter fem år skal økes til 76 prosent.
 - Dette betyr en økning av andel søkere med ungdomsrett formidlet til læreplass skal økes til minimum 80 prosent.

Målsettinger for skoleåret 2015-2016:

- 3) Andelen elever som fullfører og består enkeltstående skoleår skal økes med 2 prosent, til 80 prosent.
- 4) Elevene i Nord-Trøndelag skal ha faglig framgang i eksamen fellesfag, særlig matematikk og engelsk.
- 5) Fraværet i Nord-Trøndelag skal reduseres.

- Dette betyr at dagfraværet skal ned til maksimalt 7,5 dager i snitt pr. elev, mens timefraværet skal ned til maksimum 23 timer i snitt pr. elev.

6) Området vurdering for læring skal styrkes.

- Dette betyr at området for vurdering for læring i elevundersøkelsen skal forbedres.

1.2.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

Tjenesteproduksjon

Hovedutfordringen i perioden er å balansere reduksjonen i økonomiske rammer med målsettinger om økt gjennomføring, riktig kvalitet og forbedring av læringsresultat. Dette krever en betydelig omstilling i hele sektoren i årene framover.

Færre elever avbryter videregående opplæring i Nord-Trøndelag enn i resten av landet, og vi har som mål å få flere ungdommer til å fullføre og bestå videregående opplæring.

Vår merinnsats medfører at vi jevnt over får en høyere uttelling på mange resultatindikatorer enn hva som oppnås i andre fylker.

Vi bruker noe mer ressurser på administrasjon (Avdeling for videregående opplæring) enn en del andre fylker. Dette skyldes høy aktivitet på utviklingsområdet. Skoleeierrollen utøves aktivt og vi har et styringssystem med tett oppfølging av virksomhetene.

Flere samfunnsaktører i Nord-Trøndelag har forventninger til tilbudsstrukturen i videregående opplæring. Handlingsrommet påvirkes også av føringer fra statlige myndigheter.

Kostra

Utvalgte Kostra-tall (Kommune-stat-rapportering) for utdanningssektoren gir nyttig informasjon om videregående opplæring i Nord-Trøndelag og gir et sammenligningsgrunnlag med andre fylkeskommuner.

Tallene nedenfor viser at vi bruker noe mer ressurser på videregående opplæring enn andre fylker, målt ved forskjeller i netto driftsutgifter per innbygger 16-18 år. Vi bruker også noe mer ressurser på fagopplæring i arbeidslivet. Derimot har vi lavere utgifter til spesialundervisning enn mange andre fylker. Årsakene til kostnadsforskjellene er færre elever per lærer og flere tiltak og satsninger. Dette er en effekt av skole- og tilbudsstrukturen, herunder en større andel elever på yrkesfag enn mange andre fylker. Et av målene i kvalitetsmeldingen er at 76 % av elevene og lærlingene skal fullføre videregående opplæring innen fem år. Målet skal oppnås innen 2020. Kostra-tallene for 2012-2014 viser at vi er noe unna å nå den målsettingen, men andelen er om lag den samme som for gjennomsnittet av de andre fylkeskommunene. Når det gjelder formidling til læreplass er vi også noe unna målsettingen om minimum 80 prosent.

Kostra

Utdanning	Nord-Trøndelag			Sogn og fjordane	Sør-Trøndelag	Landet u Oslo
Kostra-tall i 2014 kr	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Netto driftsutgifter per 16-18 åringer	178 865	177 968	186 349 *	183 047	148 948	156 035
Korr. br. driftsutg. - fagopplæring, inkl kjøp fra private, per lærling/lærekandidat	81 437	76 078	81 639	71 196	63 407	65 738
Korr. br. driftsutg. - spes.underv/særsilt tilp. oppl. inkl kjøp fra egne foretak/LKS, per elev **	13 531	13 403	13 365	17 388	14 113	16 399
Antall elever per lærerårsverk	7,6	7,6	7,6	7,6	8,8	8,6
Andel elever på yrkesfag	58,9	58,2	56,9	54,1	51,9	51,1
Andel elever og lærlinger, fullført etter fem år	70,2	71,1	70,4	74,1	71,3	71
Andel primærsekkere (med ungdomsrett) formidlet til læreplass ***	65	62	64			

* I 2014 ble 35 millioner kroner ført over skolesektorens driftsbudsjett som investeringstilskudd til Inderøy oppvekstsenter. Dette gir stor økning i netto driftsutgifter per 16-18 åringer, tilsvarende 6 060 kr per 16-18-åring. Netto driftsutgifter for 2014 bør sees i lys av dette.

** Beregnes ut fra totalt antall elever, ikke antall elever som mottar slik undervisning.

*** Tall fra Kvalitetsmeldingen 2015.

Opplæring i videregående skole

For skoleåret 2015/16 har de videregående skolene i Nord-Trøndelag en kapasitet på 5 433 elever. Dette er inkludert elever i alternativ opplæring i skole (AOS) og elever i lærekandidatordning i skole (LKS). Kapasitetstallene (inkl. AOS og LKS) for de enkelte skolene er fordelt slik:

Antall elever, skoleåret 2015-16 (kapasitetstall)			
Skoler	Totalt	Studie-forb.	Yrkesfag
Meråker	176	176	-
Ole Vig	1 013	533	480
Leksvik	94	52	42
Levanger	752	368	384
Verdal	561	272	289
Inderøy	236	223	13
Steinkjer	1 070	543	527
Mære landbruksskole	149	-	149
Olav Duun	774	437	337
Grong	301	141	160
Ytre Namdal	307	147	160
SUM	5 433	2 892	2 541

Kapasiteten på VG1 er til sammen 2114 elever. Reduksjonen i antall elevplasser fra 2014/15 til 2015/16 er på 112 elever (uten AOS og LKS).

Fagopplæring

Vi har ca. 1500 løpende lære-/opplæringskontrakter i NTFK. Årlig er det i overkant av 800 lærlinger som avlegger sine fag- og svenneprøver. Avdeling for videregående opplæring har ansvar for opplæring og godtgjøring av prøvenemnder og oppfølging/veiledning av lærebedrifter.

Voksenopplæring

Antall voksne i skoleåret 2015-16 er cirka 850. De fleste av disse har voksenrett til videregående opplæring. Om lag 60 prosent går på yrkesfag. Det er fire regionskoler som har tildelt ansvar for voksenopplæringen. Dette er Olav Duun, Steinkjer, Verdal og Ole Vig videregående skoler.

Strategi for økt gjennomføring og Oppvekstprogrammet

Fylkestinget vedtok i februar 2014 *Strategi for økt gjennomføring 2014-2018*. Strategien skal bidra til at flere elever og lærlinger fullfører og består videregående opplæring. I tillegg tar strategien for seg arbeid med ungdom som står utenfor opplæring og arbeidsliv.

Fylkestinget vedtok i 2010 å opprette oppvekstfondet, som skal brukes både til Oppvekstprogrammet og tiltak for økt gjennomføring av videregående opplæring. Finansiering og anvendelse i perioden 2011-2019 er forutsatt som vist i tabellen nedenfor. Finansierungsplanen forutsetter at kommunene bidrar med tilskudd til fondet. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal utrede en videreføring av programmet.

1.2.4 Strategi framover

1.2.4.1 Nye behov

Samfunnskontrakten for flere lære plasser og lærlingtilskudd

Samfunnskontrakten er en avtale mellom partene i arbeidslivet og tilbydere av videregående opplæring. I kontrakten er det en målsetting om 20 prosent økning i antall lærekontrakter og det er viktig å styrke samarbeidet mellom skole og næringsliv. Fra høsten 2015 har vi innført en ordning med formidlingskoordinatorer ved de videregående skolene. Dette er et av flere tiltak for å øke andelen elever som får lære plass.

For lærlingene gjelder statlig bestemte satser til lærebedriftene. Staten har økt satser og lærlingtilskudd i 2015 og 2016 med 5,7 millioner kroner. Utdanningssektoren er tilført midlene, men kostnadene anslås å bli 7 millioner kroner.

Flyktninger

Flyktnings situasjonen i Europa gjør at vi må påregne å bosette flere flyktninger og asylsøkere enn tidligere. Dette vil påvirke utdanningssektoren gjennom et økt antall minoritetsspråklige elever innenfor videregående opplæring – både ordinær videregående opplæring og voksenopplæring. Kostnadsbehovet er svært usikkert.

Flyktninger og asylsøkere med lovlig opphold i Norge har rettigheter til videregående opplæring, jf. § 3-1 og § 4A-3 i opplæringsloven. Retten til videregående opplæring omfatter ungdom under 18 år som venter på avklaring om opphold og som sannsynligvis vil oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder. Ungdommene har også rett til å få fullført et påbegynt skoleår.

Utdanningssektoren må være forberedt på et økende antall minoritetsspråklige elever i tiden framover. Dette vil medføre bl.a. økte utgifter til særskilt språkopplæring for denne gruppen elever. Vi kan også se for oss et økt behov for arbeid med psykisk helse i skolen.

Fylkeskommunene omfattes av en tilskuddsordning som gjelder skolegang for asylsøkere. Tilskuddsordningen er begrenset til de som bor på mottak/omsorgssenter eller oppholder seg lovlig i landet i påvente av å få avgjort søknad om oppholdstillatelse, inntil de fyller 18 år eller har fullført det skoleåret de fyller 18 år i løpet av.

Opplæring prøvenemder

Hvert fjerde år er det et opplæringsbehov for 350 medlemmer i prøvenemnda. Utgiften som kommer i 2016, er anslått til 1,2 millioner kroner.

Spesialundervisning og sosialmedisinske institusjoner

Det er et økende ressursbehov innenfor spesialundervisning og sosialmedisinske institusjoner. Utgiftsbehovet er vanskelig å planlegge ettersom det ikke er vi som godkjenner antall plasser på slike institusjoner. Vi har ansvaret for all undervisning ved institusjonene for 6 -18 åringer. Vi styrker ressursene til sosialmedisinske institusjoner med om lag 1,0 millioner kroner årlig, men anslaget er noe usikkert.

For spesialundervisning regner vi med en større økning i 2016, men en avtagende effekt i de øvrige årene.

Elev-PC

Vi bevilger 1,3 millioner kroner i nye utgifter til lisenser til elev-PC-er.

Skoleadministrative system

Fylkeskommunene betaler for utvikling av et felles skoleadministrativt system. Sammen med de andre fylkeskommunene, har vi etablert et interkommunalt selskap, Vigo IKS. Dette selskapet ivaretar utviklingen. Utviklingen pågår fortsatt, og det totale kostnadsbildet er usikkert. Kostnader til vår egen implementering og drift kommer i tillegg

Det samme selskapet har også satt i gang oppdatering av systemet VIGO. Det er fylkeskommunenenes felles søke- og inntaksverktøy, administrasjonssystem for fagopplæring og rapporteringsverktøy. Systemet inneholder en felles database for videregående opplæring, voksenopplæring og fagskolen, på nasjonalt nivå. Vi må påregne utgifter til dette. Vigo IKS arbeider også med system for håndtering av eksamen. Hvilke kostnader vi får her er usikkert.

Tråkkemaskin Meråker

I 2018 er det behov for innkjøp av ny tråkkemaskin i samarbeid med Meråker kommune. Tråkkemaskinen benyttes til løypelegging for elever ved Meråker videregående skole.

Midler til utstyrsinvesteringer

Utstyrsfondet vil være oppbrukt i løpet av 2015. Årlig utstyrsbehov i sektoren er på om lag 10 millioner kroner. Det er ikke bevilget midler til oppbygging av utstyrsfondet i planperioden. Fylkesrådet vil vurdere dette hvis regnskapsresultatet for 2015 viser et overskudd totalt sett for fylkeskommunen.

Leie av skolebygg

Fra 2016 overføres 18,6 millioner kroner fra utdanningssektoren til administrasjonsavdelingen, som følge av at eiendomsfunksjonen overtar

administrasjon og økonomiske forpliktelser med leie av skolebygg. Endringen ble vedtatt av fylkesrådet i sak 23/15, punkt 9.

Ordningen innebærer en mer rettferdig fordeling mellom skoler som leier bygg og skoler som har eide bygg. Skolenes størrelse og elevtall blir lagt til grunn for fordelingen. For skolene er det totalt et utgiftsbehov på om lag 10,2 millioner kroner til leie av skolebygg.

Oppvekstprogrammet

En videreføring av oppvekstprogrammet på dagens nivå forutsetter at kommunene bidrar med 4,5 millioner kroner årlig til oppvekstfondet fra og med 2017. Dersom kommunene følger opp, ønsker fylkesrådet å bidra med en årlig styrking på 2-3 millioner kroner. Styrkingen er vist som økt planlagt avsetning i denne tabellen:

Oppvekstprogrammet, finansiering og gjennomføring fram til 2019

Millioner kroner	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2011-2019
Planlagt avsetning oppvekstfondet	37,8	15,8	6,8	6,8	5,8	8,1	8,0	8,0	8,0	105,1
Tilskudd fra kommunene							4,5	4,5	4,5	13,5
Benyttet/antatt benyttet slik, gjennomføring	-5,3	-9,0	-9,0	-3,7	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	-44,5
benyttet/antatt benyttet slik. Oppvekstprogr.	-2,1	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-74,1
Utgående balanse 31.12.XX (restfond)	30,4	28,2	17,0	11,1	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Forskerlinjer

Vi viderefører satsingen på forskerlinjer på tre skoler: Steinkjer, Levanger og Ole Vig videregående skoler.

Utenlandselever

Det er inngått avtale for elever som ønsker skolegang i utlandet. Dette gir et utgiftsbehov på 0,7 millioner kroner.

Inderøy oppvekst og kultursenter (IOKS)

Det er planlagt opprettelse av en prosjektstilling ved Inderøy oppvekst og kultursenter. Fylkeskommunen finansierer halvparten av stillingen i 2016 og 2017.

1.2.4.2 Reduksjoner og innsparinger

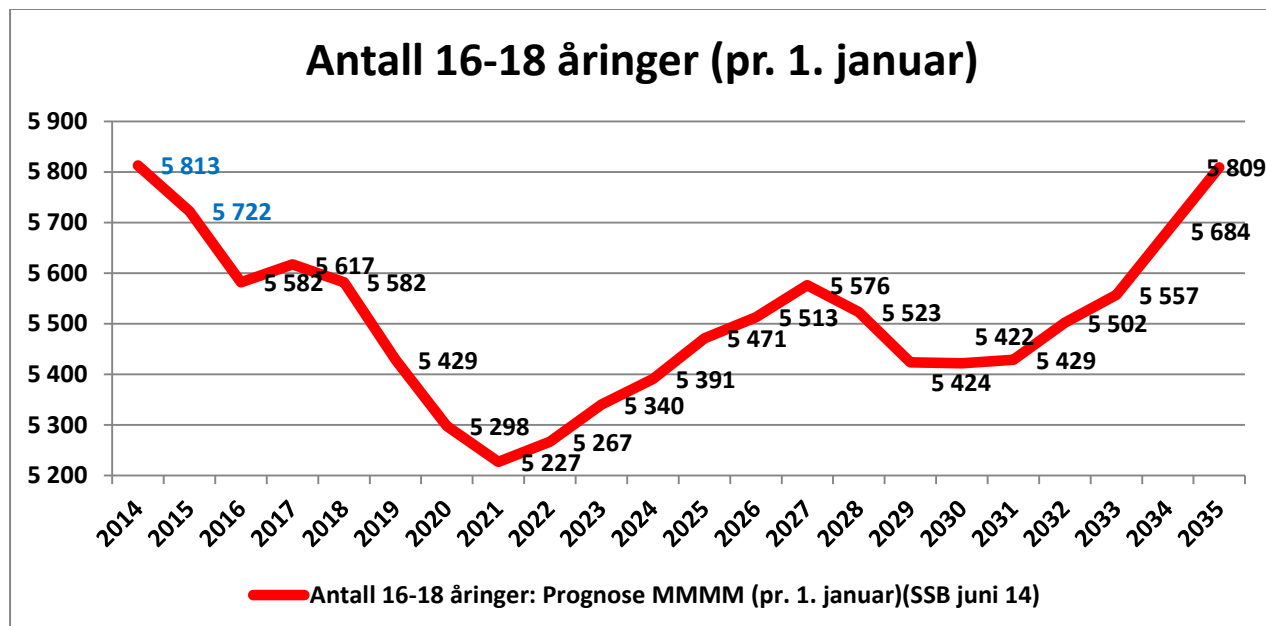
Strategi tilbudsstruktur 2020

I arbeidet med Strategi tilbudsstruktur 2020 har vi beregnet en effektivisering i forhold til 2015-budsjettet. Her inngår:

- Økning i overbooking
- Reduksjon av små grupper
- Reduksjon av distriktskompensasjon
- Fortetting Vg2/Vg3
- Økning i andelen av elever på studiespesialiserende utdanningsprogram
- Redusert bruk av trykte læremidler
- Komplementær tilbudsstruktur

Nedgang antall 16-18-åringer

Prognosen for utviklingen i antall 16-18 åringer fram mot 2020 viser at antallet elever reduseres, for så å stige igjen. Grafen nedenfor viser antall 16-18-åringer fra 2014 til 2035. Faktiske tall for 2014 og 2015 og prognoser fram til 2035. (MMMM fra SSB pr juni 2014):



Vi ønsker å beholde en rasjonell tilbudsstruktur, og kapasiteten bør derfor ikke reduseres ned til minimumsnivået. Sektoren er styrket med 16,5 millioner kroner i 2019 for å beholde en rasjonell tilbudsstruktur i en periode der antallet 16-18 åringer synker. Dette gir blant annet en høyere lærertetthet for 2019.

Strategi tilbudsstruktur 2020 og nedgang i antall 16-18 åringer vil kunne redusere utgiftene for sektoren med 4 - 19 millioner i planperioden.

Gjennomføringsmidler

Vi har årlig brukt 6,4 millioner til tiltak for økt gjennomføring. I perioden 2016-19 reduserer vi utgiftene. Reduksjonen blir på 3,3 millioner kroner i 2016 og 6,4 millioner kroner årlig i 2017-2019. Det er over mange år blitt opparbeidet gode strukturer og system for å ivareta den enkelte elev/lærlings behov for faglige og sosiale tilpasninger i arbeidet med økt gjennomføring. Vi har noe fondsmidler øremerket gjennomføring som vi vil bruke i perioden. Vi har også nasjonale prosjektmidler til formålet i 2016.

Styrkingstiltak fagopplæring

Vi reduserer utgiftene til styrkingstiltak fagopplæring, Reduksjonen blir på 1 million kroner i 2016 og 2,5 millioner kroner mot 2019.

Media og kommunikasjon

Endring av Medier og kommunikasjon fra yrkesfaglig til studieforbereidende utdanningsprogram gir oss en utgiftsreduksjon fra 2016. Full effekt inntreffer først i 2018, og utgiftsreduksjonen er om lag 5,2 millioner kroner. Kostnadsreduksjonen skyldes blant annet flere elever per klasse ved studieforbereidende utdanningsprogram.

Nord-trønderske satsinger

Satsningene omfatter bl.a spisset toppidrett, forskerlinjer, nettbasert fremmedspråk og naturbruk. Forskerlinjer gjennomføres i dag på tre skoler: Ole Vig, Levanger og Steinkjer videregående skoler. Ved Olav Duun, Ytre Namdal og Grong videregående skoler gjennomfører vi forskerlinjer kun som et fellesprosjekt mellom skolene.

Vi forventer en reduksjon på 1,5 millioner kroner i 2016 og en reduksjon på 3,5 millioner kroner de påfølgende årene.

Realfag og fremmedspråk

Dette er søkbare midler som vi tar bort fra 2016 og hele perioden. Dette gir en utgiftsreduksjon på 0,5 millioner kroner.

Tilskudd til Norsk E-læring

Vi endrer modellen for tilskudd til Norsk E-læring. Dette kan gi en utgiftsreduksjon på inntil 0,5 millioner kroner.

Utdanningsvalg kommuner

Ordningen med at vi finansierer hospiteringsordningen innenfor faget Utdanningsvalg på ungdomsskolen tas bort fra skoleåret 2016/2017.

Kompetansestrategi

Vi reduserer rammen til kompetanseheving med mellom 0,5 og 1 million kroner. Vi tar sikte på å opprettholde kompetansehevingstiltak for de fleste lærere selv om vi reduserer rammen til individuelle frikjøp og individuell utdanningsstøtte. Vi vil bruke oppsparte fondsmidler øremerket kvalitetsutvikling av lærere for å støtte opp under det videre arbeidet med arbeid i faglige nettverk for lærere.

Læreplasskurs

Vi vil basere oss på den statlige finansieringen i organiseringen av læreplasskursene i perioden. Dette gir en innsparing på 1,3 millioner kroner.

Lærlingtilskudd for voksne lærekandidater

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har de siste årene utbetalt lærlingtilskudd for voksne lærekandidater. Dette er ikke regulert i lov eller forskrift og avvikles for opplæringskontrakter inngått fra 2016. Dette gir en mindre innsparing fra og med 2016.

MOT

Vi bruker årlig 0,3 millioner på MOT i Nord-Trøndelag fylkeskommune. I tillegg kommer avsatte tidsressurser på de videregående skolene. Skolene jobber systematisk for å fremme og ivareta et godt skolemiljø for elevene. Andre tiltak kan være like bra for å ivareta dette arbeidet, og derfor foreslår vi å avslutte den sentrale avtalen med MOT fra skoleåret 16/17. Det vil være formålstjenlig å videreutvikle det samarbeidet vi har med BUP om psykisk helse til også å omfatte et elevprogram om livsmestring. Hver enkelt skole er forpliktet til å følge opp elevene på best mulig måte, for å skape best mulig skolemiljø.

Ledelse og kvalitet

Vi har i flere år hatt en tydelig satsing på ledelse og kvalitet gjennom omfattende kompetansepakker. I perioden vil vi redusere budsjettet med inntil 1,4 millioner innenfor kvalitet og ledelse.

Omstilling i Avdeling for videregående opplæring

Omstilling og effektivisering av administrasjonsressurser, tjenester og tilbud innenfor AVGO er nødvendig. Vi tar sikte på redusere administrasjonsressursene med inntil 4,5 millioner kroner i perioden. I 2016 reduseres rammen for AVGO med ytterligere 3 millioner kroner, men noe av dette dekkes av midler fra fond.

Generell effektivisering i hele sektoren

Rammereduksjon og nye behov, gir salderingsutfordringer for sektoren. Dette på tross av utgiftsreduksjoner som vi har beskrevet ovenfor.

For å få til dekning for rammen må hele sektoren gjennomføre en ytterligere effektivisering og rasjonalisering på inntil 4 millioner kroner årlig. Noe av dette kan løses ved at satsene for utdanningsprogrammene reduseres. Satsene ligger inne i ressursfordelingsmodellen for sektoren. Satsene er grunnlaget for fordeling til skolene, basert på elevtall på de forskjellige studieprogrammene.

1.2.5 Miljøtiltak

I juni 2015 vedtok fylkestinget en ny klima- og energistrategi. Sektor utdanning legger vekt på å bidra til å redusere energibruk og klimagassutslipp. Vårt viktigste bidrag er holdningsskapende arbeid relatert til klima og miljø som en del av opplæringen til elevene i videregående skole. Skolebyggene utgjør en meget stor andel av fylkeskommunens bygningsmasse. Det er lagt vekt på redusert energibruk og utslipp fra denne bygningsmassen de siste årene, som beskrevet i avsnitt 1.9.5. Vi har fokus på klima og miljø også i det daglige. Det er lagt til rette for å bruke digitale møteformer (lync) for å begrense reisevirksomheten i sektoren med mål om å redusere klimautslipp og effektivisere tidsbruk.

Mære Landbruksskole har en særskilt satsning på klima og energitiltak i landbruket. Det er to anlegg for fornybar energi på Mære. Dette er et pelletsanlegg som varmer opp storparten av bygningsmassen, samt et varmelager i tilknytning til veksthuset. Varmelageret er FOU-anlegg bygd og driftet i fellesskap med forskere ved NTNU. Mære landbruksskole er også en viktig arena for kurs og seminarer om fornybar og alternativ energi.

1.3 Fagskoler

1.3.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en driftsramme på 24,5 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 0,3 millioner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015. Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 0,8 millioner kroner.

Finansiering av helsefagskoler skjer via øremerkede midler fra helsedirektoratet som fordeles til helsefagskolene.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	29,2	28,8	27,0	26,8	26,6	26,2
Driftsinntekter	-5,4	-3,5	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6
Netto driftsutgift	23,7	25,3	24,5	24,2	24,0	23,6

Endringen i rammen fra 2015 til 2016 består av tekniske endringer i form av lønns- og prisstigning og avskrivninger på til sammen 0,4 millioner, og med 0,8 millioner kroner på grunn av nedgang i pensjonskostnader.

1.3.2 Mål

Lov om fagskole § 1A

Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder

Målsettinger for fagskolen i Nord-Trøndelag

- Fagskolen skal tilby utdanning som er organisert og distribuert i tett dialog med arbeidslivet
- Fagskolen skal videreutvikles som organisasjon og ha et tilpasset utdanningsbehov av høy kvalitet.
- Fagskolen skal organiseres og finansieres med tanke på å tilby utdanning innenfor relevante områder, i samarbeid andre partnere, også i andre fylker.
- Fagskolen skal beholde og rekruttere dyktig undervisningspersonale som kan imøtekomme fagskolens kompetansebehov.

1.3.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

Fagskoletilbudet i Nord-Trøndelag er Stjørdal fagskole, Levanger fagskole, Steinkjer fagskole og Ytre Namdal fagskole. De tre førstnevnte tilbyr tekniske fag. I tillegg tilbys helsefagutdanning ved Levanger fagskole. Ved Ytre Namdal fagskole tilbys teknisk og maritim utdanning. Helsefagutdanning tilbys også ved private fagskoler.

Endrede økonomiske rammevilkår og konjunkturer gir økte krav til omstillingsevne til næringsliv og arbeidstakere. Et fagskoletilbud som er tilpasningsdyktig og som kjenner de regionale behovene i arbeidsmarkedet i Nord-Trøndelag er derfor viktig.

Nye fagskoletilbud må startes opp og innarbeides innenfor sektorens rammer. Nye fagskoletilbud må Nord-Trøndelag fylkeskommune selv finansiere i to år, før tilbudet finansieres av rammetilskuddet fra staten. I forslaget til statsbudsjett for 2016 får vi 19,4 millioner kroner til fagskolene i rammetilskuddet, basert på antall fagskolestudenter høsten 2014.

Fagskolen i Nord-Trøndelag har et felles fagskolestyre som er politisk underlagt fylkestinget i Nord-Trøndelag. Fagskolestyret har myndighet til å fordele budsjettrammen for 2016 ut på de enkelte fagskoler (FR 11/215)

I 2014 og 2015 har spørsmålet om fagskolens plassering i forvaltningen blitt aktualisert. I NOU 2014:14 ble det foreslått til sammen 49 tiltak for endringer i fagskolen. Det som har størst betydning for fylkeskommunen er forslag om

- Statlig eierskap av alle offentlige fagskoler
- Reduksjon av antallet offentlige fagskoler til mellom 5 og 9
- All finansiering av fagskoler under Kunnskapsdepartementet
- Alle offentlige fagskoler skal ha flertall av eksterne representasjon i styrene.

Fagskolestyret har i 2015 kommet med høringssvar til forslagene i NOU 2014:14. Fagskolestyret ga ikke tilslutning til overføring til statlig eierskap og flertall av ekstern styrerepresentasjon. Men fagskolestyret støtter de øvrige forslagene. I løpet av 2016 vil det bli lagt fram en stortingsmelding om fagskolesektoren.

1.3.4 Prioriteringer

Reduksjonen i driftsrammen betyr at fylkeskommunen er nødt til å tilpasse fagskoletilbudet. Driftsrammen vil bli brukt til å videreføre fagtilbud som vi allerede har, oppstart av nye tilbud og til utvikling av fagskolesamarbeidet i Opplæringsregion Nord. Ved utgangen av inneværende år er det om lag 4,0 millioner kroner på fagskolens eget fond.

Ytre Namdal fagskole sendte høsten 2015 en søknad til Norsk organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) om godkjenning av maskinoffiserutdanning. Driftskostnadene knyttet til tilbudet er beregnet til om lag 2,5 millioner kr, ved igangsatt studietilbud ved begge studieårene. Ved eventuell NOKUT-godkjenning må saken legges fram for fagskolestyret og deretter til politisk behandling. Fylkesrådet går inn for å opprette maskinistutdanningen fra og med høsten 2016, gitt godkjenning fra NOKUT. Oppstart av maskinistutdanningen gir økonomiske utfordringer for sektoren, som i en periode kan løses ved bruk av fond.

Når det gjelder andre nye fagskoletilbud er det planer om oppstart av fagskoletilbud innen brann og redning ved Steinkjer fagskole og energi og miljø ved Stjørdal fagskole. Steinkjer fagskole har fått avslag på sin søknad til NOKUT, og ny søknad kan sendes tidligst mars 2016. Fagskoletilbud innen energi og miljø er på planstadiet.

Fagskolestyret har vedtatt å utvikle 1-årig fagskoletilbud for boreriggoperatør ved Stjørdal fagskole. Studiet har for få kvalifiserte søkere.

Det er også få søkere til tekniske fag ved Levanger fagskole. Med bakgrunn i lave søkertall vil fagskolestyret vurdere om det er grunnlag for å opprettholde fagskoletilbudet innen kjemi ved Levanger fagskole.

I løpet av 2016 vil det bli fremmet en sak for fylkesrådet om framtidig organisering av fagskolen i Nord-Trøndelag. Gitt fortsatt fylkeskommunal fagskole vil en eventuell organisering med færre enheter gi reduserte kostnader for sektoren.

1.4 Samferdsel

1.4.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 731,6 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 9,1 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015.

Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen gradvis med ytterligere 30 millioner kroner. Reduksjonen planlegges fordelt på kollektivtransport og drift/vedlikehold av fylkesveger.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	747,8	766,6	795,5	781,7	776,1	765,3
Driftsinntekter	-67,4	-60,7	-63,9	-63,9	-63,9	-63,9
Netto driftsutgift	680,3	705,9	731,6	717,8	712,2	701,4

1.4.2 Målsettinger

Følgende målsettinger gjelder i perioden:

Videreføre planen for fastdekke av fylkesveinettet.

I fylkesvegplanen for 2014-17 er det uttrykt en klar målsetting å prioritere drift og vedlikehold. Ved rullering av fylkesvegplanen vil vi prioritere hvilke veger som skal få fastdekke i planperioden. En ambisjon om asfaltering av alle fylkesveger innen 2020 lar seg ikke gjennomføre med de rammer fylkeskommunen nå disponerer.

Vektlegge høy standard på vedlikehold. Begrense bruk av veisalt.

Statens vegvesen, håndbok 111 *Standard for drift og vedlikehold av veger og gater* gir retningslinjer for drift og vedlikehold av våre veger. Ved gjennomføring av ny driftskontrakter skal entreprenør pålegges å oppfylle krav i standarden.

Arbeide for en helhetlig utbygging av fylkesvei 17 Steinkjer- Namsos.

Vi vil fortsatt arbeide for å få til en helhetlig utbygging av FV 17 mellom Steinkjer og Namsos. Fra 2010-2015 er det investert 251,9 mill. kr. over fylkeskommunens budsjett i prosjektets nordlige del. Dette vil inngå som fylkeskommunal andel i en videreført bompakke.

Utarbeide en helhetlig plan for kollektivtransport og samferdselsløsninger i fylket.

Arbeidet med en helhetlig plan for kollektivtransport skal starte i perioden. Planen vil trekke opp mål og strategier for utviklingen av kollektivtilbudet i fylket og være fylkeskommunens styringsdokument for samordning og prioritering av tiltak og ressurser innen oppgaveområdet.

Hovedutfordringen i Nord-Trøndelag er å opprettholde et tilfredsstillende tilbud for bosatte både i tettbygde og mer spredt bosatte deler av fylket. Kollektivtransporten skal ivareta både velferdsmessige, miljømessige og distriktmessige forhold.

Vi går inn i en periode hvor ressursene til kollektivtrafikken reduseres. Dette vil på kort sikt søkes kompensert gjennom en bedre avtaleoppfølging og en heldig kostnadsutvikling på kollektivtransportens innsatsfaktorer.

Båt/ferje

Vi søker å opprettholde rutetilbudet til sjøs. Det er behov for vedlikehold av kaianleggene for fylkesvegferjene. Dette må gjøres i dialog med de aktuelle kommunene.

1.4.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

Kostra

Samferdsel	Nord-Trøndelag			Sogn og Fjordane	Sør-Trøndelag	Landet u/ Oslo
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
KOSTRA-tall i 2014-kr						
Prioritering						
Nto. dr.utg. i kr pr. innb., samferdsel i alt	4 936	5 094	4 979	8 997	3 691	3 790
Andel nto. dr.utg. i alt av samlede nto. dr.utg.	32,1	33,5	31,3	44,4	34,7	32,6
Bto. inv.utg. i kr pr. innb., samferdsel i alt	2 496	2 738	2 471	3 694	2 832	2 247
Nto. dr.utg. i kr pr. innb., fylkesveier	2 365	2 647	2 538	4 554	1 164	1 528
Dekningsgrad						
Andel fylkesvei uten fast dekke	30,1	25,8	23,1	-	17,3	9,3
Andel skolereiser av alle reiser, bilruter	84,4	85,1	88,2	57,5	16,4	29,6

Nord-Trøndelag fylkeskommune har ansvaret for både lokal og regional bil- og båtrutetjenester. Vi har også ansvaret for utbygging, drift og vedlikehold av rundt 3.129 kilometer fylkesveg. Kollektivtjenester kjøpes hovedsakelig av lokale ruteselskaper. Tjenester knyttet til fylkesvegene utføres av Statens Vegvesen, som er fagmyndighet for fylkeskommunen, men også på dette området settes oppdrag ut på kontrakter til lokale og regionale entreprenører.

Vi foreslår at ansvaret for drift av Fylkestrafikksikkerhetsutvalget overføres fra Regional utvikling til Samferdsel. 1,6 millioner kroner er overført fra Regional utvikling, for å dekke kostnadene til drift av Fylkestafikksikkerhetsutvalget.

Veg

Arbeidet med en ny fylkesvegplan er igangsatt. Fylkestinget får strategidokumentet til behandling i juni 2016. Dokumentet inneholder en grov analyse og anbefaling av prioriteringer for påfølgende planprosess. Videre inneholder dokumentet en vurdering av planperiodens lengde. Hittil har planperioden vært fire år. Vi skal vurdere om det er hensiktsmessig med lenger planperiode og mer jevnlig rullering av handlingsprogrammet. Ny fylkesvegplan kommer til behandling i fylkestinget i løpet av 2017. Gjennom arbeidet med vegplanen får vi en samlet gjennomgang og prioritering av alle utbyggings- og oppgraderingsbehov.

Rammene til drift og vedlikehold fylkesveger reduseres hvert år i hele planperioden. Fra 2015 til 2016 vil rammen reduseres med 3,3 millioner kroner. Dette tilsvarer ca. 1 % av drift og vedlikeholdsbudsjettet. I 2019 er midler til drift og vedlikehold 17 mill. kroner under dagens nivå. Det vil si at vi må redusere drift og vedlikeholdsbudsjettet med 5,5 % i forhold til driftsnivået i 2015.

Dette innebærer følgende driftsrammer i planperioden, inkl. vilttiltak (0,4 millioner kroner årlig)

(mill. kroner)	B 2016	ØP 2017	ØP 2018	ØP 2019
Drift og vedlikehold	307,3	304,5	302,9	293,8

Gjennom asfaltprogrammet har vi lagt mange kilometer med fast dekke på det lavtrafikkerte fylkesvegnettet. I de kommende årene øker behovet for vedlikehold og reasfaltering av disse vegene. Ideelt sett bør vi reasfaltere hvert 14. år i gjennomsnitt. De mest trafikkerte vegene må vi reasfaltere oftere, mens det lavtrafikkerte fylkesvegnettet må da nødvendigvis reasfalteres sjeldnere. Med rammene i økonomiplanen, vil vi reasfaltere fylkesvegene med mer enn 30 års mellomrom i gjennomsnitt.

To nye driftskontrakter starter 1. september 2016, for Indre Namdalsområdet og Steinkjerområdet, for perioden 2016 – 2021. Omfanget av disse tilsvarer halvparten av alle fylkesveger i fylket. Vi vil følge anbefalingene i statens håndbok 111, Standard for drift og vedlikehold av veger og gater. Et tiltak er tettere kontraktsoppfølging overfor operatørene. Dette vil bidra til mindre bruk av veisalt.

Det har i flere år vært en betydelig innsats i å rydde skog langs vegene. Dette har gitt god trafikksikkerhetseffekt og godt visuelt inntrykk. Denne innsatsen vil bli redusert.

Oppgave	Forslag 2016	Behov i fylkesvegplan
Driftskontrakter	186,7	187,7
Drift av veglys inkl. strøm	0	
Vedlikehold veglys	3,2	
Grøntanlegg, pumpestasjoner mm.	2,1	
Vedlikehold asfaltdekker	65,2	85,8
Oppmerking og skilting	11,4	12,9
Bru og ferjekaier	26,1	26,8
Vedlikehold av rekkverk	8,2	11,8
Rassikring	0	5,4
Fjellsikring	2,0	
Grunnerverv	0,0	
Nødvendige utbedringer, diverse	2,0	9,6
Sum	306,9	340,0

Etterslep på vedlikeholdet

I 2013 var forfallet på våre fylkesveger beregnet til om lag 1,5 mrd. kroner. Nyere anslag fra Statens vegvesen tyder på at forfallet er på omtrent 2 mrd. kroner. Hvis forfallet ikke skal øke ytterligere, bør årlige bevilgninger ligge mellom 380 - 400 millioner kroner pr. år.

Kollektivtransport

Vi har et fylkesdekkende kollektivtilbud i Nord-Trøndelag, der formålet er å tilby et hensiktsmessig transporttilbud for alle innen rutetransport, anropsstyrt transport og skoleskyss på trafikksikre, framkommelige veger og til sjøs.

Fra og med 01.01.15 ble Statens vegvesen løyvemyndighet for gods- og turvognløyver. Fylkeskommunen er løyvemyndighet for behovsprøvde løyver (drosje- og ruteløyver) iht. Lov om yrkestransport og tilhørende forskrifter. 17 selskap har i dag ruteløyve for motorvogn og ett selskap har ruteløyve for fartøy.

Vi vil i perioden fram til desember 2019 konkurranseutsatte all fylkeskommunal kollektivtrafikk med buss og taxi. Fylkestinget har vedtatt at vi skal over fra nettokontrakter til bruttokontrakter. Vi overtar ansvaret for ruteplanlegging,

markedsføring og inntekter. Transportørene sitter kun igjen med ansvaret for bemanning og vognpark.

Vi må redusere tjenestetilbudet framover. Skoleskyssen er lovpålagt, og utgiftsreduksjoner er krevende. Vi legger opp til skjerpet avtaleoppfølging.

For å nå kravene til reduserte rammer, må det øvrige kollektivtilbudet tas ned. I 2016 foreslår vi et kutt på 2,5 millioner kroner. Dette tilsvarer en reduksjon i tjenestetilbudet på 3,5 %, når vi holder skoleskyssen utenfor. Omstillingsarbeidet lettes på grunn av økte billettinntekter, redusert dieselpriis m.v. Skjerpet avtaleoppfølging gir noe innsparing.

Gjennom arbeidet med en helhetlig plan for kollektivtrafikken vil vi avveie nivå på framtidige tjenester. Fra 2016 til 2019 må vi redusere rammen til kollektivtransport med ytterligere 16 millioner kroner. Vi vil vurdere kollektivtilbudet når vi fornyer avtalene. Tiltak kan være å erstatte faste ruter med lavt belegg med bestillingstransport. Andre muligheter er lavere rutefrekvens eller ruteomlegginger.

Regnskapsdata for båter og antall fergesamband er inntil videre faktorer i inntektssystemet. Endringer her vil påvirke våre frie inntekter.

Forhøyet arbeidsgiveravgift

Sektoren er kompensert med 6 millioner for å dekke forhøyet arbeidsgiveravgift i transportnæringen.

1.4.4 Miljøtiltak

I juni 2015 vedtok fylkestinget en ny klima- og energistrategi. Denne sier mer om Nord-Trøndelag fylkeskommune sin egen virksomhet enn den gamle klima- og energiplanen fra 2010. Det er konkret listet opp 13 strategipunkter som alle skal bidra til å redusere energibruk og klimagassutslipp. Punktene dekker blant annet kollektivtransport, veibygging og vedlikehold.

Vi står overfor betydelige utfordringer med å redusere utslippene ved den kollektivtransporten vi er ansvarlig for. Nord-Trøndelag er et spredt befolket fylke, der det er vanskelig og dyrt å ligge foran med anskaffelse av drift basert på fornybar energi. Dette vil likevel være et viktig moment i våre kommende anbudsutlysninger.

1.5 Regional utvikling

1.5.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 47,5 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 0,6 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015.

Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 1,6 millioner kroner. Konesesjonskraftsinntekter er satt til 4,2 millioner kroner i 2016.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	224,1	176,7	175,3	174,8	174,4	173,7
Driftsinntekter	-170,3	-127,8	-127,8	-127,8	-127,8	-127,8
Netto driftsutgift	53,8	48,9	47,5	47,0	46,6	45,9

1.5.2 Mål

Hovedmålet for arbeidet med regional utvikling i fylket er å bidra til å skape en helhetlig og bærekraftig samfunns- og næringsutvikling i Nord-Trøndelag.

Fylkeskommunen skal bidra til at det regionalpolitiske nivå skaper livskvalitet for innbyggerne i fylket, og utvikle en helhetlig nærings- og samfunnsutvikling i Nord-Trøndelag.

1.5.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

I statsbudsjettet ble midler til regionale utviklingstiltak redusert med 8,1 mill. kroner.

I tillegg vil vi redusere egne utviklingsmidler med 2,4 millioner kroner i 2016.

Driftsrammen reduseres med 0,6 millioner kroner og konsesjonskraftsinntektene forventes å bli 1,8 millioner kroner lavere i 2016 enn forutsatt i økonomiplan 2015-18.

Kostra

KOSTRA-tall i 2014-kr	Nord-Trøndelag			Sogn og Fjordane	Sør- Trøndelag	Landet u/ Oslo
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Prioritering						
Netto driftsutg. til fys. planl. kulturminner, natur og nærmiljø, innb.	143	138	129	406	51	153
Netto driftsutgifter lokal og regional utvikling, per innbygger.	78	83	65	146	21	83
Netto driftsutgifter kulturminnevern, per innbygger.	49	51	54	175	22	51
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter fys. planl., kulturminnevern, natur og nærmiljø, innb.	280	306	281	610	88	361
Andel av dette som er lønnsutgifter	40	40	44	40	67	31
Brutto driftsutgifter lokal og regional utvikling, per innbygger.	156	178	126	162	35	220
Brutto driftsutgifter friluftsliv, per innbygger.	24	19	32	114	2	35
Brutto driftsutgifter kulturminnevern, per innbygger.	99	111	124	334	51	106

Kostra-statistikken viser at vi ligger omtrent på landsgjennomsnittet på alle indikatorer. Ressursbruken pr innbygger er 2-3 ganger over vårt nivå i Sogn og Fjordane. I Sør-Trøndelag er ressursbruken omtrent 1/3 av vårt nivå.

Administrasjon

I forbindelse med omorganisering av Regional utvikling og Kultursektoren er administrative ressurser overført fra kultursektoren til Regional utvikling.

Eldrerådet, rådet for likestilling av funksjonshemmede og likestillingsrådet er overført fra regional utvikling til kultur. Driftsnivået videreføres på samme nivå som i 2015.

Friluftsliv, vannforvaltning og forvaltning av vilt og innlandsfisk

Tjenesten omfatter saksbehandlingsinnsats innenfor friluftsliv herunder driftsstøtte til friluftslivsorganisasjoner, vannregionmyndigheten og forvaltning av høstbare, ikke truede arter av vilt og innlandsfiske samt veiledning m.m. innenfor miljø.

Regionale utviklingsmidler

Fylkestinget vedtar en rekke strategier og planer uten å fatte bevilgningsvedtak. Planene og strategiene skaper store forventninger om fylkeskommunalt bidrag til investeringer, utvikling og drift fra regionalt utviklingsprogram. Gjennom behandlingen av regionalt utviklingsprogram må fylkestinget gjøre tydelige prioriteringer som viser hvordan forventningene skal møtes. Fylkestinget stiller også krav om effektivitet for bruken av midlene. Det er utviklet bedre metoder for måling av resultater for bruken av utviklingsmidler.

Sektoren er tillagt en rolle som partnerskapsledende i mange utviklingsoppgaver. Dette krever tilstrekkelig kompetanse og kapasitet.

Regionale utviklingstiltak/ tilrettelegging for næringslivet

I 2016 har vi 105 millioner kroner å bruke til regionale utviklingstiltak. 98 millioner kroner vil bli disponert i Regionalt utviklingsprogram (RUP). RUP kommer til behandling i fylkestinget som egen sak.

Med forbehold om at forslaget til statsbudsjett blir vedtatt, tar fylkesrådet sikte på å fordele midlene slik:

Regionale utviklingsmidler:	
KMD distrikts- og regionalpolitiske virkemidler (kap. 551post 60)	71 300 000
KMD omstilling Lierne, årets avsetning av fond på 30 mill.	5 000 000
Landbruks- og matdepartementet (rekruttering og kompetanse)	1 740 000
FK fylkeskommunale utviklingsmidler	19 950 000
Sum regionale utviklingsmidler	97 990 000
Øremerkede midler:	
FK Tilskudd til friluftsspel og festivaler	993 000
FK Friluftsmidler	337 000
Sum øremerkede midler:	1 330 000
SUM nye midler	99 320 000
Renteinntekter fra kap. 551, anslag	3 000 000
Inndragninger /annulleringer egne midler, anslag	2 781 000
Samlet utviklingsinnsats i 2016	105 101 000

Fra 2016 til 2019 skal driftsrammen for sektoren reduseres med 1,6 millioner kroner. Deler av denne reduksjonen må tas ved reduksjon av egne midler til regionalt utviklingsprogram. Reduksjonen i 2016 tar vi i sin helhet på Regionalt utviklingsprogram.

I løpet av 2016 kommer en del statlige øremerkede virkemidler som forvaltes av fylkeskommunen. Nivået på disse midlene i 2015 var i kroner:

Sametinget	Tospråklighetsmidler	1.186.000
Miljødirektoratet	Friluftsmidler	1.290.000
Miljødirektoratet	Midler til viltformål	400.000
Kommunaldept.	Kompensasjonsmidler for regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (RDA)	1.100.000

Tildeling av statstilskuddene fra Landbruks- og matdepartementet, Sametinget, Miljødirektoratet, samt fylkeskommunens friluftsmidler skjer etter egen utlysning.

Finansieringsbistand overfor næringslivet

Egen avsetning til regional transportstøtte, som forvaltes av Innovasjon Norge, vil bli fastsatt gjennom endelig behandling av regionalt utviklingsprogram. Innovasjon Norge eies av Nærings- og handelsdepartementet og fylkeskommunene. Kontoret i Nord-Trøndelag er et redskap fylkeskommunen benytter i det bedriftsrettede arbeidet. Fylkeskommunen vil overføre midler, inkl. midler til transportstøtte, til Innovasjon Norge når rammene for 2016 er klare.

Lokal og regional utvikling

Området omfatter bevilgninger til arbeid med regional planstrategi for trøndelagsfylkene og andre planprosesser, samt oppfølging av samordnings- og veiledningsansvar i forhold til plan- og bygningsloven. Herunder kommer også arealforvaltning og arbeid med stedsutvikling samt utvidet samarbeid med Sør-Trøndelag. Mye av arbeidsinnsatsen knyttet til RUP ligger her, samt driftsstøtte til regionrådene i Indre Namdal Regionråd og Ytre Namdal, Trøndelag Reiseliv og selskapet Naboer AB, og medfinansiering av oppdrettskonsulenten for Flatanger, Namsos, Fosnes, Vikna og Leka.

Bredbånd

Tidligere har det vært bevilget midler over statsbudsjettet til bredbåndsutbygging i områder som ellers ikke vil bli utbygd av kommersielle aktører. Ansvaret for forvaltning av disse midlene er nå overført fra fylkeskommunene til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. For 2015 er det over Samferdselsdepartementets budsjett foreslått 51,5 millioner kroner. Det er også lagt opp til å legge trekkør som en del av infrastrukturen i forbindelse med opprusting av fylkesvegnettet.

1.5.4 Miljøtiltak

Sektoren arbeider med å følge opp klimastrategiene ved blant annet å utvikle konseptet «klimaskog» og ved å legge til rette for infrastruktur for lading av elbiler. Gjennom arealforvaltningen og RUP legger vi til rette for at økningen i persontransporten i byer og tettsteder skal kunne tas med sykling og gange.

De ansatte som arbeider innenfor regional utvikling følger opp de miljøkrav som settes for fylkeskommunen generelt, f.eks. reisepolicy.

1.6 Kultur

1.6.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 82,6 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 0,9 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett 2015.

I 2016 er budsjettet styrket med et engangsbeløp på 9,0 millioner kroner til inventar og utstyr ved Nord-Trøndelag teater.

Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 2,3 millioner kroner.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	217,2	146,1	156,9	147,3	146,7	145,6
Driftsinntekter	-148,6	-74,2	-74,3	-74,3	-74,3	-74,3
Netto driftsutgift	68,5	71,8	82,6	73,0	72,4	71,3

I forbindelse med omorganisering av Regional utvikling og Kultursektoren er noen administrative ressurser overført fra kultursektoren til Regional utvikling. Eldrerådet, rådet for likestilling av funksjonshemmede og likestillingsrådet er også overført fra regional utvikling til kultur. Driftsnivået videreføres på samme nivå som i 2015.

1.6.2 Mål

Videreføre arbeidet for et allsidig kulturtilbud, særlig for barn og ungdom.

Stimulere og styrke frivilligheten ved å være en aktiv medspiller for organisasjoner, aktører og arrangører innen idrett, kunst og kultur.

Ivareta fylkeskommunalt eierskap, styrke og utvikle kulturinstitusjonene i Nord-Trøndelag.

Prioritere støtte til idretts- og kulturanlegg som er tiltenkt flerbruk, og som rommer konkurranseaktivitet.

Bidra til at funksjonshemmede gis likeverdige muligheter for aktivitet og deltakelse i idrett- og kulturarrangementer.

Arbeide for at fylket får sin rimelige andel av statlige bevilgninger til kulturminnevern, og «vern gjennom bruk» som førende prinsipper for kulturminnevern.

1.6.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

Nord-Trøndelag fylkeskommune har ansvar for å legge til rette for et mangfoldig kulturliv i fylket. Arbeidet blir gjort i samarbeid med kommuner, organisasjoner, institusjoner og frivillig sektor.

Vi gir faglige råd og veiledning innenfor hele bredden av kunst- og kulturområdet. Funksjonsområdene innen kultursektoren forvalter ulike lovverk, som kulturminneloven, bibliotekloven og kulturloven, og vi har en rekke tilskuddsordninger. Utfordringen for sektoren i kommende økonomiplanperiode, er å balansere reduksjonen i driftsrammen mot målsettingene i perioden.

I økonomiplanperioden foreslår vi å følge opp regjeringens tilskudd på de områder vi har partnerskap med staten.

Fylkeskommunen skal være en regional utviklingsaktør også på kulturfeltet. Vi skal også legge til rette for et mangfold og en kulturell grunnmur ute i kommunene. For å

lykkes i dette arbeidet, er det viktig å prioritere ressurser til faglig rådgivning. Det er også viktig å formidle kunst og kultur gjennom turnerende virksomhet i hele fylket.

Profesjonell kunst og kulturformidling i samhandling med kommuner og frivilligheten

Nord-Trøndelag fylkeskommune har med utgangspunkt i fylkets geografi, bosettingsmønster og demografi etablert gode mobile ordninger. Disse ordningene støtter opp omkring ansvaret for å nå målene i kulturloven, der befolkningen har krav på tilrettelegging for kulturdeltakelse og opplevelser i sin kommune.

De turnerende aktiviteter har vist seg å være et målrettet og effektivt virkemiddel for hele fylket.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

DKS har alle barn og unge i grunnskolen og videregående skole som hovedmålgruppe hvor kunst- og kulturproduksjonene knyttes til læreplanen. Hvert år sendes 30 - 40 produksjoner ut på turne fra fylkeskommunen.

Vrimmel

Vrimmel er en turnerende kunst- og kulturfestival for hele befolkningen i Namdalen. Festivalen gjennomføres i løpet av to uker hver høst. Vi gir tilbud innenfor film, dans, jazz, klassisk musikk, kor, band, hip hop, gatekunst, foredrag/workshop, litteratur, humor og teater. Vi tilbyr, i et tett partnerskap med kommunene, 150 - 250 ulike kunstopplevelser, til befolkningen i Namdalen.

Musikkformidling – distriktsmusikerordningen

Musikk i Nord-Trøndelag er en integrert del av Kulturproduksjon. Egne ensembler som Quintus og Trio Namsos, tilbyr skolekonserter. I tillegg gjennomfører de omfattende turnevirksomhet under Vrimmelfestivalen og andre festivaler. De er også assisterende musikere i ulike korps og orkestre i konsertsesongen.

Distriktsmusikernes portefølje har endret seg over tid med større innslag av egenproduksjoner, konsertmedvirkning, prosjekter, instruksjon og solistoppgaver. Endring over tid medfører at vi i 2016 vil vurdere hvordan fylkeskommunen skal sikre profesjonell musikkformidling i fylket.

Bibliotek- og litteraturformidling

Fylkesbiblioteket dekker regionale tjenester og utviklingsoppgaver overfor folkebibliotek og bibliotek i videregående skoler. I nært samarbeid med kommunene gjennomfører vi fjernlån, samlingsutvikling og transport av bibliotekmateriale. De fem største kommunene har et utvidet ansvar i de nye partnerskapsavtalene som ble inngått i 2015. I utviklingsprosjektet «Nord-Trøndelag leser» fremmer bibliotekene leselyst og litteraturformidling. Litteraturhus Nord-Trøndelag omfatter alle kommunene og er viktig for å følge opp i den nasjonale bibliotekstrategien. Bibliotekenes kunnskapsformidling og tilgang til digitale ressurser prioriteres i økonomiplanperioden.

Nord-Trøndelag Teater AS

Nord-Trøndelag Teater AS, som er heleid av Nord-Trøndelag fylkeskommune, er fylkets regionteater og har turneplikt. I forbindelse med bygging av nytt teater i Verdal er kulturbudsjettet styrket med 9 millioner kroner til dekning av teaterutstyr.

Regjeringen foreslår å øke tilskuddet med 1,89 % ifra 2015 til 2016. Vi følger opp statens prioritering ved å øke vårt tilskudd med samme prosentsats.

Andre

I tillegg til de turnerende virksomhetene som fylkeskommunen eier og driver selv, er det etablert ulike partnerskap. Vi gir tilskudd til drift av Opera Trøndelag, Stiklestad Nasjonale Kultursenter, Museet Midt og Midtnorsk Filmsenter. Dette gir mulighet til å ivareta mangfoldet på kulturområdet.

Fylkesrådet foreslår å følge regjeringens økninger i tilskuddene til SNK, Opera Trøndelag og Museet Midt. For Midtnorsk filmsenter øker vi tilskuddet med 2,7 prosent. Fylkesrådet foreslår å avvikle støtten til Rock City dersom staten ikke viderefører sin støtte. Dette er ikke til hinder for at fylkeskommunen, i samarbeid med Namsos kommune, kan støtte gode, konkrete utviklingsprosjekt og satsinger i tråd med den kulturpolitikken vi allerede har i Nord-Trøndelag. Fylkesrådet fastsetter tilskudd til institusjoner som får støtte fra Norsk kulturråd, ut fra søknad og føringer i kulturrådets tilsagnsbrev. Fylkesrådet vil i 2016 øke tilskuddet til friluftsspel, festivaler og rusfrie ungdomsarrangement. Midlene tas fra rammen avsatt til utviklingstilskudd innenfor kultursektoren.

Dette gir følgende økninger i satser fra 2015 til 2016:

Partnerskap	Prosentvis økning
Stiklestad Nasjonale kultursenter	1,78 %
Opera Trøndelag	1,92 %
Museet Midt	1,85 %
Midtnorsk filmsenter	2,70 %

Frivillighetsområdet og allment kulturarbeid

Vi støtter frivillighetsområdet gjennom ulike tilskuddsordninger som er rettet mot de tradisjonelle regionale organisasjonsledd, i tillegg støtter vi friluftsspel og festivaler. Dette i tråd med fylkesrådets ambisjon i den politiske plattformen.

De regionale fellesrådene som Norsk Musikkråd, Nord-Trøndelag Barne- og Ungdomsråd, Nord-Trøndelag Idrettskrets, Nord-Trøndelag Husflidslag, Nord-Trøndelag Kulturvernråd mv., får årlige tilskudd til drift og viderefordeling til sine medlemsorganisasjoner.

Frivilligheten innenfor kulturområdet er under endring, og fylkeskommunen vil i perioden, i samhandling med kommunene og frivilligheten selv, vurdere hvilke metoder som stimulerer frivilligheten best i dagens samfunn. Dette vil være en viktig problemstilling i oppfølgingen av strategi for samhandling med frivilligheten innenfor kulturområdet.

Barn og ungdom

Innenfor kulturområdet er arbeidet rettet mot barn og unge prioritert og knyttet til ulike tjenester. I tillegg til Den kulturelle skolesekken (DKS), følger vi opp Nord-Trøndelag Barne- og Ungdomsråd (NTBUR) med drifts- og stimuleringstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjonene. Vi støtter også opp som samarbeidspartner i tillegg samarbeider NTBUR og fylkeskommunen om ungdomspolitiske saker.

I tillegg gjennomfører vi den årlige Ungdomskonferansen og Ungdommens Kulturstring (UKM) og drifter Ungdomsportalen www.ungint.no.

Funksjonshemmede

Fylkesrådet vil bidra til at funksjonshemmede gis likeverdige muligheter for aktivitet og deltakelse i idrett- og kulturarrangementer.

Idrett og fysisk aktivitet, friluftsliv og idrettsanlegg

Området følges opp i tråd med *Strategiplan for fysisk aktivitet og friluftsliv*, som ble vedtatt i fylkestinget desember 2012. Fylkeskommunens investeringstilskudd til ulike idrettsanlegg videreføres gjennom regionalt utviklingsprogram (RUP).

Samarbeidet med Nord-Trøndelag Idrettskrets videreutvikles gjennom en partnerskapsavtale med vekt på idrettskretsens rolle i arbeidet med å stimulere til fysisk aktivitet blant barn og unge og frivilligheten generelt.

Vi opprettholder tilskudd til store idrettsarrangement. I 2015 avslutter vi første fase av utviklingsprosjektet knyttet til merking av turstier i samarbeid med kommunene, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Gjensidigestiftelsen.

Kulturminneområdet

Kulturminnelovens forvaltning som er lagt til fylkeskommunene, krever en aktiv og effektiv arbeidsmåte. Gapet mellom statens krav og fylkeskommunens muligheter for å gjennomføre er fortsatt stort og fører til en streng prioritering.

Utfordringene er spesielt vanskelige innenfor det lovpålagte arkeologiske området (eldre tid).

Innenfor nyere tids kulturminner vil overføringen av forvaltningsansvaret for kulturmiljøet i Levanger bli krevende. Dette må vi løse i et tett samarbeid med Levanger kommune.

Museumsområdet

Museumsstrategisk plattform følges opp i samhandling med kommunene og de to konsoliderte museene Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS og Museet Midt IKS.

Driftstilskudd til Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS, SNK (det konsoliderte museet i den sørlige del av fylket) og Museet Midt IKS i nord, videreføres i tråd med partnerskapsavtalene med eierkommunene, staten og fylkeskommunen. Vi følger opp statens prioritering ved å øke vårt tilskudd med samme %-sats.

Vi fortsetter å gi stimulerings- og utviklingstilskudd til Saemien Sijte i Snåsa og Falstadsenteret (Senter for Menneskerettigheter) i Levanger.

1.6.4 Miljøtiltak

Kortreist kultur er i stor grad miljøvennlig konsum. Ved tildeling av tilskudd over kulturbudsjettet setter vi miljøkrav på linje med miljøkrav i andre fylkeskommunale tilskudd (f.eks. regionalt utviklingsfond).

I råd- og veiledningstjenesten som fylkeskommunen driver innenfor området eldre og verneverdige bygninger, vil kunnskapsformidling om etterbruk av gamle materialer og restaurering av eldre bygninger istedenfor å bygge nytt, gi miljøverdier både på kort og lang sikt.

De ansatte som arbeider innenfor kulturområdet vil følge opp de miljøkrav som settes for fylkeskommunens generelt, f.eks. reisepolicy.

1.7 Tannhelse og folkehelse

1.7.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 97,6 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 1,1 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015.

Fylkesrådet foreslår en bevilgning på 2 millioner kroner hvert år i 2016 til 2018, til sammen 6 millioner kroner, til HUNT4. Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 3 millioner kroner, eksklusive HUNT4.

Nedgang i driftsrammen og nye prioriterte behov innebærer at sektoren må omstille og effektivisere for 2,0 – 4,8 mill. kroner i planperioden. For å møte omstillingsbehovet økes pasientinntektene og bemanningsstrukturen effektiviseres.

(Mill. kroner)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2014	2015		2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	123,0	122,7	127,4	126,6	125,9	122,4
Driftsinntekter	-30,1	-28,5	-29,8	-29,8	-29,8	-29,8
Netto driftsutgift	93,0	94,2	97,6	96,7	96,0	92,6

1.7.2 Tannhelse

1.7.2.1 Mål

Tannhelsetjenesten skal gjennom helsefremmende og forebyggende arbeid bidra til å ivareta befolkningens tannhelse. Befolkningen i alle deler av fylket skal få et tilstrekkelig og godt tilbud på tannhelsetjenester.

1.7.2.2 Tjenester og tjenesteproduksjon

Etter en generell oppjustering i 2014, er budsjetttrammen nå mer realistisk enn i tidligere driftsår med underskudd, men økonomien i sektoren er likevel fortsatt svært stram.

Årsmeldingen for 2014 viste at behandlingstilbudet til ulike prioriterte pasientgrupper ligger rundt landsgjennomsnitt i alle deler av fylket.

Behandlingsomfanget for betalende pasienter ligger derimot godt over landsgjennomsnitt. Dette har sammenheng med at Nord-Trøndelag har spredt bebyggelse og dermed et begrenset markedsgrunnlag for private tannleger i deler fylket. Fylkeskommunen har en lovpålagt forpliktelse til å sørge for et behandlingstilbud for alle innbyggere i fylket.

KOSTRA

Vedlagte tabell viser utviklingen i sentrale nøkkeltall og sammenligning med andre fylkeskommuner.

Kostra-tall i 2014 kr	Nord-Trøndelag			Sogn og Fj.	Sør Trlag	Landet u Oslo
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Prioriterte personer, andel undersøkt/behandlet						
Netto driftsutgifter i % av netto driftsutg	3,7	4,1	3,9	3,8	3,7	4,2
Netto driftsutgifter per. Innbygger i kroner	574	620	627	771	394	485
Prioriterte personer, andel undersøkt/behandlet	61,7	65,3	65,4	78,1	64,2	64,4
Voksne/betalende pasienter						
Voksne betalende klientell, andel undersøkt	9,5	12,5	10,8	Mangler	12,4	6,4
Tannhelseutvikling						
5-åringer, andel undersøkt helt uten karieserfaring	83,8	86,2	84,5	85,3	85	83
12-åringer andel undersøkt helt uten karieserfaring	52,3	53,8	58,3	65	61	59,7
18-åringer, andel undersøkt helt uten karieserfaring	15,8	18,2	20,1	24	21,2	20,4
Tannlegedekning						
Antall innbyggere per tannlegeårsverk	1 315	1 283	1 285	1 174	1 470	1 173
Antal innbyggere per tannlegespesialist	17 926	15 899	18 594	17 058	18 905	12 198

For 2016 forventes i hovedsak samme omfang og fordeling av behandlingstilbudet som i 2015. Dette gjelder likevel ikke aldersgruppen 0-18 år, hvor noen i dag innkalles for ofte i forhold til det reelle behovet. Ved å redusere innkallingsfrekvensen for slike friske pasienter, frigjøres behandlingskapasitet som kan benyttes til økt prioritering av pasientgrupper med de største behovene, og/eller til å tilpasse tannhelse drift til reduserte økonomiske rammer.

1.7.3 Strategi framover

1.7.3.1 utfordringer

Hovedutfordringen er at sektorens rammer reduseres i perioden, samtidig som vi må finne rom for økt satsing på spesialistutdanning, forskning og utvikling. Husleieutgiftene vil også øke.

Dekningen av allmenntannleger og tannpleiere er nå i store trekk tilfredstillende, men tilgjengelighet til spesialisttannhelsetjenester er også et fylkeskommunalt ansvar. Nord-Trøndelag har få spesialister, og de fleste av dem når snart pensjonsalder. Behovet for rekruttering av spesialister er derfor stort, og det gjør det nødvendig å kunne tilby stipend eller lønn under utdanning til videreutdanningskandidater.

Tannhelsetjenesten skal i økonomiplanperioden delta i forsknings- og utviklingsarbeid i samarbeid med kompetansesenteret, blant annet bidra til gjennomføring av en tannhelseundersøkelse tilknyttet HUNT4. Denne aktiviteten finansieres i hovedsak av andre, men noen utgifter vil også bli belastet fylkeskommunen.

Nye klinikker i Lierne og Grong gir økte utgifter til husleie. Husleieutgifter blir høyest i 2016, da vi pga. ombygging av nye lokaler må betale husleie både på nye og gamle klinikker i deler av året.

Flyktninger

Et stort antall flyktninger til fylket vil bli en utfordring også for tannhelsetjenesten.

Fylkeskommunen har for det første ansvar for at tannhelsetjenester er tilgjengelig for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket. For det andre har alle barn med lovlig opphold i landet samme rettigheter når det gjelder oppsøkende tannhelsetjenester. Det betyr at flyktninger og asylsøkere i alderen 0 – 20 år har rett til innkalling og undersøkelse fra den offentlige tannhelsetjenesten. Dersom det kommer et stort antall i denne aldersgruppen, vil tannhelsetjenesten få betydelig økte utgifter.

1.7.3.2 Strategier

For å møte omstillingsbehovet økes pasientinntektene og bemanningsstrukturen effektiviseres.

- Økte pasientinntekter: 2,0 – 3,2 mill. kroner pr. år
- Effektivisert bemanningsstruktur: 0,8 – 1,6 mill. kroner pr. år

Våre hovedstrategier for å møte disse utfordringene er å satse på forebygging, kvalitet og effektivitet.

I tråd med Tannhelsetjenesteloven skal forebyggende og helsefremmende arbeid prioriteres fremfor behandling, og målet er bedre helse og mindre behov for behandling.

For at vi skal kunne tilby tjenester av høy kvalitet, skal tannhelsepersonellet få faglige utfordringer og utviklingsmuligheter. Et bredt spekter av pasienter og varierte arbeidsoppgaver skal bidra til å utvikle høy faglig kompetanse og attraktive fagmiljøer. Og vi skal ha en målrettet og kostnadseffektiv satsing på etter- og videreutdanning.

Vi skal prioritere tydeligere, ved å innkalle færre og dermed bruke mindre ressurser til kontroll av de friske, og bruke mer ressurser til behandling av pasienter med store behov samt til betalende pasienter. Effektivisering vil på denne måten gi muligheter for større inntjening.

Fylkeskommunen skal sørge for at tannhelsetjenester er tilgjengelige for hele befolkningen, og vi setter inn nevnte innsparte ressurser til behandling av betalende pasienter i deler av fylket med lite kapasitet i privat praksis.

Klinikkstruktur og bemanning skal tilpasses fremtidige behov og rammer. En desentralisert klinikkstruktur er ressurskrevende. Antall ambuleringsklinikker er allerede redusert, og de øvrige klinikkene er i stor grad opprustet etter behov. Tannlege- og tannpleierkapasitet vurderes fortløpende i forhold til oppgavene. Dersom et team med tannlege og sekretær kan erstattes av en tannpleierstilling, reduseres lønnsutgiftene.

1.7.4. Folkehelse

1.7.4.1 Mål

Fylkeskommunens hovedmål innen folkehelsearbeidet er forankret i lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) og regional plan for folkehelse Nord-Trøndelag 2015-2020:

«Flere leveår med god helse og trivsel – og reduserte sosiale helseforskjeller i Nord-Trøndelag».

1.7.4.2 Tjenester og tjenesteproduksjon

Folkehelseloven fra 2012 pålegger kommuner og fylkeskommuner å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og dens påvirkningsfaktorer og ut fra dette identifisere sine folkehelseutfordringer og muligheter. Med utgangspunkt i slike utfordringer og muligheter skal det etter loven fastsettes overordnede mål, strategier og tiltak for folkehelsearbeidet.

Befolkningen i Norge og Nord-Trøndelag har god helse. Men nasjonale tall og tall fra HUNT-undersøkelsene viser at helsetilstanden er ulikt fordelt mellom sosiale grupper. Virkemidlene som vi rår over, vil i stor grad bli rettet mot samfunnsforholdene som direkte eller indirekte påvirker hele befolkningens helse og levevaner.

HUNT 4

Det er beregnet at HUNT4 vil koste 140 mill. kroner over perioden 2015-2018. NTNU, Helse Midt-Norge HF og Helse- og omsorgsdepartementet forestår det meste av finansieringen av HUNT 4. I tillegg er Nord-Trøndelag fylkeskommune, som ved de tidligere undersøkelsene, en viktig økonomisk bidragsyter.

Fylkestinget vedtok i sak 5/15 å bevilge 1,0 mill. kroner for 2015 til HUNT4. I samme sak forpliktet fylkeskommunen seg til å finansiere til sammen 7,0 millioner kroner. Fylkesrådet foreslår en bevilgning på 2 millioner kroner hvert år fra 2016 til 2018, til sammen 6 millioner kroner, til HUNT4.

Folkehelsealliansen Nord-Trøndelag

Alliansen ble stiftet i oktober 2015 og er et forum med i alt 29 regionale ikke-kommersielle aktører i fylket som ønsker å samarbeide om bedre folkehelse. Alliansen ønsker å utvikle sterke partnerskap og samarbeid for å løse felles utfordringer. Nord-Trøndelag fylkeskommune har påtatt seg sekretariatsrollen for alliansen. Dette gir et mindre utgiftsbehov på omlag 0,1 mill. kroner pr. år.

Kommunehelseforskning Nord-Trøndelag

Kommunehelseforskningen skal bidra til å utvikle kunnskapsgrunnlag og kommunehelseprofiler med sikte på et mer effektivt folkehelsearbeid. Prosjektet er et ledd i styrkingen av samarbeidet med HUNT forskningssenter og skal bidra til utnyttelse av de unike HUNT-datasettene. Prosjektet avsluttes i 2016.

Fra kunnskap til handling og fra handling til kunnskap

FoU-prosjekt om innovasjon i offentlig sektor og har som mål å utvikle gode arbeidsmetoder slik at beste tilgjengelig kunnskap tas i bruk på alle nivå i kommunene til beste for innbyggernes helse og livskvalitet. Prosjektet har også støtte fra Regionalt forskningsfond Midt-Norge. Prosjektet avsluttes i 2016.

Regional plan for folkehelse Nord-Trøndelag 2015-2020

Fylkestinget vedtok i desember 2013 planprogram for regional plan for folkehelse i Nord-Trøndelag 2015-2020. Arbeidet med selve planen ble igangsatt vinteren 2014 og ble vedtatt av Fylkestinget i juni 2015. Planprosessen har vært omfattende og det har vært bred medvirkning fra regionale, kommunale og frivillige aktører.

Rådgivende folkehelsesteam i Nord-Trøndelag

Vinteren 2014 ble det formalisert et samarbeid gjennom inngåelse av "Særavtale om samarbeid for oppfølging av folkehelseloven gjennom støttefunksjoner til kommunene mellom partene Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, KS Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune". Formålet er at partene skal samarbeide for å bistå kommunene i å organisere folkehelsearbeidet i tråd med nytt lovverk.

Erfaringene er positive og det legges opp til at ovennevnte særavtale prolongeres ut 2016 i første omgang.

Fylkeskommunens tverrsektorielle kunnskapsenhet for folkehelsearbeid

Etter at fylkestinget bevilget 1,5 mill. kroner for 2012 til sektorovergripende tiltak innenfor folkehelseområdet, ble det opprettet en intern prosjektgruppe.

Prosjektgruppa koordineres fra folkehelseteamet og består i tillegg av representanter fra avdeling for kultur og regional utvikling, AVGO og kommunikasjonsavdelingen.

Prosjektgruppa har spesielt fokus på å skaffe oversikt over folkehelsen i fylket.

1.8 Fylkesordførere og fylkesting

1.8.1 Sektorens driftsramme

Til sektoren fordeles en netto driftsramme på 18,4 millioner kroner i 2016. Dette er uendret ramme i forhold til opprinnelig budsjett i 2015.

Fra 2018 til 2019 reduseres driftsrammen med 0,4 million kroner, ekskl. valgutgifter. I 2017 og 2019 er det tatt høyde for utgifter til kommune og stortingsvalg med 0,7 millioner kroner.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	18,4	19,0	18,7	19,4	18,7	19,2
Driftsinntekter	-0,6	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Netto driftsutgift	17,8	18,7	18,4	19,2	18,5	18,9

Driftsrammen for sektoren foreslås fordelt slik mellom fylkesordførere og fylkesting, jf innstillingens pkt.8:

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Fylkesordfører	1,1	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Fylkestinget (drift)	16,7	17,3	17,0	17,8	17,1	17,5
Netto driftsutgift	17,8	18,7	18,4	19,2	18,5	18,9

1.8.2 Tjenester og tjenesteproduksjon

Storparten av budsjettet går til godtgjørelser til politikerne og støtte til partiene. Bare en mindre del (1/6) av budsjettet går til drift og avvikling av fylkestingssamlingene og komitemøtene. I 2015 er komitemøtene avholdt i forbindelse med fylkestingssamlingene.

Et nytt parti, Miljøpartiet De Grønne (MDG), er valgt inn i fylkestinget. Dette utløser økte utgifter med omlag 0,7 millioner kroner. Dette må innarbeides innenfor rammen.

Fylkesrådet foreslår å opprette et fast rådgivende miljøutvalg, med medlemmer fra fylkestinget, næringslivet og interesseorganisasjoner og forskningsinstitusjoner. Drift av miljøutvalget må innarbeides når utvalget er oppnevnt.

I driftsrammen for 2016 tar vi høyde for at godtgjørelser og støtte til partiene kan justeres opp med 2,7%. Øvrige driftsutgifter er justert opp med 2,5%. Justeringene er i samsvar med alminnelig lønns og prisstigning. Fylkestinget skal behandle godtgjørelsesreglementet i desember.

1.9 Fylkesrådet, ledelse og stab

1.9.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 144 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 1,6 millioner kr i forhold til opprinnelig budsjett for 2015. Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med ytterligere 4 millioner kroner.

Reduksjonen i ramme samt nye behov og prioriteringer gjør det nødvendig å omstille driften i planperioden.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	143,6	137,9	158,9	157,7	156,7	154,8
Driftsinntekter	-18,4	-14,6	-14,8	-14,8	-14,8	-14,8
Netto driftsutgift	125,2	123,3	144,0	142,8	141,8	139,9

Endringen i rammen fra 2015 til 2016 består av tekniske endringer på til sammen 22,3 millioner kroner (lønns- og prisstigning, avskrivninger mm). 18,6 millioner er overført fra utdanningssektoren til Administrasjonsavdelingen, når den fra 2016 overtar forvaltningsansvaret for de langsiktige leieavtalene.

1.9.2 Mål

Administrasjonen skal bidra til at virksomhetene kan yte sin tjenesteproduksjon ovenfor fylkeskommunens innbyggere på en effektiv måte.

Sektoren skal:

- Stå for koordinering og effektivisering av nødvendige stabs og støttefunksjoner, slik at virksomhetene i større grad kan konsentrere seg om sine basisfunksjoner
- Ha gjennomgående høy kvalitet i alle ledd
- Bidra til at virksomhetene kan utøve sin eksterne tjenesteproduksjon overfor innbyggere og lokalsamfunn i samsvar med generelle og spesifikke normer for effektivitet og lovlighet
- Bidra direkte i fylkeskommunens tjenester overfor innbyggere og lokalsamfunn, eksempelvis gjennom leverandørutviklingsarbeidet
- Effektivisere innbyggerdialog, tjenestetilbud og interne arbeidsprosesser gjennom digitalisering
- Bidra til at fylkesrådet når sin miljø- og klimastrategi
- Bidra til at Nord-Trøndelag fylkeskommune framstår som en helhetlig organisasjon

Målene skal oppnås ved:

- Enklere, effektive og mer oversiktlige prosesser
- Hensiktsmessig kompetanseheving av medarbeidere for slik å møte nye krav til sektoren
- Sørge for god kvalitet på alle fellesfunksjoner
- Oppgradere og utvide bruken av ulike fagsystemer for å modernisere og effektivisere hele organisasjonen

- Sørge for at sektorens ansatte er organisert mest mulig hensiktsmessig for arbeidsoppgavene som skal utføres
- Gi brukerne kunnskap og digitale verktøy som gir effektiv samhandling og kommunikasjon

1.9.3 Tjenester og tjenesteproduksjon

Sektoren består av fylkesrådet, administrasjonsavdelingen, kommunikasjonsavdelingen og administrasjonssjefen.

Administrasjonsavdelingen består av disse funksjonene og oppgavene:

- Stab (Controller/jurist)
- Økonomi
- Intern drift
- Lønn og personal
- IKT
- Innkjøp
- Arkiv
- Eiendom
- Politisk sekretariat

IKT og eiendom utgjør de største funksjonene i Administrasjonsavdelingen. Funksjonene i Administrasjonsavdelingen utfører oppgaver på vegne av hele fylkeskommunen. Fokus på utvikling, styring og internkontroll er den viktigste begrunnelsen for koordinering av fellesfunksjoner.

Sektoren ønsker å bidra til at alle virksomhetene kan nå målsettingen om mer effektiv drift av tjenestene. Ofte bærer sektoren kostnadene for nye effektiviseringstiltak, mens gevinstene hentes ut i virksomhetene.

1.9.4 Prioriteringer

Rammenedgangen og nye behov i planperioden gjør det nødvendig med forskjellige tiltak og reduksjoner.

Vi må ta hensyn til økte kostnader til Microsoft-lisenser og oppdateringer av økonomisystemet. I tillegg kommer økte kostnader knyttet til telefoni/Lync og sikrere og mer kostnadseffektiv utskriftsløsning (Follow me-print). Det er viktig at virksomhetene opplever at nye tiltak og satsninger reduserer utgiftene. Slik kan det bli større forståelse for at utgiftene fordeles ut til virksomhetene. Ved satsinger som reduserer utgiftene bør gevinstene fordeles mellom virksomhetene og administrasjonsavdelingen.

I IKT-funksjonen vil vi få økt utgifter i form av stilling knyttet til digitalisering. Naturlig avgang reduserer ressursbruken. Vi ser også sterkere prisvekst enn ellers for en del av IT-infrastrukturen. For innkjøpsfunksjonen vil det bli et inntektsbortfall tilknyttet utviklingsprosjekter. For innkjøp bør det legges til rette for en provenyløsning som kan gi innsparing.

En generell effektivisering er mulig for sektoren. Dette i form av effektivisering og reduksjon av utgifter uten direkte betydning for tjenestene som ytes til virksomhetene. Effektiviseringspotensialet her er anslått til i overkant av en millioner kroner og noe stigende utover i planperioden. Vi har inngått en langt billigere avtale om NANO-læring for 2016.

Det tas sikte på en bemanningsreduksjon i løpet av økonomiplanperioden. Dette løses ved en kritisk gjennomgang av stillingsstruktur ved vakanser og naturlig avgang. ADA har mange stillinger som krever spesialkompetanse. Dette begrenser i noen grad fleksibiliteten og mulighetene til reduksjon i stillingsomfang.

De siste årene er bruken av personalmidler redusert betraktelig og potensialet for reduserte utgifter her er lavere enn tidligere. Vi har en seniorordning for arbeidstakere over 62 år. Det er så langt ikke vurdert endringer på denne ordningen, men det kan bli et aktuelt tema i forbindelse med revidering av personalpolitikken.

I 2015 har vi samarbeidet med Sør-Trøndelag fylkeskommune i forbindelse med utredning om sammenslåing. Mulighetene for samarbeid og innsparinger er tilstede, men det er ikke satt i gang samarbeidstiltak som vil gi konkrete besparelser for 2016.

Det vil være nødvendig i en viss grad å saldere budsjettet med administrasjonsavdelingens disposisjonsfond.

Sterkere styring med IKT-anskaffelser og koordinering av anskaffelser, kan gi besparelser i virksomhetene. Alle konsernets IKT-investeringer som er av en viss art og størrelse, må godkjennes av Administrasjonsavdelingen, slik at man unngår feilinvesteringer og uhensiktsmessig kapasitet.

1.9.5 Miljøtiltak i egen bygningsmasse

Nord-Trøndelag fylkeskommune forvalter 11 videregående skoler med en bygningsmasse på 159 570 m² oppvarmet areal. Administrasjonsbygg (Fylkets Hus) kommer i tillegg.

I perioden 2007-2014 har vi gjennomført en rekke miljøtiltak. Mange av disse har gitt god effekt mens andre gir effekt på litt lengre sikt. Tiltakene er utført både på eksisterende bygningsmasse og ved etablering av nybygg. Det er en kombinasjon av mange faktorer som gir effekt, blant annet:

- Et tett og godt ytre bygningsskall
- Valg av oppvarmingssystem og bruk av 100% fornybar energi
- Energieffektiviserende tiltak i eksisterende bygg
- Nybygg med lavt energiforbruk
- Valg av byggematerialer
- Systemer for energistyring og overvåkning
- Fokus på energioptimalisering av drift utenom brukstid

I 2015 har vi vedtatt å bruke over 15 millioner kroner i energi- og miljøinvesteringsmidler (EMI). Disse pengene bruker vi i hovedsak til oppgradering av tekniske anlegg samt til forbedring av bygningsskallet. Dette vil i neste omgang gi redusert energibehov og redusert utslipp av CO₂.

I fylkeskommunens klima og energistrategi (FT-sak 35/15) har fylkestinget vedtatt at utslippene av klimagasser fra egen virksomhet, utenom samferdsel, skal reduseres med 30 % i 2020 med 2007 som basisår. Dette erstatter den tidligere målsetningen om 50 % reduksjon fra egen virksomhet.

Prognosen per 15.10. 2015 viser at vi ligger an til å halvere CO₂-utslippene fra bygningsmassen i fylkeskommunen, sett i forhold til basisåret 2007. Dette er et viktig bidrag til målet om 30% reduksjon fra hele fylkeskommunen innen 2020.

Det er også eiendomsvirksomhetens målsetting å kunne innfri strengere krav til energibruk i plan- og bygningsloven, bl.a. krav til energimerking. Målsettingen er at konsernets energiforbruk skal reduseres med 2 kWh/m² for hvert år i de kommende 10 årene.

Nord-Trøndelag fylkeskommune vil i årene framover fortsatt ha fokus på disse energieffektiviserings- og klimatiltak ved nybygging og ombygging:

- Fleksible energisystem /vannbårne varmeanlegg
- Økt bruk av fornybar energi med fokus på biobrensel
- Behovsstyrt belysning og ventilasjon
- Energireduksjon ved bruk av varmepumper
- Høyere grad av automasjon
- Gode bygningstekniske løsninger
- Riktige og miljøvennlige byggematerialer
- Videre arbeid med EOS (Energioppfølgingssystem)
- Kontroll med effektleddet

Fornybar energi

Parallelt med konvertering til vannbårne anlegg, innføres økt grad av oppvarming med fornybar energi for alle bygg.

Målsettingen er at andel av ikke-fornybar energi til oppvarming, ikke skal overstige 2 %.

Følgende satsinger gjennomføres:

1. Stimulere til etablering av kommunale fjern-/nærvarmeanlegg basert på biobrensel, ved å inngå leieavtale for fylkeskommunale bygg.
 - a. Anlegg i Meråker og Grong igangsatt i 2010/11, anlegg på Inderøy er satt i drift høsten 2015.
2. Tilknytte oss private fjernvarmeanlegg
 - b. Ole Vig vgs - Stjørdal Fjernvarme (biobrensel) er satt i drift.
 - c. Fylkets Hus - Inntre, Steinkjer (flis er satt i drift)
 - d. Olav Duun - Statkraft Varme (flis) under opparbeiding. Settes i drift høsten 2015.
3. Bidra gjennom konkurranse til etablering av private anlegg for fornybar energiforsyning
 - e. Anlegg basert på flis for alle bygg og anlegg tilhørende NTFK, kommunen og Steinkjerhallen ble realisert på Guldbergaunet i 2011
4. Bygge egne bioanlegg (pellets)
 - f. Etablert på Mære, Olav Duun, Ytre Namdal, Leksvik, Verdal og Levanger (varmepumpe, grunnvarme).
 - g. Etablering av nytt anlegg for pellets ved Levanger vgs

Mære Landbruksskole etablerte i 2010/2011 et varmelagerprosjekt for veksthus som et pilot-, forskning/utvikling- og demonstrasjonsprosjekt. Anlegget er nå under ytterligere utvikling som FOU-anlegg og tilknyttes et nytt lavtemperatur og nærvarmenett for hele skoleområdet. Det er innvilget tilsagn på tilskudd fra Enova og det er inngått en EPC-kontrakt med anleggsutbygger. Anlegget er under etablering og vil bli sluttført i 2016.

Alle oljekjeler ble utfaset fra ordinær drift i løpet av 2013. Men Inderøy, Levanger, Verdal og Olav Duun vil være avhengig av oljekjel som reserveanlegg/spisslastdekning i en periode fremover.

Klimavennlige byggematerialer

I henhold til ny klima- og energistrategi, skal det i alle prosjekter, i innkjøpsprosessen og ved innhenting av anbud, vurderes minst ett alternativ med tre som hovedbyggemateriale. Dokumentasjon på energi- og klimaberegninger samt livsløpskostnader skal være en del av vurderingskriteriene ved valg av løsninger og tilbud.

Energimerking

Energimerking av alle fylkeskommunale bygninger pågår og vil bli slutført i 2015.

Radon

Fra 1. januar 2014 plikter offentlige og private eiere av barnehager, skoler og utleieboliger etter strålevernforskriften å gjøre tiltak når nivået overstiger 100 Bq/m³. Det ble derfor i 2013 gjennomført en kartlegging av radonkonsentrasjon på alle skolene. Tiltak for å redusere nivået til under grenseverdien ble startet i 2013 og slutføres i 2015.

1.10 Kontroll og tilsyn

1.10.1 Sektorens driftsramme

Fylkesrådet foreslår en netto driftsramme på 5,5 millioner kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 0,07 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015.

Fra 2016 til 2019 reduseres driftsrammen med 0,179 millioner kroner. Driftsrammen skal dekke utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgets sekretariat som ivaretas av KomSek Trøndelag IKS, og revisjon som ivaretas av KomRev Trøndelag IKS.

(Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Brutto driftsutgifter	4,8	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4
Driftsinntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto driftsutgift	4,8	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4

Kontrollutvalget har i sak 034/15 Kontroll og tilsyn, forslag til budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019, gjort slikt vedtak (15/06315-22):»

1. Kontrollutvalget slutter seg til det framlagte forslag til driftsbudsjett for 2016 for kontroll- og tilsyn – med en total ramme på kr. 5 525 000. Kontrollutvalget aksepterer at kontroll og tilsyn også må ta sin del av innsparingene fremover, men ber fylkestinget om at det fra 2017 tas inn et høyere beløp i frie midler enn det økonomiplanen tilsier.
2. Forslaget oversendes fylkesrådet for videre behandling i samsvar med § 18 i forskrift om kontrollutvalg.»

2. Investeringsbudsjett 2016-19

Fylkesrådet foreslår slike investeringer i perioden 2016-19:

Investeringsbudsjett (1 000 kroner)	Budsjett		Økonomiplan			Sum ØP 16-19
	2015	2016	2017	2018	2019	
SAS Investering	-	2,0	-	-	-	2,0
Utdanning	-	2,0	-	-	-	2,0
Veginvesteringer	-	-	44,0	44,0	44,0	132,0
Strekingsvise tiltak, Q310	152,4	53,2	-	-	-	53,2
FV 17 og FV 720	-	52,6	250,2	563,4	551,8	1 418,0
Forsterkning 10t asfalt, Q324	47,9	33,4	-	-	-	33,4
Bruer, Q325	52,4	24,0	-	-	-	24,0
Punktvis forsterkning, Q326	3,8	1,2	-	-	-	1,2
Flaskehals/andre tiltak - Q327	-	2,2	-	-	-	2,2
Gang- og sykkelveger, Q330	43,8	11,2	-	-	-	11,2
Trafikksikkerhetstiltak, Q340	6,0	1,7	-	-	-	1,7
Miljø- og servicetiltak, Q350	1,0	1,1	-	-	-	1,1
Kollektivtiltak, Q360	1,5	1,0	-	-	-	1,0
Planlegging, Q370	6,5	4,1	-	-	-	4,1
Samferdsel	315,2	185,7	294,2	607,4	595,8	1 683,1
Aksjer RUF	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0
Regional utvikling	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0
Utstyr tannklinikker	3,9	5,7	1,2	1,2	1,2	9,3
Ombygging Tannklinikker	7,5	9,5	-	-	-	9,5
Tannhelse og folkehelse	11,4	15,2	1,2	1,2	1,2	18,8
Ole Vig vgs - EMI	2,0	-	-	-	-	-
Sikring adkomst skolelokaler	1,5	1,0	-	-	-	1,0
Utvikling av bygningsmassen	13,9	16,4	18,4	18,4	18,4	71,6
Mindre bygningsmessige tilpasninger	2,3	-	-	-	-	-
Universell utforming	7,3	-	-	-	-	-
Ole Vig vgs - Innredning Storhall	16,5	0,2	-	-	-	0,2
Ole Vig vgs - Verkstedbygg	5,6	65,0	94,0	-	-	159,0
Ole Vig vgs - ombygging bygg B	-	4,0	-	-	-	4,0
Renovering adm.fløy - Verdal vgs	5,0	-	-	-	-	-
Verdal vgs Nytt kroppsøvningsareal	-	0,7	8,8	8,8	-	18,3
Verdal vgs - Renovering adm.fløy m.m.	7,3	4,8	-	-	-	4,8
Mære lbs	25,5	18,4	-	3,0	-	21,4
Mære lbs - Redskapsbu/maskinhall	-	6,0	-	-	-	6,0
Mære lbs - Ombygging stall	-	0,5	-	-	-	0,5
Olav Duun vgs - Verkstedbygg	28,0	28,0	1,0	32,0	40,0	101,0
Steinkjer vgs - Bussoppstilling/parkering	12,0	-	-	-	-	-
Ytre Namdal vgs - Verkstadhall	-	1,0	9,0	9,0	-	19,0
Ytre Namdal fagskole - Maskinoffiser	-	-	0,7	4,0	4,0	8,7
Oppgradering Public	-	0,6	-	-	-	0,6
FollowMe Print	1,0	-	-	-	-	-
Verktøy for anbud- og konkurransegjennomf	-	0,3	-	-	-	0,3
Oppgradering Agresso	-	0,5	-	-	-	0,5
Ny telefoniløsning NTFK	-	0,9	-	-	-	0,9
ADA - IT infrastruktur	-	2,4	0,7	0,1	-	3,2
Innkjøpsweb	0,5	0,5	-	-	-	0,5
Nytt intra-/internett	-	1,0	-	-	-	1,0
Inderøy vgs - oppvekst- og kultursenter	10,0	5,0	-	-	-	5,0
Pol. virksomhet, ledelse og stab	149,6	157,1	132,6	75,3	62,4	427,4
Egenkapital KLP	2,1	2,7	2,7	2,7	2,7	11,0
Annet	2,1	2,7	2,7	2,7	2,7	11,0
Investeringer totalt	469,0	364,7	432,7	688,6	664,1	2 150,2
Avsetning til ubundne invest.fond	8,0	-	-	-	-	-
Avsetninger	8,0	-	-	-	-	-

Investeringsbudsjett	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan			Sum
(mill. kroner)	2015	2016	2017	2018	2019	ØP 16-19
Finansieringsbehov	477,0	364,7	432,7	688,6	664,1	2 150,2
Salg av bygninger	-8,0	-	-	-	-	-
Komp. for m.v.a. anskaffelser	-	-69,1	-85,6	-136,2	-131,9	-422,7
Kompensasjon moms påløpt i investeringsreg	-93,0	-	-	-	-	-
Refusjon fra kommuner	-7,8	-2,8	-	-	-	-2,8
Bruk av lån	-258,7	-161,6	-208,6	-416,9	-428,9	-1 216,0
Bruk av disposisjonsfond	-5,0	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	-9,1	-6,7	-4,7	-4,7	-4,7	-21,0
Overføringer fra driftsregnskapet	-95,4	-124,5	-133,8	-130,8	-98,6	-487,7
Finansiering av investeringer	-477,0	-364,7	-432,7	-688,6	-664,1	-2150,2

Samlet foreslås det investert 2 150,2 millioner kroner i økonomiplanperioden, hvorav 1 683,1 millioner kroner i fylkesveginvesteringer, 420,4 millioner kroner i skolebygg, 8,0 millioner kroner til kjøp av aksjer RUF, 18,8 millioner kroner til tannklinikker, 9 millioner kroner til effektiviserende investeringer (IT) på Fylkesrådet, ledelse og stab og Utdanning, 11 millioner kroner til egenkapitalinnskudd KLP. Det vil bli tatt opp nye lån for 1 216,0 millioner kroner i perioden.

Driftsrapport 2/2015 viser at investeringstakten for flere vegprosjekter og skolebygg er lavere enn bevilgningene. Ubrukte bevilgninger i 2015 må bevilges på nytt i 2016. Dette har også vært situasjonen tidligere år. Vi ser derfor et behov for en gjennomgang av iverksettingsrutinene. Det etableres et klarere skille mellom bevilgning til planlegging og til gjennomføring. Dette for å sikre reelle budsjetter innen det enkelte år.

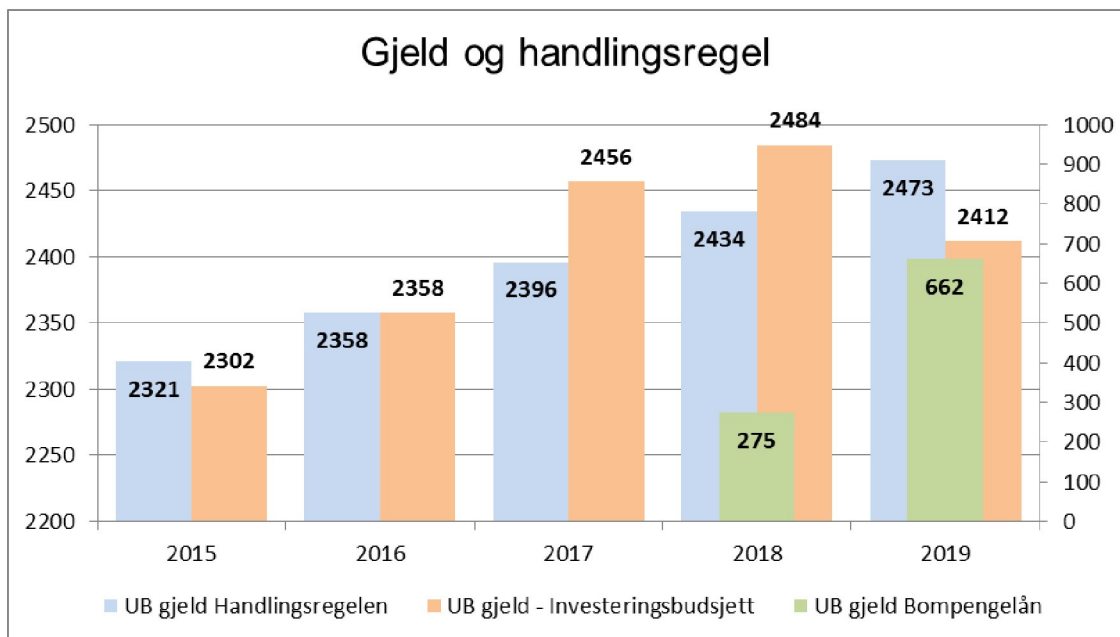
Årsbudsjettets bindende virkning

Investeringsbudsjettet er formelt sett ettårig. Årsbudsjettet er bindende for underordnede organer, og årlige bevilgninger er nødvendig for å kunne pådra utgifter i budsjettåret. Vedtatt økonomiplan eller tidligere års budsjettvedtak regnes ikke som bevilgninger som kan disponeres i 2016. Finansieringen av alle investeringer anses som felles finansiering, unntatt øremerket finansiering fra andre.

2.1 Handlingsregel lånegjeld

I økonomiplanen 2013-16 vedtok fylkestinget at vi skal ha en handlingsregel for lånegjeld fra 2015. I økonomiplanen 2015-18 kom vi i balanse med handlingsregelen innenfor planperioden. I økonomistrategi 2016-19 ble lån som skal finansieres av bompenger på fv. 17, vist utenom handlingsregelen. Fylkesrådet anser det som nødvendig at framtidige investeringsbudsjett som hovedregel må tilpasses handlingsregelen.

I perioden 2016-19 blir handlingsregelen ivaretatt fordi en del av investeringen i fv 17 foreslås utsatt fra 2019 til 2020, samt at lån finansiert av bompenger er holdt utenfor handlingsregelen, som vist her.



2.2. Skoleinvesteringer

Skoleinvesteringer i økonomiplanen 2015-18 videreføres til perioden 2016-19. Dette gjelder også utsatte investeringer fra 2015, slik det går fram av driftsrapport 2/2015.

Utvikling av bygningsmassen

Fra 2016 har vi slått sammen bevilgninger til energi og miljø, mindre bygningsmessige tilpasninger, sikring adkomst skolelokaler og universell utforming av bygg. Samlet bevilgning i planperioden er 71,6 millioner kroner. I tillegg kommer 1 million kroner i 2016 til sikring av adkomst skolelokaler, som er ubrukte midler fra 2015.

Målsettingen om 30 % reduksjon av klimagassutslipp i egen virksomhet kan nås i 2020. Investeringene bidrar også til at fastsatte mål for tilstandsgrad på bygningsmasse kan opprettholdes.

Alle bygg skal være universelt utformet, dvs. tilgjengelig for alle. Status og tiltaksrapport for universell utforming på eksisterende bygg og uteområder ble utarbeidet i 2013. Rapporten er grunnlag for arbeidet med tilrettelegging og prioritering i forhold til budsjett. Samlet sett viser rapporten et behov for investeringer på ca 54 millioner kroner inkludert tannklinikker og Fylkets hus.

Ole Vig vgs., Stjørdal

I 2015 er det gjennomført et forprosjekt for et nytt verkstedbygg ved Ole Vig vgs. Forprosjektet gir grunnlag for utbygging, og 65 millioner kroner bevilges i 2016 og 94 millioner kroner i 2017. Total kostnad for et nytt verkstedbygg er 164,6 millioner kroner, hvorav 159 millioner påløper i 2016/2017.

Ombygging bygg B står foran en etterlengtet innvendig renovering. Bygningsskallet er oppgradert og det er etablert vannbåren varme. Innvendig legges det opp til en trinnvis renovering, med noen større løft knyttet til oppgradering av ventilasjonsanlegg. Prosjektering i år, mens byggstart fremskyves til 2016. 4 millioner kroner skyves til 2016.

Olav Duun vgs., Namsos

Renovering av verkstedbygg og nybygging av hall til BAT ble i økonomiplanen 2015-18 oppført med 117,4 millioner kroner (inkl. 2,4 millioner brukt i 2014). Renoveringen planlegges fortsatt gjennomført i to trinn innenfor samme kostnad, men med justerte beløp for byggetrinnene. 14 millioner kroner av bevilgningen på 28 millioner er ubrukt i 2015, og er oppført i 2016. Trinn 1 blir fullført i 2016 innenfor en kostnad på 44,4 millioner kroner (2014 - 2016). Trinn 2 planlegges i 2017 og utbygges i 2018 og 2019 innenfor en samlet kostnad på 73 millioner kroner.

Verdal vgs.

4,8 millioner kroner foreslås bevilget i 2016 til renovering av administrasjonsfløy og nytt kantinekjøkken. 3,8 millioner er i samsvar med økonomiplanen 2015-18. I tillegg bevilges 1 million kroner i ubrukte midler fra 2015.

En ny utvidelse av arealet for kroppsøving med to saler er oppført i planperioden med til sammen 18,3 millioner kroner.

Inderøy oppvekst og kultursenter

Utbyggingen ferdigstilles i juni 2016. 5 mill kroner av investeringsmidlene på 10 millioner kroner i 2015, bevilges i 2016.

Mære landbruksskole

I revidert budsjett 2015 er det bevilget 28,2 millioner kroner til utbygginger ved Mære landbruksskole. 10,5 millioner kroner av bevilgningen er ubrukte midler, som er ført opp i 2016, sammen med en ny bevilgning på 1,9 millioner i kostnadsøkning til melkefjøs. Før øvrig blir utbyggingen gjennomført som vedtatt i økonomiplanen 2015-18. Justert plan for utbyggingen blir etter dette slik:

Tiltak	R	Rev B	B	Økpl	Økpl	Økpl
(mill. kroner)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nytt melkefjøs m plansilo, foringsanlegg	1,0	15,0	18,4		3,0	
Ny varmesentral (lavtemp)	2,0					
Nybygg redskapsbu/ maskinhall			6,0			
Ombygging stall			0,5			
Sum	3,0	15,0	24,9		3,0	

Ytre Namdal videregående skole

Fylkesrådet foreslår at 19 millioner kroner bevilges i årene 2016-18 til oppføring av ny verkstedhall ved Ytre Namdal videregående skole.

Ytre Namdal fagskole

Fylkesrådet foreslår at 8,7 millioner bevilges i perioden 2017-19 til oppføring av lokaler for maskinoffiserutdanning ved Ytre Namdal fagskole. Utdanningen kan starte opp i midlertidige lokaler.

2.3 Veginvesteringer

Ny fylkesvegplan

Statens vegvesen melder om at de fleste prosjektene i fylkesvegplanen 2014-17 vil bli fullført eller igangsatt i løpet av 2016.

Arbeidet med en ny fylkesvegplan er igangsatt. Fylkestinget får strategidokumentet til behandling i juni 2016. Dokumentet inneholder en grov analyse og anbefaling av prioriteringer for påfølgende planprosess. Videre inneholder dokumentet en vurdering av planperiodens lengde. Hittil har planperioden vært fire år. Vi skal vurdere om det er hensiktsmessig med lenger planperiode og mer jevnlig rullering av handlingsprogrammet. Ny fylkesvegplan kommer til behandling i fylkestinget i løpet av 2017. Gjennom arbeidet med vegplanen får vi en samlet gjennomgang og prioritering av alle utbyggings- og oppgraderingsbehov.

Fv.17-prosjektet – første trinn

Fylkestinget har i sak 19/15, Bompengesøknad Fv. 17-prosjektet - første trinn fv.17/fv.720 Dyrstad-Sprova - Malm, vedtatt utbygging av fylkesveg 17. Søknad til Stortinget om bompengefinansiering er sendt.

Total kostnad for trinn 1 er beregnet til 1607 millioner 2016-kroner, og vil påløpe i perioden 2016-2020. Beløpet er brutto kostnad og inkluderer renter i anleggsperioden. Fylkesrådet foreslår bevilgninger til Fv. 17 trinn 1 for årene 2016-19, på 1 418,0 millioner 2016-kroner. Halvparten dekkes av bompenger og resten av offentlige midler. Fylkeskommunen finansierer sin andel med låneopptak og overføringer fra driftsbudsjettet. Øvrig offentlig finansiering kommer inn som momskompensasjon. Fylkesrådet har i sak 135/15 sagt seg villig til å stille garanti for bompengelånet dersom det besluttes at lånet skal forvaltes av et bompengeselskap. Bompengene kommer som inntekt over 15 år etter at prosjektet er ferdig, og brukes til å betale ned renter og avdrag på bompengelån.

Detaljerte kommentarer til veginvesteringene i 2016 er gitt i vedlegg 2.

Andre veginvesteringer

Realisering av første trinn på Fv. 17 medfører at vi må redusere bevilgninger til andre investeringsprosjekter i vegplanen 2014-17. Fylkesrådet foreslår at 265,1 millioner kroner i perioden bevilges til andre investeringsprosjekter på veg. Beløpet inkluderer utsatte investeringer fra 2015 med 15,5 millioner kroner, merverdiavgift, og kommunalt tilskudd på 2,8 millioner kroner. Kommunale andeler til trafiksikkerhetstiltak på kommunale veger er ikke med i rammen.

I henhold til FT-sak nr.11/55 legger vi til grunn at kommunene dekker 25 % av kostnadene til investeringer på gang-/sykkelveger langs fylkesveger i funksjonsklasse C og D. Som tidligere forutsettes det at kommunene bidrar med 50 % til trafiksikkerhetstiltak på kommunale veger. Tiltakene utføres i regi av kommunene og NTFK gir et tilskudd på 50 %.

I tillegg til de kjente utfordringene på vegsektoren, melder Statens vegvesen om økte utfordringer innenfor bru- og fergekaiområdet.

Detaljerte kommentarer til veginvesteringene i 2016 er gitt i vedlegg 2.

Asfaltstrategi

Det har lenge vært fylkestingets og fylkesrådets ambisjon å legge asfalt på alle fylkesvegene innen 2020. Investeringsbehovet ble beregnet til om lag 1285 millioner kroner i vegplanen 2014-17. Fastdekke på alle fylkesvegene innen 2020, gir behov for asfaltering av om lag 90 km pr. år, (om lag 185 millioner kroner pr. år) i gjennomsnitt fram til 2020 ifølge vegplanen. En stor del av investeringsbehovet er

knyttet til det lavtrafikkerte vegnettet. Våre investeringsrammer framover tilsier at målet om asfalt på alle fylkesvegene må forskyves fram i tid i kommende vegplan.

Gjennom asfaltprogrammet har det blitt lagt mange kilometer med faste dekker på det lavtrafikkerte vegnettet. Tidlig i programmet ble vegene utbygget med en tynn overbygning. Det vil i årene framover bli et økende behov for vedlikehold.

Bruer og fergekaier

På kort sikt er hovedutfordringen at bruer og fergekaier som er prioritert i inneværende fylkesvegplan har vist seg å bli betydelig dyrere enn forutsatt. Hovedårsaken er at tilstanden på enkelte konstruksjoner har vært dårligere enn foreløpige undersøkelser har tydet på. Det er behov for bedre metoder for kartlegging av tilstanden på gamle bruer, spesielt kystbruene.

På lengre sikt er utfordringene knyttet til at næringslivet krever at større deler av vegnettet skal åpnes for 10 tonns aksellast med tillatt totalvekt på 60 tonn for å imøtekomme trelastnæringen og transportører av modulvogntog. Det vil være svært viktig å få prioritert hvilke veglenker som bør bygges ut til 60 tonns totalvekt. Denne prioriteringen må vi gjøre i fellesskap med kommuner og næringsliv.

Rentekompensasjonsordning

Rentekompensasjonsordning for investeringer i transporttiltak er omtalt i avsnitt 4.8.

2.4 Regionalt utviklingsfond

I regionalt utviklingsfond foreslår vi kjøp av aksjer for 8 millioner kroner totalt i perioden. Kjøpet finansieres ved bruk av ubundne investeringsfond.

2.5 Tannhelse

Inventar og utstyr tannklinikker

I perioden bevilges 9,3 millioner kroner i utstyr til tannklinikker. 1 million av beløpet er ubrukt bevilgning fra 2015, som er oppført i 2016 til utstyr ved tannklinikken i Lierne.

I 2017-19 foreslås 1,2 millioner årlig til løpende utstyrsfornyelse.

Ombygging tannklinikker

Vi har inngått avtale med Grong kommune om leie av lokaler til ny tannklinikk i NTE-bygget. Ombygging av lokalene vil foregå høsten 2015 og våren 2016, innenfor en total kostnad på 10 millioner kroner. 4,5 millioner ble bevilget for 2015. 4 millioner kroner av dette foreslår vi bevilget på nytt i 2016. I 2016 foreslås bevilget ytterligere 5,5 millioner kroner til ombyggingen.

2.6 Egenkapitalinnskudd KLP

På investeringsbudsjettet foreslås det årlig bevilget 2,7 millioner kroner i egenkapitalinnskudd i KLP. Egenkapitalinnskuddet inngår i pensjonsselskapets vedlikehold av pålagt egenkapital.

3. Styringssignaler, saldering m.v.

Økonomiplan 2015-18 (FT 65/14), Økonomistrategi 2016-19 (FT 39/15), forslaget til statsbudsjett for 2016 og fylkesrådets senere vurderinger, ligger til grunn for framlagt forslag til årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-19.

3.1 Salderingsstrategi for 2016-19

3.1.1 Saldering av 2016

I økonomiplanen 2015-18 ble sektorenes driftsrammer redusert med om lag 27 millioner kroner fra 2015 til 2016. Dette vil fortsatt være situasjonen dersom fylkestinget slutter seg til det økonomiske opplegget for perioden 2016-19.

Fylkesrådet foreslår at sektorenes driftsrammer styrkes med 22,8 millioner kroner i årsbudsjettet for 2016. Utdanningssektoren er styrket med 5,8 millioner kroner, samferdselssektoren med 6 millioner kroner, kultur med 9 millioner kroner, tannhelse/folkehelse med 2 millioner kroner.

Utgifter til normalnivået på pensjon i SPK foreslås redusert med til sammen 22 millioner kroner. Av dette kommer 21,2 millioner på utdanningssektoren og 0,8 millioner på fagskolene.

Endringer i sektorenes driftsrammer fra budsjett 2015 til budsjett 2016 framstår slik:

Endring i sektorenes driftsrammer fra opprinnelig B 2015 til B 2016										
(mill. kroner)				Tekniske endringer			Reelle endringer			SUM avvik/ endring
	B 2015	B 2016	Avvik/ endring	Lønns- pris- stigning	Teknisk endring	Korr. avskr.	Endring fra 2015 til 2016 i økplan 2015-18	Red SPK	Utg økninger	
	2015- kr	2016-kr								
Utdanning	1 041,3	1 023,7	-17,6	28,0	-18,6	1,9	-13,5	-21,2	5,8	-17,6
Fagskolene	25,3	24,5	-0,8	0,6		-0,2	-0,3	-0,8		-0,8
Samferdsel	705,9	731,6	25,7	18,8	1,6	8,5	-9,1		6,0	25,7
Regional utvikling	48,9	47,5	-1,4	1,5	-2,3		-0,6			-1,4
Kultur	71,8	82,6	10,8	2,0	0,7	-0,0	-0,9		9,0	10,8
Tannhelse folkehelse	94,2	97,6	3,4	2,3		0,3	-1,2		2,0	3,4
Fylkesordf, FT	18,7	18,4	-0,3	0,5	-0,7	0,0	-0,1			-0,3
Fylkesrådet/led/stab	123,3	144,0	20,7	3,1	18,6	0,6	-1,6			20,7
Kontroll og tilsyn	5,5	5,5	0,1	0,1			-0,1			0,1
Sum sektorer	2 134,9	2 175,5	40,6	56,9	-0,7	11,0	-27,4	-22,0	22,8	40,6

Tabellen viser endringer i sektorenes driftsrammer fra opprinnelig budsjett 2015 til budsjett 2016. Lønns- og prisstigning utgjør 56,9 millioner kroner, avskrivninger 11,0 millioner kroner, og andre tekniske endringer minus 0,7 millioner kroner netto. Endringer fra økonomiplanen 2015-18 utgjør minus 27,4 millioner kroner, reduksjon til Statens pensjonskasse minus 22 millioner kroner, mens sektorene i årsbudsjett 2016 er styrket med 22,8 millioner kroner. Sum endringer utgjør 40,6 millioner kroner.

3.1.2 Saldering i 2017-19

Sektorenes driftsrammer må i årene framover tilpasses den økonomiske virkeligheten vi får etter hvert når nytt inntektssystem innføres i årene 2015-19. jf. omtale i avsnitt 4.1. En del effektiviserings- og omstillingstiltak er under forberedelse og gjennomføring, slik det går fram av omtalen under hver sektor. Fylkesrådet og administrasjonen vil arbeide videre med tilpasninger framover.

Fra 2016 til 2019 reduseres sektorenes driftsrammer med om lag 76 millioner kroner. Reduksjonen i driftsrammene i økonomiplanen 2015-18 var på om lag 78 millioner kroner i planperioden.

3.1.3. Driften i 2015

Fylkestinget får sak om driftsrapport 2/2015 til behandling i desember, i samme møte som årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-19 behandles.

4. Fylkestingets fellesinntekter

Fylkestingets fellesinntekter omfatter bevilgninger til skatt, rammetilskudd (frie inntekter), renteinntekter, utbytte og garantiprovisjon fra NTE, konsesjonskraftinntekter og utgifter til renter og avdrag. Her foretar vi også budsjettering av momskompensasjon, avsetninger til disposisjonsfond og bruk av slike fond. Fylkesrådet foreslår at fylkestingets fellesinntekter budsjetteres slik for 2016-19, jfr. også budsjettskjema 1A i innstillingen til vedtak (og vedlegg som viser tallene detaljert):

FT Fellesinntekter (Mill. kroner)	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rammetilskudd	1 318	1 368	1 380,5	1 360,6	1 345,0	1 321,3
Skatt	577,6	598,3	626,5	624,1	622,3	620,7
Inntektsutjevning	136,3	145,6	147,9	147,4	146,9	146,5
Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)	2 031,7	2 111,9	2 154,9	2 132,1	2 114,2	2 088,5
Momskompensasjon (drift)	120,2	107,5	124,0	124,0	124,0	124,0
Utgiftsmoms (drift)	-120,2	-107,5	-124,0	-124,0	-124,0	-124,0
Momskompensasjon (inv)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overføring til inv.regnskap (moms)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avsetninger disp.fond (moms)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk disp.fond (moms)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum disposisjoner moms	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteinntekter NTE	150,0	150,0	150,0	146,3	142,6	139,0
Garantiprovisjon NTE	3,0	9,4	0,5	0,0	0,0	0,0
Utbytte NTE	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Sum midler fra NTE	173,0	179,4	170,5	166,3	162,6	159,0
Avsetninger disp.fond (veg)	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Bruk disp.fond (veg)	18,0	21,2	24,4	27,6	30,7	21,3
Netto avsetning/bruk disp.fond vei	-2,0	1,2	4,4	7,6	10,7	1,3
Renteinntekter	15,0	14,4	7,7	7,8	11,2	19,5
Renteutgifter	-69,7	-79,3	-70,7	-71,9	-78,6	-93,7
Rentekompensasjon skolebygg	4,3	2,1	1,2	1,2	1,2	1,4
Rentekompensasjon nye fylkesveier	10,4	13,2	10,6	12,5	14,2	15,9
Avdrag	-103,6	-106,3	-106,3	-109,8	-114,3	-114,3
Sum renter og avdrag	-143,7	-156,0	-157,4	-160,2	-166,2	-171,2
Avsetning til disposisjonsfond	-46,0	-16,7	-8,9	-14,2	-10,3	-1,2
Overføring til inv.budsjett	-61,0	-95,4	-124,5	-133,8	-130,8	-98,6
Konsesjonskraftinntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond	16,8	0,0	15,0	15,0	15,0	0,0
Motpost avskrivninger	110,5	110,5	121,5	121,5	121,5	121,5
Sum annet	20,3	-1,6	3,2	-11,5	-4,6	21,7
FT fellesinntekter	2 079,2	2 134,9	2 175,5	2 134,2	2 116,7	2 099,3

Fylkestingets fellesinntekter (til fordeling til drift) vil bli redusert fra 2016 til 2019 med om lag 76 millioner kroner. Reduksjonen er 103 millioner kroner fra 2015 til 2019. Fylkesrådet foreslår at om lag 35 millioner kroner avsettes til disposisjonsfond i perioden.

4.1 Frie inntekter

Frie inntekter består av rammetilskudd, skatt og inntektsutjevning. I perioden 2016-19 er de frie inntektene budsjettet i tråd med forslaget til statsbudsjett for 2016, justert for forventede befolkningsendringer i Nord-Trøndelag og landet.

Nytt inntektssystem for fylkeskommunene

Et nytt inntektssystem for fylkeskommunene er innført fra 2015. Full virkning av det nye inntektssystemet er ifølge statsbudsjettet, på minus 127,5 millioner 2016-kroner. Tapet vil bli fasett inn over 5 år med 25,5 millioner kroner pr. år. I 2016 får vi en tapskompensasjon på 24,2 millioner kroner, slik at tapet i 2016 blir på 26,7 millioner kroner netto.

Da kommuneproposisjonen for 2016 ble behandlet i Stortinget i juni, ba et flertall fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre om at nivået på tapskompensasjonen skulle vurderes i statsbudsjettet for 2016. Av forslaget til statsbudsjett for 2016 går det fram at KMD ikke har foreslått å øke tapskompensasjonen for fylkeskommunene. Etter KMD sin vurdering kan en for omfattende tapskompensasjon undergrave de endringene som er gjort i inntektssystemet.

KMD har justert kriterier og vektorer i inntektssystemet for 2016 i forhold til 2015. I 2016 vil delkostnadsnøkkelen for båt og ferje bestå av «fylkesfaktor båter» og «antall ferjesamband», slik regjeringen varslet i kommuneproposisjonen for 2016. Regjeringen vil komme tilbake med en ny vurdering i kommuneproposisjonen for 2017.

I forslaget til statsbudsjett for 2016 videreføres opplegget for ferjeavløsningsordning slik det ble skissert i kommuneproposisjonen i vår.

Generell vekst

Fylkeskommunene får en generell vekst i de frie inntektene på 500 millioner kroner i 2016, hvorav 200 millioner er begrunnet i behovet for fornying og opprusting av fylkesveiene.

Vekstberegninger

Inntektssystemet, generell vekst, samt befolkningsprognose medfører en rekke ulike virkninger både pluss og minus. Det er nettoeffekten av alt dette, som vi i det følgende sammenligner med tall i økonomiplanen 2015-18.

Nettoeffekten i frie inntekter hos oss i 2016 i forhold til 2016 i økonomiplanen 2015-19 (i 2016-kr) er omlag 25,3 millioner kroner i pluss (inkl. oppgaveendringer).

I forhold til opprinnelig budsjett for 2015 (i 2016-kroner og oppgaveendringer), får vi en nettoeffekt på om lag -22,3 millioner kroner.

Statens vekstanslag i statsbudsjettet, sammenligner nivået på frie inntekter i 2016 med nivået i 2015 i revidert nasjonalbudsjett. En sammenligning av disse nivåer, gir en nettoeffekt på om lag -39,3 millioner kroner. I løpet av 2015 er de frie inntektene økt med 16,5 millioner kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2015.

I perioden 2016-19 er det ikke oppført inntektsforventninger til framtidige kommuneopplegg, ut over det nivået som statsbudsjett 2016 gir rom for.

Statens anslag for frie inntekter samlet for fylkeskommunene i 2016 er 63,087 mrd. kroner, fordelt med 30,350 mrd. på skatt og 32,737 mrd. på rammetilskudd. Nivået i vedtatt statsbudsjett for 2015 i 2015-kr for fylkeskommunene var 60,555 mrd. kroner fordelt med 29,05 mrd på skatt og 31,505 mrd. kroner på rammetilskudd. Økonomiplanen 2015-18 bygger på dette nivået.

Skattøren

Skattøren foreslås økt fra 2,60 til 2,65 % i forslaget til statsbudsjett 2016.

Befolkningsutvikling

Befolkningsprognosen *middels nasjonal vekst* fra SSB pr. 17.06. 2014 er lagt til grunn for vår prognose for de frie inntektene for 2017-19. Faktiske befolkningstall pr. 01.07.2015 fra SSB er lagt til grunn for rammetilskuddet i 2016.

I inntektssystemet benyttes folketallet pr.01.07 i året før budsjettåret ved beregning av rammetilskuddet, mens folketallet pr. 01.01 i budsjettåret brukes ved beregning av skatt og inntektsutjevning.

Befolkningsprognosen som ligger til grunn for rammetilskuddet, viser at befolkningsveksten i landet blir på 1,1 prosent pr. år, mens veksten hos oss blir mellom 0,8 – 0,9 prosent i gjennomsnitt.

Antall 16-18 år i landet blir redusert med 0,3 prosent pr år, og med minus 1,0 prosent for 2019. Hos oss vil reduksjonen i 16-18 år fra 2015 til 2016 bli på 2,9 prosent. Fra 2016 til 2017 vil vi få en reduksjon i 16-18 åringer på 0,6 prosent, fra 2017 til 2018 får vi ingen endring, mens fra 2018 til 2019 en reduksjon på 1,7 prosent. Hvis prognosen slår til, vil antallet 16-18 bli redusert med 298 personer fra 2015 til 2019. Av dette kommer en nedgang på 169 personer for 2016 (faktisk endring fra 1.7.2014 til 1.7.2015 som ikke blir endret senere).

4.2 Momskompensasjon

I 2004 ble det innført en ordning med kompensasjon for merverdiavgift for alle innkjøp av varer og tjenester for kommuner og fylkeskommuner. Dette for å motvirke konkurransevridding mellom kommunalt produserte tjenester og tjenester produsert av private. Vi har ført opp 124 millioner kroner i slik kompensasjon (pluss/minus) pr. år. Fra 2014 skal all momskompensasjon *fra investeringer* ifølge forskrift budsjetteres i investeringsbudsjettet.

4.3 Avsetning til disposisjonsfond

Pr. 01.01.2016 vil vi ha om lag 88,8 millioner kroner til disposisjon på sentralt disposisjonsfond, ekskl. avsetninger til fond på virksomhetene. Dette etter at disposisjoner i driftsrapporter i 2015 og årsoppgjøret for 2015 er hensyntatt. I perioden 2016-17 foreslår vi at ytterligere 34,7 millioner kroner settes av til disposisjonsfondet. Avsetning til vegfond er omtalt i avsnitt 4.5.

4.4 Bruk av disposisjonsfond

Fylkesrådet foreslår at 45 millioner kroner brukes av sentralt disposisjonsfond i perioden 2016-18. Bruk av vegfond er omtalt i avsnitt 4.5.

4.5 Renteinntekter og utbytte fra NTE Holding as. Avsetning til disposisjonsfond (vegfond)

Renteinntekter

Fylkestinget vedtok utbyttemodellen for NTE Holding AS i sak 08/60 i oktober 2008. Aksjekapital på til sammen 2 mrd. kroner ble da vedtatt konvertert til ansvarlig lån. Fylkesrådet godkjente i sak 09/234 den 15.12.2009, avtalen om ansvarlig lån mellom NTE og fylkeskommunen. Avtalen gjelder i 10 år. Avtalen medfører en årlig utbetaling på 150 millioner kroner i renter. Det er ikke forutsatt avdrag i perioden.

Utbytte

I tillegg til renter for ansvarlig lån, tas det ut et resultatbasert utbytte til avsetning til et vegfond. Utbytt nivået skal ivareta hensyn til styrking av selskapets egenkapital, og er en del av eierstrategien. Utbyttet skal være inntil $\frac{1}{4}$ av årsresultatet etter skatt, etter at følgende elementer er trukket fra: Avdrag på ansvarlig lån, inflasjonsjustering av bokført egenkapital og inflasjonsjustering av kapital tilsvarende det ansvarlige lånet.

Med utgangspunkt i dette er det i planperioden ført opp et årlig utbytte på 20 millioner kroner.

FT-sak 43/15 Eiermeldingen 2015, NTE

Fylkestinget har i sak 43/15 behandlet eiermeldingen for 2015 for NTE. Fylkestinget vedtok bl.a at gjeldende utbyttmodell videreføres, men fylkeskommunen vil vurdere å tilbakeføre noe kapital til selskapet.

Utbyttmodellen, er som nevnt, en del av eierstrategien. Den legger således til rette for at NTE selv kan bygge opp egenkapital i selskapet. Resultatet for NTE i fjor var godt, men fylkeskommunen valgte ikke å øke utbyttet ut over de 20 millioner kroner som var budsjettet. Et annet moment er at uttaket (i form av renteinntekt) på 150 millioner kroner, ikke har blitt prisjustert etter 2009. Hvis dette var et beløp som ble prisjustert, ville det akkumulerte beløpet fra 2010, utgjort mellom 60 – 100 millioner kroner i 2016.

Disposisjonsfond (vegfond)

Utbyttet fra NTE avsettes på et disposisjonsfond (vegfond), etter at renter og avdrag på økte veginvesteringer er dekket (dvs. investeringer ut over nivået i 2008 på 46,1 millioner kroner). Hvis vi får et underskudd ved avslutningen av regnskapet, vil denne avsetningen måtte reduseres eller strykes for å redusere underskuddet. Det framgår av regnskapsreglene som gjelder for kommuner og fylkeskommuner.

Vegfondet vil utvikle seg slik i årene framover

(mill. kroner)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Utbytte NTE	20,0	0,0	20,0	0,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Bruk av fond	0,9	3,5	7,1	10,9	14,5	18,0	21,15	24,35	27,55	30,75	21,30	20,00
Utvikling fond	19,1	15,6	28,5	17,6	23,0	25,1	23,9	19,6	12,0	1,3	0,0	0,0

Vegfondet vil ved utgangen av 2016 være 19,6 millioner kroner. I planperioden vil bruk av fondet overstige utbytte fra NTE. Fondet reduseres til 1,3 millioner kroner ved utgangen av 2018. I 2019 vil det mangle 11,3 millioner kroner for å dekke renter og avdrag på økt satsing på fylkesveiinvesteringer.

4.6 Garantiprovisjon fra NTE

Fylkestinget har vedtatt å garantere for lån som NTE Holding AS overtok i forbindelse med omdanningen av NTE. Samlet garantert lånemasse var 2328 millioner kroner ved overføringen i juni 2007. Garantiene gjelder til utløpet av det enkelte låns fastrenteperiode. Lånemassen, og dermed det faktiske garantiansvaret, reduseres også når de aktuelle lånene nedbetales. Garantiprovisjonen er på 0,5 % av lånesaldo ved utgangen av året.

4.7 Renteinntekter, renteutgifter og avdrag

Andre renteinntekter

Renteinntekter (Mill. kroner)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Renteinntekter	15,0	14,4	7,7	7,8	11,2	19,5
Hervav byggelånsrenter					3,4	11,7

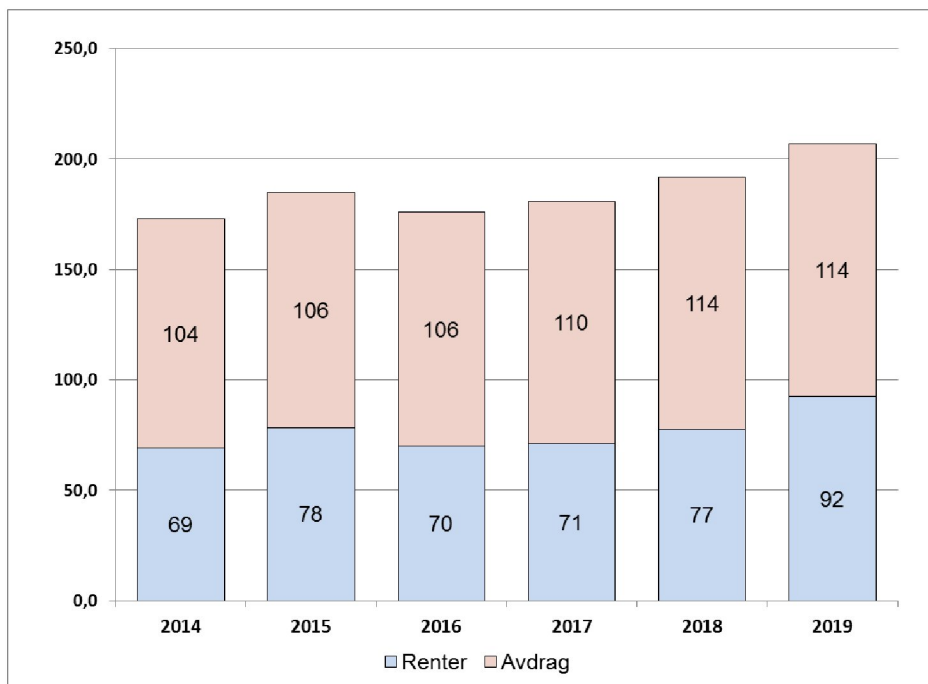
Andre renteinntekter består av renteinntekter fra bankinnskudd, renter i byggetiden samt refunderte renter (tilskudd) i forbindelse med den statlige låneordningen for skolebygg. Renter fra fond hvor rentene er bestemt tillagt fondet, er trukket fra her. Anslaget for renteinntekter er redusert i forhold til økonomiplanen 2015-18, og noe mer enn varslet i økonomistrategi 2016-19. Renteinntekter er budsjettert med 7,7 millioner kroner i 2016. Dersom investeringslån opptas lenge før pengene brukes, oppstår det ekstra renteinntekter, men også ekstra renteutgifter.

Renter og avdrag

Med utgangspunkt i faktiske låneopptak ved utgangen av 2015 og de foreslåtte investeringer i økonomiplanperioden, er det utarbeidet følgende rente og avdragsberegning som er lagt til grunn for økonomiplanperioden (deflatert):

Renter og avdrag (Mill. kroner)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Renter	-69,0	-78,3	-69,8	-71,0	-77,5	-92,4
Avdrag	-103,6	-106,3	-106,3	-109,8	-114,3	-114,3
Sum renter og avdrag		-184,6	-176,1	-180,8	-191,8	-206,7

Tabellen viser anslag på renter og avdrag i 2016-kroner for alle år i økonomiplanperioden.



Som varslet i økonomistrategi 2016-19, er renteutgiftene redusert i forhold til nivået i økonomiplan 2015-18. En ny prognose bygger på markedsforventninger, Norges Banks utsikter og utviklingen internasjonalt.

Renter og avdrag – forutsetninger

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for rente- og avdragsberegningene:

- Kommunelovens § 50 om låneopptak
- Alle budsjetterte lån i 2015 blir tatt opp, med unntak av utsatte lån som opptas i 2016 eller senere år
- Nye lån tas opp som lån tilknyttet Nibor.
- Låneopptak beregnes pr. 30.06. hvert år
- Ved utløp av fastrenteperiode beregnes rente som for nytt lån
- Hensiktsmessig rentesikring vurderes og gjennomføres løpende, jfr. finansreglementet
- Renter i byggetiden for prosjekt forutsettes innarbeidet i byggeprosjektene som en del av byggekostnadene, og belastes fylkeskassens regnskap fra ferdigstillestidspunktet.
- Det er lagt til grunn 30 års avdragstid på nye lån
- Vi har tatt høyde for en viss usikkerhet mht renteutviklingen framover

Refunderte renter i forbindelse med statlig låneordning for skolebygg og samferdselsformål er satt med rentesats 1,5 %.

4.8 Rentekompensasjon

Ved forvaltningsreformen i 2010 ble det innført en rentekompensasjon for investeringer i transporttiltak i årene 2010 – 2019. Kompensasjonen skal dekke renter beregnet ut fra et tenkt serielån i Husbanken med 20-års løpetid, 5 års avdragsfrihet og med den til enhver tid flytende rente i Husbanken. Vi tar altså *ikke* opp et særskilt lån som følge av denne ordningen, da alle låneopptak til vegformål inngår i de ordinære låneopptak som fylkeskommunen gjør hvert år (jf. innstillingens punkt 6).

Rentekompensasjon (Mill. kroner)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rentekompensasjon skole	4,3	2,1	1,2	1,2	1,2	1,4
Rentekompensasjon vei	10,4	13,2	10,6	12,5	14,2	15,9

Staten setter et investeringsvolum for fylkeskommunene i ordningen, og regjeringen foreslår at dette beholdes uendret på 3 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2016. Vår andel er 140 millioner kroner.

Som varslet i økonomistrategi 2016-19 medfører den generelle renteutviklingen at vår rentekompensasjon blir lavere i 2016-19, enn i økonomiplanen 2015-18.

I planperioden er rentekompensasjonen vei ført opp med 10,6 millioner kroner i 2016, økende til 15,9 millioner kroner i 2019.

For skolebygg er vi innvilget en samlet ramme for perioden 2009 – 2016 på 103,9 millioner kroner. I planperioden er rentekompensasjon skolebygg ført opp med 1,2 millioner kroner pr år, med unntak av 2019 med 1,4 millioner kroner.

4.9 Overføringer til investeringsbudsjettet

Det foreslås overført 487,7 millioner kroner i perioden til investeringsbudsjettet, til finansiering av investeringer.

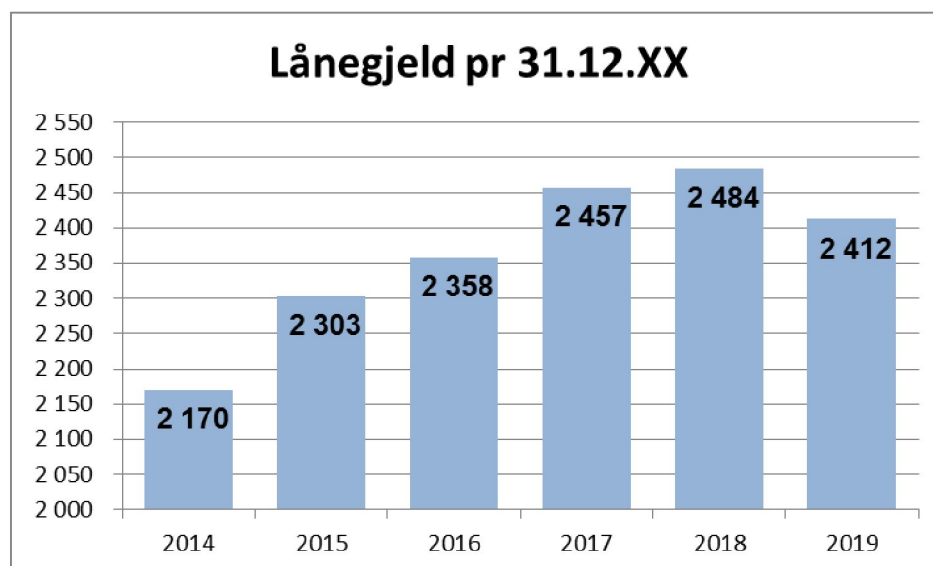
4.10 Konesjonskraftinntekter

Fylkeskommunen mottar verdien av den konsesjonskraften som ikke benyttes i kraftkommunene. Våre konsesjonskraftinntekter bygger på et prisregime knyttet til notert markedspris (NordPool) etter nærmere bestemmelser. Ut fra opplysninger fra NTE er konsesjonskraft-inntektene fra 2016 justert ned til 4,2 millioner kroner som i sin helhet er budsjettert på regional utvikling.

5. Låneopptak, langsiktig gjeld, likviditet, fond og garantiansvar

5.1. Langsiktig gjeld og låneopptak

Under de forutsetninger som er nevnt i avsnitt 4.7 om renter og avdrag – forutsetninger (avdrag er ikke deflatert her), opptatte lån tom. 2015, og budsjetterte låneopptak for årene 2016-19, får vi følgende lånegjeld i økonomiplanperioden:



Nedenstående oversikt viser budsjettert gjeldsutvikling (avdrag deflatert):

Utvikling lånegjeld millioner kroner	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Økonomiplan			
			2016	2017	2018	2019
Inngående balanse	2 009	2 170	2 303	2 358	2 457	2 484
Låneopptak	265	239	162	209	142	42
Avdrag	-104	-106	-106	-110	-114	-114
Lånegjeld ex bompengelån pr 31.12.XX	2 170	2 303	2 358	2 457	2 484	2 412

Til sammenligning var lånegjelden ved utgangen av 2005 på 500 millioner kroner.

5.2 Fond

Det er forutsatt følgende avsetninger til/bruk av fond i økonomiplanperioden:

Fond (Mill. kroner)	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økonomiplan		
				2017	2018	2019
Avsetning til driftsfond (Drift/Vei)	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Avsetning til sentralt disp.fond	46,0	16,7	8,9	14,2	10,3	1,2
Bruk av ubundet driftsfond (Drift)	-16,8	-	-15,0	-15,0	-15,0	-
Bruk av ubundet driftsfond (Drift/MVA)	-	-	-	-	-	-
Bruk av ubundet driftsfond (Drift/Vei)	-18,0	-21,2	-24,4	-27,6	-30,7	-21,3
Avsetning til kapitalfond	2,4	8,0	-	-	-	-
Kapitalinnskudd KLP	-2,1	-	-	-	-	-
Bruk av kapitalfond	-1,3	-7,1	-6,7	-4,7	-4,7	-4,7
Bruk av ubundne investeringsfond		-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0

I tillegg har vi bundne fond som ikke går fram av tabellen, samt fond generert av virksomhetene.

5.3 Garantiansvar

Nord-Trøndelag fylkeskommune har totalt følgende garantiansvar pr. 31.12.2014 (kr.):

Garantioversikt for Nord-Trøndelag fylkeskommune pr. 31.12.2014						
Kreditorer / långivere	Lånenummer	Garanti gitt til	Formål	Andel	Rest garanti	Utløpsdato
Den Norske Bank ASA	74608076917	Fylkets Hus AS	Refinansiering	100 %	27 692 000	28.08.2025
	8210.83.19786	Steinkjerhallen AS	Nybygg	100 %	25 000 000	31.12.2042/ FT 11/68
	8210.83.19778	Steinkjerhallen AS	Nybygg	40 %	29 750 000	31.12.2041/ FT 11/15 og 09/12
Kommunalbanken	(20030585) 20090030	Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS	Refinansiering/Slått sammen 2009	50 %	1 744 890	23.07.2015
Kommunalbanken	(20060304) nytt: 20090029	Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS	Museums-deponi	100 %	3 336 660	23.07.2021
KLP Kommunekreditt	8317.51.10847	Steinkjerhallen AS	Refinansiering	40 %	1 142 194	15.09.2018
KLP Kommunekreditt	8317.52.95944	Idrettstunet AS	Nybygg hybelbygg Meråker vgs	100 %	7 500 000	22.04.2038
Sertifikatmarked	Utstedte sertifikater/oblig asjonslån	Trøndelag Bomveiselskap AS	E6 Stjør-Tr. heim (25% av antatt långevolum/Gar. del.	100 %	447 500 000	Selvs.kau. maks 550 (FT 09/37)
Sertifikatmarked	Utstedte sertifikater NO0010723117	Namdal Bomvegselskap AS	Refinansiering (DNBNor lån innfridd 2010)	100 %	85 000 000	31.12.2027/ selvs.kausjon inntil 200 Mkr FT 09/74
Sparebank 1 Midt-Norge	42026242570	Egge Museum	Jekta Pauline	50 %	38 880	15.11.2015
SUM før garantier NTE - Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk Holding AS					628 704 624	
SUM forrige år					485 414 364	
ENDRING 2014					-143 290 260	Nedgang
Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) Holding AS:						
Kommunalbanken AS	20060558/ 20080002	NTE Holding AS	Overgang FKF til AS. Selvs.kausjon	100 %	386 000 000	01.12.2016
Norsk Tillitsmann ASA (Fokus Bank)	Obl.lån 11,35 % NTFK 91/21, ISIN no 0001310239	NTE Holding AS	Overgang FKF til AS. Selvs.kausjon	100 %	87 500 000	15.04.2021
Norsk Tillitsmann ASA (Fokus Bank)	Obl.lån 10,80 % NTFK 91/21, ISIN no 0001310247	NTE Holding AS	Overgang FKF til AS. Selvs.kausjon	100 %	127 750 000	27.05.2021
Sum garantier NTE Holding AS					601 250 000	
Sum garantier for øvrig (jfr. spes. foran)					628 704 624	
Garantier totalt pr. 31.12.2014					1 229 954 624	
Garanti totalt 2013					2 571 940 765	
Netto endring fra forrige år (inklusive garantier NTE Holding AS)					-1 341 986 141	Nedgang totalt
Om garantiprovisjon: Jfr FT sak 07/55						

6. Budsjettforutsetninger

6.1 Pensjon

I økonomiplanen har vi budsjettert med at vi skal ha dekning for beregnet normalnivå på pensjonsutgiftene både i Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Normalnivået skal dekke den regnskapsmessige belastningen av netto pensjonskostnad (ekskl. arbeidstakers andel), og de regnskapsførte premieavvik tilbake til 2002 da ny forskrift begynte å gjelde. I tråd med forskrift blir premieavviket (forskjellen på innbetalt premie og netto pensjonskostnad) regnskapsført over 15 år (for årene 2002-2010), over 10 år fra 2011 (for årene 2011-2013), og over 7 år fra 2015 (for årene fom. 2014)

Ved utgangen av 2014 hadde vi et opparbeidet premieavvik på 163,1 millioner kroner inkl. arbeidsgiveravgift. Dette avviket er altså utgifter som vi har betalt, men ennå ikke regnskapsført.

Beregning av vårt normalnivå for 2016-19 er forbundet med usikkerhet, da forutsetningene som pensjonsselskapene bruker i sine beregninger, justeres noe og oppdateres underveis. I de siste årene har vi sett at pensjonskostnadene har økt betydelig. Sist tilgjengelige informasjon fra Statens Pensjonskasse (SPK) viser reduserte kostnader til pensjon i 2015 og 2016. 22 millioner kroner i reduserte årlige kostnader er lagt til grunn for perioden 2016-19. Dette gjelder de beløpene vi bokfører som kostnad. Samtidig øker forskjellen til det vi betaler til pensjonsselskapene. Denne forskjellen, kalt premieavviket, må vi belaste i regnskapene i de etterfølgende årene. Dersom prognosen fra pensjonskassen viser seg å være feil, må vi finne ny dekning. Vi er klar over denne risikoen, men har som i årene før, valgt å følge pensjonsselskapets prognose.

Vår totale premiebetaling omfatter en del som selskapene beregner av lønnsmassen (aktive ansatte) og en del som beregnes av forsikringsfondet (oppsatte rettigheter og pensjonister). I vår budsjettering er begge deler tatt hensyn til gjennom satsen som beregnes av budsjettert lønnsmasse. Dette er en standard sats for virksomhetenes budsjett og regnskapsføring av pensjonskostnadene for egne ansatte og for pensjonister.

6.1.1 Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

I sektorenes rammer er det dekning for en premiesats på 17,4 % i hele planperioden i fellesordningen, dvs. et samla normalnivå på om lag 53,4 millioner kroner pr. år ekskl. arbeidsgiveravgift. Oppjusteringen skjedde da sosiale kostnader ble lønnsjustert til 2016-nivå.

6.1.2 Statens pensjonskasse (SPK)

I sektorenes rammer er det dekning for en premiesats på 11,1 % i hele planperioden, dvs. et samla normalnivå på omlag 57 millioner kroner pr. år ekskl. arbeidsgiveravgift. Utdanningssektorenes og fagskolesektorens rammer er justert ned med henholdsvis 21,2 og 0,8 millioner kroner i forhold til nivået i økonomiplan 2015-18.

6.2 Lønns- og prisstigning

Lønns- og prisstigningen er basert på satsene i forslag til statsbudsjett.

Lønnsstigningen er budsjettet til 2,7 prosent og prisstigningen til 2,5 prosent fra 2015 til 2016. Overføringer og inntekter er justert med 2,7 prosent.

Lønns- og prisstigning av skatt, rammeoverføring og inntektsutjevning er i budsjettforslaget vurdert under ett i forbindelse med fastsetting av de frie inntektene. Denne oversikten viser de satsene som er benyttet:

	Type utgift/inntekt	2016 - 19
HP 0	Lønn	2,70 %
HP 1, 2	Kjøp av varer og tjenester	2,50 %
	Interne overføringer 129*	0,00 %
	Vegvedlikehold 12301	2,70 %
HP 3	Kjøp av varer og tjenester som erstatter f.kommunal egenproduksjon (vektet 62,5% lønn og 37,5% KPI) (kommunal deflator)	2,70 %
HP 4	Overføringer (vektet 62,5% lønn og 37,5% KPI) (kommunal deflator)	2,70 %
	Merverdiavgift	Egen vurd.
	Støtte politiske partier	2,70 %
	Til disposisjon Fylkesrådet 14902	Egen vurd.
	Utviklingsmidler 14901 og 14902	0,00 %
HP 5	Finansutgifter	Egen vurd.
	Renter og avdrag	Egen vurd.
HP 6	Salgsinntekter	2,70 %
	Fordelte utgifter 169*	0,00 %
HP 7	Refusjoner	2,70 %
	Interne overføringer og øremerkede statstilskudd	0,00 %
HP 8	Overføringer	Egen vurd.
	Konsesjonskraftinntekter	Egen vurd.
HP 9	Finansinntekter/ transaksjoner	Egen vurd.

Investeringsbudsjettet er prisjustert med 2,7 %.

Gjennomsnittssatsen for sektorene vil variere mht. hvor stor andel av budsjettet som er utgifter til lønn og andre utgifter. Sektorene vil derfor i praksis ha noe ulik samlet prisstigningsfaktor.

7. Økonomiske oversikter

7.1 Netto driftsutgifter

Oversikt over rammer for netto driftsutgifter for årene 2016 – 19 slik de framkommer i økonomiplanen (inkl. avskrivninger på 121,5 millioner kroner):

Netto driftsrammer pr sektor	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utdanning	1 016,3	1 041,3	1 023,7	1 007,9	999,7	1 000,3
Fagskoler	23,7	25,3	24,5	24,2	24,0	23,6
Samferdsel	680,3	705,9	731,6	717,8	712,2	701,4
Regional utvikling	53,8	48,9	47,5	47,0	46,6	45,9
Kultur	68,5	71,8	82,6	73,0	72,4	71,3
Tannhelse og folkehelse	93,0	94,2	97,6	96,7	96,0	92,6
Fylkesordf./fylkesting	17,8	18,7	18,4	19,2	18,5	18,9
Fylkesrådet/ledelse/stab	125,2	123,3	144,0	142,8	141,8	139,9
Kontroll og tilsyn	4,8	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4
Sum sektorenes netto driftutg	2 083,5	2 134,9	2 175,5	2 134,2	2 116,7	2 099,3

Sektorenes netto driftsrammer skal dekke utgifter til drift. De rammer som her angis er på vanlig måte netto driftsrammer for hver sektor. Netto driftsrammer inngår sammen med sektorenes egeninntekter, som består av salgs- og leieinntekter (gebyrer) og særtilskudd fra staten og andre, i de totale disponible beløp til drift som kan benevnes sektorenes brutto driftsrammer. Begrepet netto driftsrammer nyttes hos oss som fordelingsbegrep når det gjelder bruk av frie inntekter osv. (I bedriftsøkonomisk terminologi kan det betegnes som konsernbidrag).

7.2 Brutto driftsutgifter

Når aktivitetsnivået eller samlet virksomhet skal beskrives, er brutto driftsutgifter et mer tjenlig begrep. Dette følger også av at fylkeskommunens virksomhet alltid skal føres brutto i budsjett og regnskapsoppstillinger. Nedenstående figur og oppstilling viser sektorenes brutto driftsutgifter (inkl. avskrivninger).

BTO driftsutg. pr sektor (Mill kroner)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utdanning	1 267,8	1 201,3	1 188,5	1 172,7	1 164,4	1 165,0
Fagskoler	29,2	28,8	27,0	26,8	26,6	26,2
Samferdsel	747,8	766,6	795,5	781,7	776,1	765,3
Regional utvikling	224,1	176,7	175,3	174,8	174,4	173,7
Kultur	217,2	146,1	156,9	147,3	146,7	145,6
Tannhelse og folkehelse	123,0	122,7	127,4	126,6	125,9	122,4
Fylkesordf./fylkesting	18,4	19,0	18,7	19,4	18,7	19,2
Fylkesrådet/ledelse/stab	143,6	137,9	158,9	157,7	156,7	154,8
Kontroll og tilsyn	4,8	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4
Sum sektorenes brutto driftutg.	2 775,9	2 604,5	2 653,7	2 612,4	2 594,9	2 577,5

7.3 Totale inntekter og utgifter

Tabellene viser hele budsjettet/økonomiplanen brutto, dvs. brutto driftsutgifter/-inntekter i sektorene inkl. avskrivninger, fylkestingets budsjettområde, og brutto investeringsutgifter/-inntekter:

Totale inntekter og utgifter	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>i mill kroner</i>						
Brutto dr. utgifter inkl. renter og avdrag, overf. til inv.bud og avsetning bundne fond	3 141,2	2 993,0	3 079,2	3 051,9	3 042,6	3 008,1
Brutto avsetninger	86,1	36,7	28,9	34,2	30,3	21,2
Brutto invest.utg. inkl. utlån/forskudd/avsetn.	403,5	477,0	364,7	432,7	688,6	664,1
Brutto utgifter	3 630,8	3 506,7	3 472,8	3 518,8	3 761,6	3 693,5
Brutto driftsinntekter inkl. renter og utbytte	-3 211,0	-3 005,9	-3 065,9	-3 040,8	-3 024,4	-3 005,2
Bruk av avsetninger	-46,2	-23,8	-42,2	-45,4	-48,5	-24,1
Brutto investeringsinntekter	-403,5	-477,0	-364,7	-432,7	-688,6	-664,1
Brutto inntekter	-3 660,7	-3 506,7	-3 472,8	-3 518,8	-3 761,6	-3 693,5
Under-/overskudd	-29,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

7.4 Netto driftsresultat og netto resultatgrad

Netto driftsresultat er det som står igjen av driftsinntektene når driftsutgiftene og renter og avdrag er betalt.

Driftsresultat	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>i mill kroner</i>						
Driftsinntekter inkl. momsref./motpost	-2 641,8	-2 598,5	-2 660,8	-2 639,9	-2 623,7	-2 599,9
Driftsutgifter inkl. moms	2 751,5	2 619,0	2 682,6	2 641,4	2 624,1	2 606,8
Brutto driftsresultat	109,7	20,5	21,8	1,5	0,3	7,0
Finansinntekter	-197,2	-200,3	-184,8	-180,6	-180,3	-185,0
Finansutgifter	172,8	184,6	176,1	180,8	191,8	206,7
Netto finans	-24,4	-15,7	-8,7	0,2	11,5	21,7
Motpost avskrivninger	-110,5	-110,5	-121,5	-121,5	-121,5	-121,5
Netto driftsresultat	-25,2	-105,7	-108,4	-119,8	-109,7	-92,9
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,95 %	4,07 %	4,07 %	4,54 %	4,18 %	3,57 %

Netto resultatgrad viser vår evne til å ta på oss nye utgifter, øke eksisterende utgifter eller finansiere investeringer fremover. Netto resultatgrad kan således benyttes som en indikator for økonomisk handlefrihet. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har justert tilrådingen fra 3 til 4 % for fylkeskommunene, for å ha en forsvarlig økonomisk drift. Dette som følge av forvaltningsreformen i 2010, der fylkeskommunene overtok ansvaret for veier fra staten. Driftsoverskuddet må som følge av dette være høyere for at fylkeskommunene skal ha nok midler til å erstatte det økte kapitalslitet.

8. Formelle bestemmelser

8.1 Økonomibestemmelser i kommuneloven

For økonomiplanleggingen gjelder disse lov- og forskriftsbestemmelser:

Økonomiplan: Kommunelovens § 44. Kommunelovens § 44 er uttømmende bestemmelse om økonomiplanen. Ut over lovens krav står vi fritt til å utforme økonomiplanen.

Årsbudsjett: Kommunelovens §§ 45, 46 og 47. Forskrift om årsbudsjett, jfr. kommunelovens § 46 nr. 8, fastsatt av Kommunal- og regionaldept. 15. desember 2000. Forskriften er tilgjengelig på denne internettadressen:

<http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-15-1423>.

Budsjettreglement for Nord-Trøndelag fylkeskommune er vedtatt i medhold av disse bestemmelsene (FT 27/2003).

8.2 Offentlighet i økonomiplanleggingsprosessen

Kommuneloven inneholder minimumsbestemmelser for offentlighet for innstillingen til økonomiplan (§ 44 nr.7) og årsbudsjett (§ 45 nr.3) fra fylkesrådet. Fylkesrådets innstilling, med alle de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før behandling i fylkestinget. I årsbudsjettforskriftens § 3 heter det at innstilling til årsbudsjett skal legges ut til alminnelig ettersyn tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag og senest 14 dager før innstillingen behandles av fylkestinget. Denne bestemmelsen pålegger fylkeskommunen å vurdere om den minstefristen som er satt i kommuneloven, er tilstrekkelig ut fra lovens intensjon. Valg av frist kan likevel ikke angripes dersom fylkeskommunen har vurdert den fastsatte frist og funnet denne tilstrekkelig ut fra formålet med det alminnelige ettersynet.

Saksbehandlingen underveis i budsjettarbeidet og notat som i denne forbindelse legges fram for fylkesrådet i arbeidsmøte, anses som interne dokumenter som er unntatt offentlighet etter offentlighetslovens § 14. Disse er ledd i prosessen og vil bl.a ikke være satt inn i en helhet. Dokument som anses som endelig saksforelegg fra fylkesrådets side vil imidlertid være offentlig. I lov om offentlighet (Offentleglova, 2006) er det i § 11 sagt at når det er anledning til å gjøre unntak fra innsyn, skal organet likevel vurdere og gi helt eller delvis innsyn, og at organet bør gi innsyn dersom hensynet til offentlig innsyn veier tyngre enn behovet for unntak.

8.3 Grunnleggende prinsipper

Årsbudsjettforskriftens § 6 stiller krav om at det i tilknytning til årsbudsjettet skal gjøres rede for de grunnleggende prinsipper som fylkeskommunen har nyttet ved framstillingen av årsbudsjettet. Det er overlatt til den enkelte fylkeskommune å avgjøre hva det skal redegjøres om. En beskrivelse av organiseringen av arbeidet med årsbudsjettet skal inngå i redegjørelsen.

8.3.1 Økonomiplanleggingsprosessene m.v

Fylkesrådet har fått framlagt sak om hvilke økonomiprosesser som skal gjennomføres i år. Fylkesrådet fattet dette vedtaket i sak 27/15, den 9.2.15:

«Økonomiprosessene i 2015 vil foregå slik:

Årsregnskapet, årsberetning og administrasjonens årsmelding for 2014:

Fylkesrådets innstilling legges fram 24.mars (før Kontrollutvalgets behandling) og 13. april 2015. Fylkestinget får saken til behandling i april 2015.

Økonomistrategi for 2016-19: Fylkesrådets innstilling legges fram 26. mai 2015; fylkestinget får saken til behandling i juni 2015

Årsbudsjett for 2016 og økonomiplan for perioden 2016 – 19: Fylkesrådets innstilling legges fram 17. november 2015. Fylkestinget får saken til behandling i desember 2015.

Driftsrapport 1/2015 pr. 30.04. til fylkestinget, budsjettjusteringer: Fylkesrådets innstilling legges fram 26. mai 2015. Fylkestinget får saken til behandling i juni 2015.

Driftsrapport 2/2015 pr. 30.09. til fylkestinget, budsjettjusteringer: Fylkesrådets innstilling legges fram 17. november 2015. Fylkestinget får saken til behandling i desember 2015.»

Administrasjonssjefen har sendt ut to rundskriv om økonomiprosessene i 2015:

Økonomiplanleggingsrundskrivet 2015, del I, datert 24.03.2015 (14/09143-7)

Økonomiplanleggingsrundskrivet 2015, del II, datert 01.07.2015 (14/09143-10)

Del I av rundskrivet omtaler i hovedsak økonomiprosessene våren 2015, dvs. prosessen i tilknytning til utarbeidelse av Økonomistrategi og driftsrapportering.

Del II omhandler hovedløpet for budsjettprosessen, økonomiske rammer for økonomiplanperioden samt driftsrapportering høsten 2015.

Parlamentarisk styringsform medfører at mye av arbeidet er lagt opp omkring prosessen i fylkesrådet.

8.3.2 Økonomistyring gjennom året

Fylkeskommunens virksomhet fastsettes hovedsakelig gjennom planlegging og fordeling i økonomiplan- og budsjettprosessene. Det er hovedarenaen.

I tråd med praksis de siste årene, anbefales det at fylkestinget fastslår at sektorene skal ha med seg mindreforbruket i regnskapsåret over til neste budsjettår og at de skal dekke inn et merforbruk tilsvarende. Det innebærer en forholdsordre som ikke fordrer behandling av gjenbevilgninger i fylkesrådet/fylkestinget. Regelen gjelder ikke dersom regnskapsresultatet ikke gjør det finansielt mulig å gjennomføre gjenbevilgningen (av både mindre- og merforbruk). Den situasjonen oppstår hvis sektorene samlet har et mindreforbruk eller at fellesinntektene/-utgiftene (fylkestingets fellesinntekter) viser et merforbruk (underskudd). Oppstår denne situasjonen, vil gjenbevilgninger bli behandlet som en del av årsoppgjøret.

Selv om gjenbevilgningen med dette skjer automatisk, vil man måtte korrigere for utilsiktede virkninger. Det vil skje i forbindelse med ordinær budsjettrevisjon i løpet av året, og vil kunne omfatte for eksempel noen fellesutgifter, overslagsbevilgninger og lignende

I *årsoppgjørssaken* disponerer fylkestinget årsresultatet, eller vedtar inndekkingsmåten for eventuelle underskudd. I og med at oppfølging av årets budsjett normalt skal skje i driftsrapport-/budsjettendringssak, bør en eventuell overskuddsdisponering i årsoppgjørssaken skje som avsetning til disposisjonsfond, og disponeres i senere budsjett og økonomiplan.

I *driftsrapport-/budsjettrevisjonssak* rapporterer fylkesrådet og sektorene om oppfølgingen av årets vedtatte budsjett. Alle oppfølgingsbehov (budsjettendringer) som ikke bør eller kan vente til neste års budsjett, håndteres gjennom endring i årets budsjett.

8.3.3 Nivå i budsjettprosessen

Vi framstiller årsbudsjett- og økonomiplandokumentene på tre nivå, jfr. også budsjettreglementet (FT 27/2003):

1. Fylkestingets nivå. Det er dette som er årsbudsjettet etter kommuneloven.
2. Fylkesrådets nivå. Fordeling av budsjettet etter fylkestingets vedtak
3. Virksomhetenes detaljerte budsjett/utviklingsplaner etter fylkestingets og fylkesrådets vedtak

Fylkestingets nivå

Fylkestinget vedtok i sak 27/2003, budsjettreglement og finansreglement for Nord-Trøndelag fylkeskommune, i tråd med parlamentarisk styringsmodell. Fylkestinget vedtar fellesinntekter og – utgifter og fordeler differansen som netto ramme til hver sektor.

Det vil si at fylkestinget vedtar:

Budsjettskjema 1A og 1B, Driftsbudsjettet

Budsjettskjema 2A og 2 B, Investeringsbudsjettet

Fylkestingets vedtak er fylkeskommunens årsbudsjett i kommunelovens forstand.

I økonomiplanen og årsbudsjettet på fylkestingets nivå fokuserer vi på målformuleringer, tjenester og tjenesteproduksjon på overordnet nivå. Vi beskriver på bruttonivå, selv om fylkestinget vedtar driftsbudsjettet på nettonivå (sektorenes driftsrammer).

Fylkesrådets nivå

Etter at fylkestinget har vedtatt årsbudsjett og økonomiplan i desember, vedtar fylkesrådet som kollegium, fordeling av årsbudsjettet, jf. budsjettreglementet og forslaget til innstilling. Fordelingene som underliggende organer gjør, må være klare senest i løpet av januar/ februar, pga. fristen i årsbudsjettforskriften for formell oversendelse av økonomiske oversikter til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Den er 1. mars.

I saken til fylkesrådet fokuserer vi på tjenesteproduksjon, og vi foreslår fordeling av rammer til virksomhetslederne. Det er åpnet for at fylkesrådet for enkelte deler av virksomheten detaljerer av budsjettet ned på konto, ansvar og tjeneste.

Virksomhetenes detaljerte budsjett

Virksomhetene utarbeider i varierende grad dokument (utviklingsplaner m.v.) som ivaretar interne styringsformål. En detaljering av budsjettet innebærer at virksomheten fordeler de tildelte rammene til virksomheten, videre til avdelinger m.v. Virksomhetsleder må innen en nærmere fastsatt frist, fordele budsjettet.

8.3.4 Økonomimodellen

Nord-Trøndelag fylkeskommune benytter økonomisystemet Agresso.

Økonomimodellen er bygd opp i såkalte dimensjoner, slik:

Kontoklasse og art (brukes alltid). Gir informasjon om hvilke produksjonsmidler som benyttes og om disse benyttes til investering eller drift.

Ansvar (brukes alltid). Gir informasjon om hvem det er som produserer og hvem som har myndighet til å disponere bevilgede midler. Dimensjonen brukes også ved tildeling av budsjetterammer, for eksempel pr sektor.

Tjeneste (brukes alltid). Gir informasjon om hva det er som produseres.

Prosjekt (brukes ved behov). Brukes til å skille ut en del utgifter og inntekter som det er behov for å følge opp spesielt, for eksempel byggeprosjekter. Det kan i tillegg bli behov for å bruke en dimensjon til å knytte utgifter og inntekter til bygg og objekter.

9. Vedlegg

Vedlegg 1 A Fylkestingets fellesinntekter

Konto	Konto(T)	Ansvar	Tjeneste	B 2016 (1)	ØP 2017 (1)	ØP 2018 (1)	ØP 2019 (1)
12701	Kjøp av fagpersonell-, konsulent-, rådgivertjeneste	191000	4200	905 000	947 000	1 110 000	1 304 000
14290	Merverdiavgift som gir rett til momskompensasjon	191000	8400	124 000 000	124 000 000	124 000 000	124 000 000
15001	Renter på løpende lån	191000	8700	69 798 000	70 952 000	77 465 000	92 371 000
15100	Avdragsutgifter	191000	8700	106 300 000	109 800 000	114 300 000	114 300 000
15400	Avsetninger til disposisjonsfond	191000	8800	8 874 000	14 247 000	10 334 000	1 246 000
15400	Avsetninger til disposisjonsfond	191000	8802	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
15700	Overføring til investeringsregnskapet	191000	8800	124 500 000	133 800 000	130 800 000	98 629 000
17290	Kompensasjon moms påløpt i driftsregnskapet	191000	8400	-124 000 000	-124 000 000	-124 000 000	-124 000 000
18000	Rammetilskudd	191000	8400	-1 380 500 000	-1 360 600 000	-1 345 000 000	-1 321 300 000
18001	Inntektsutjevning	191000	8400	-147 900 000	-147 400 000	-146 900 000	-146 500 000
18101	Rentekompensasjon	191000	8701	-1 242 000	-1 221 000	-1 228 000	-1 371 000
18101	Rentekompensasjon	191000	8702	-10 586 000	-12 456 000	-14 234 000	-15 896 000
18700	Skatt på inntekt og formue	191000	8000	-626 500 000	-624 100 000	-622 300 000	-620 700 000
19001	Renter av bankinnskudd	191000	8700	-7 733 000	-7 803 000	-11 211 000	-19 491 000
19002	Garantiprovisjon NTE Holding AS	191000	8700	-522 000	-	-	-
19004	Renter NTE	191000	7100	-150 000 000	-146 250 000	-142 594 000	-139 029 000
19051	Utbytte fra NTE	191000	7100	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
19400	Bruk av disposisjonsfond	191000	8800	-15 000 000	-15 000 000	-15 000 000	-
19400	Bruk av disposisjonsfond	191000	8802	-24 351 000	-27 551 000	-30 749 000	-21 300 000
19901	Motpost avskrivninger, utstyr	191000	8600	-15 134 095	-15 134 095	-15 134 095	-15 134 095
19902	Motpost avskrivninger, bygg og anlegg	191000	8600	-106 404 424	-106 404 424	-106 404 424	-106 404 424
19	Fylkestingets fellesinntekter			-2 175 495 519	-2 134 173 519	-2 116 745 519	-2 099 275 519

Vedlegg 1 B Investeringer pr. prosjekt

Prosjekt	Prosjekt (t)	Konto	Ansvar	Tjeneste	B 2016	ØP 2017	ØP 2018	ØP 2019
119001	Egenkapital KLP	05290	191000	4720	2 740 000	2 740 000	2 740 000	2 740 000
172002	Aksjer RUF	05290	721000	7050	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
413700	Sikring adkomst skolelokaler	02300	137000	5103	1 000 000	-	-	-
421000	Utvikling av bygningsmassen	02300	137000	5103	16 400 000	18 400 000	18 400 000	18 400 000
423100	Ole Vig vgs - Innredning Storhall	02300	137000	5103	200 000	-	-	-
423200	Ole Vig vgs - Verkstedbygg	02300	137000	5103	65 000 000	94 000 000	-	-
423300	Ole Vig vgs - ombygging bygg B	02300	137000	5103	4 000 000	-	-	-
426060	Verdal vgs Nytt kroppsøvningsareal	02300	137000	5103	700 000	8 800 000	8 800 000	-
426100	Verdal vgs - Renovering adm.fløy m.m.	02300	137000	5103	4 800 000	-	-	-
429000	Mære lbs	02300	137000	5103	18 375 000	-	3 000 000	-
429002	Mære lbs - Redskapsbu/maskinhall	02300	137000	5103	6 000 000	-	-	-
429004	Mære lbs - Ombygging stall	02300	137000	5103	500 000	-	-	-
432100	Olav Duun vgs - Verkstedbygg	02300	137000	5103	28 000 000	1 000 000	32 000 000	40 000 000
435020	Ytre Namdal vgs - Verkstadhall	02300	137000	5103	1 000 000	9 000 000	9 000 000	-
444010	Ytre Namdal fagskole - Maskinoffiser	02300	137000	5540	-	700 000	4 000 000	4 000 000
471000	Veginvesteringer	02300	501000	7200	-	44 000 000	44 000 000	44 000 000
472310	Strekningsvise tiltak, Q310	02300	501000	7200	53 200 000	-	-	-
472311	FV 17 og FV 720	02300	501000	7200	52 600 000	250 200 000	563 400 000	551 800 000
472311	FV 17 og FV 720	09100	191000	8800	-	-	-275 000 000	-387 400 000
472324	Forsterkning 10t asfalt, Q324	02300	501000	7200	33 400 000	-	-	-
472325	Bruer, Q325	02300	501000	7200	24 000 000	-	-	-
472326	Punktvis forsterkning, Q326	02300	501000	7200	1 200 000	-	-	-
472327	Flaskehalser/andre tiltak - Q327	02300	501000	7200	2 200 000	-	-	-
472330	Gang- og sykkelveger, Q330	02300	501000	7200	11 200 000	-	-	-
472330	Gang- og sykkelveger, Q330	07500	501000	7200	-2 800 000	-	-	-
472340	Trafikksikkerhetstiltak, Q340	02300	501000	7200	1 700 000	-	-	-
472350	Miljø- og servicetiltak, Q350	02300	501000	7200	1 100 000	-	-	-
472360	Kollektivtiltak, Q360	02300	501000	7200	1 000 000	-	-	-
472370	Planlegging, Q370	02300	501000	7200	4 100 000	-	-	-
513000	Oppgradering Public	02003	130000	4200	550 000	-	-	-
513035	Verktøy for anbuds- og konkurransegje	02004	135000	4200	300 000	-	-	-
513040	Oppgradering Agresso	02003	130000	4200	450 000	-	-	-
513050	Ny telefoniløsning NTFK	02300	134000	4200	900 000	-	-	-
513400	ADA - IT infrastruktur	02004	134000	4200	2 400 000	700 000	100 000	-
513500	Innkjøpsweb	02300	135000	4200	500 000	-	-	-
514010	Nytt intra-/internett	02003	140000	4200	1 000 000	-	-	-
520020	SAS Investering	02004	201010	5202	2 000 000	-	-	-
539001	Utstyr tannklinikker	02091	391000	6650	5 700 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
539010	Ombygging Tannklinikker	02091	391000	6650	9 500 000	-	-	-
628030	Inderøy vgs - oppvekst- og kultursenter	02300	137000	5103	5 000 000	-	-	-
999999	Finansiering prosjekt (dummy)	07281	191000	8800	-69 055 000	-85 600 000	-136 180 000	-131 880 000
999999	Finansiering prosjekt (dummy)	09100	191000	8800	-161 620 000	-208 600 000	-141 920 000	-41 500 000
999999	Finansiering prosjekt (dummy)	09400	191000	8800	-	-	-	-
999999	Finansiering prosjekt (dummy)	09480	191000	8800	-6 740 000	-4 740 000	-4 740 000	-4 740 000
999999	Finansiering prosjekt (dummy)	09700	191000	8800	-124 500 000	-133 800 000	-130 800 000	-98 620 000
					-	-	-	-

Vedlegg 2: Kommentarer til investeringsbudsjett fylkesveger (1000 kr 2016-kroner inkl. merverdiavgift)

Prosjekt	Kostnad	Bevilget før 2016	Bevilgning inkl mva.			Rest-bevilgning etter 2016
			NTFK	Annen	Totalt	
Strekningsvis investering (Q310)						
Fv. 17 prosjektet						
Fv 17/720 (del I) *	1 607 400	3 070	52 600		52 600	1 551 730
Fv. 17 (del II)		251 930	5 700		5 700	
Fornyingsprosjektet:						
Fv. 755 Røra-Leksvik i Inderøy kommune	54 000	44 800	9 200		9 200	0
Fv. 759/757/758/72 i Verdal og Steinkjer kommune	135 100	10 200	8 100		8 100	116 800
Fv. 773 Steinfjelltunnelen, Namsskogan/Røyrvik kommune	86 200	58 200	28 000		28 000	0
Fv. 774 Hokstad ferjekai, Levanger kommune	19 400	13 600	1 700		1 700	4 100
Fv. 17 Dyrstad, Steinkjer kommune	2 700	2 200	500		500	0
	1 904 800	384 000	105 800	0	105 800	1 672 630
Forsterkning 10 t asfalt (Q324):						
Trekkør/dis.	6 990	3 340	1 500		1 500	2 150
Fv. 42 Langstein x E6-Okkelberg x 752, Stjørdal kommune	31 200	29 200	2 000		2 000	0
Fv. 289 Skevik x 285-Tekset x 285, Steinkjer kommune	18 800	2 800	14 800		14 800	1 200
Fv. 85 Grande-Skjelbred, Inderøy kommune	3 900	3 100	800		800	0
Fv. 132 Mule-Kolberg, Levanger kommune	16 900	11 200	5 700		5 700	0
Fv. 134 Røstadlia x 774-Salthammer x E6, Levanger kommune	12 400	100	8 600		8 600	3 700
	90 190	49 740	33 400	0	33 400	7 050
Bruer (Q325)						
Fv. 536 Arnøybrua, Nærøy kommune	20 600	2 100	18 500		18 500	0
Fv. 776 Langvatnet, Nærøy kommune	500	0	500		500	0
Fv. 755 Skarnsundet bru, Inderøy kommune	15 000	0	5 000		5 000	10 000
	36 100	2 100	24 000	0	24 000	10 000

Prosjekt	Kostnad	Bevilget før 2016	Bevilgning inkl mva.			Rest- bevilgning etter 2016
			NTFK	Annen	Totalt	
Punktvis forsterkning (Q326):						
Strakstiltak			1 200		1 200	
	0	0	1 200	0	1 200	0
Flaskehalser/andre tiltak (Q327)						
Omlegging gårdstun		0	2 200		2 200	
	0	0	2 200		2 200	0
Gang- og sykkelveger (Q330)						
Fv 166/167 Holte-Minsas-Lein, Verdal kommune	41 600	38 600	2 250	750	3 000	0
Fv 229 Lyngstad skole- Kjerknesvågen, Inderøy kommune	18 000	9 800	6 150	2 050	8 200	0
	59 600	48 400	8 400	2 800	11 200	0
Trafikksikkerhetstiltak (Q340)						
Trafikksikkerhetstiltak fylkesveg			900		900	
Trafikksikkerhetstiltak kommunal veg			800		800	
			1 700		1 700	
Miljø- og sørvistiltak (Q350)			1 100		1 100	
Kollektivtiltak (Q360):			1 000		1 000	
Planlegging (Q370):			4 100		4 100	
Totalt	2 090 690	484 240	182 900	2 800	185 700	1 689 680

*) inkludert bompenger

Omtale investeringsprosjekt:

Strekningsvise investeringer med bompenger:

Fv. 17 prosjektet

I budsjettssammenheng fv. 17-prosjektet delt i to:

Del I som omfatter søndre del av fv. 17 til Sprova og fv. 720 til Malm. Her arbeides det med en bompengeproposisjon med tanke på bompengefinansiering av prosjektet. Forventes byggestart i 2016 med åpning i 2019.

Del II omfatter prosjektene i pakken nord for Sprova til Namsos. Dette prosjektet er inntil videre tatt ut av en felles bompengesøknad. Imidlertid har fylkeskommunen fra 2010-2015 investert 251,9 mill. kr. over fylkeskommunens budsjett. Dette vil på et senere tidspunkt inngå som del av fylkeskommunal andel i videreført bompakke. Prosjektene som er gjennomført i perioden 2010-2015 er Bangsundsvingene, gang- og sykkelveg Sævik – Spillumshøgda og Årgårdbua.

Foreslått bevilgning del I i 2016 er 52,6 mill. kr.

Foreslått restbevilgning på igangværende prosjekt del II 2016 er 5,7 mill. kr.

Strekningsvise investeringer uten bompenger:

Fornyingsprosjektet

Tiltak som gjennomføres er skiftning av stikkrenner, grøfting, drenering, bruvedlikehold, masseutskifting, siktutbedring/vegetasjonsrydding og fjerning av sidehinder i sikkerhetssonen, ny skilting og forsterkning med asfalt.

Fv. 755 i Inderøy kommune: Kostnad er 54,0 mill. kr. Foreslått restbevilgning i 2016 er 9,2 mill. kr. Delprosjektet Straumen-Utøy fornyes.

Fv. 72, fv. 757. fv. 758 fv. 759 i Verdal/Steinkjer kommune: Kostnad er 135,1 mill. kr (2016-kr). I inneværende fylkesvegperiode er det tenkt brukt 54,0 mill. kr. derav er hittil bevilget 10,2 mill. kr til prosjektet.

Foreslått bevilgning i 2016 er 8,1 mill. kr til forberedende arbeider. Fv. 72 foreslås ferdig fornyet i 2017.

Fv. 773 Steinfjelltunnelen, Namsskogan/Røyrvik kommune

Arbeidene med opprusting av Steinfjelltunnelen startet i slutten juli 2015. Arbeidene omfatter utsprenging av 7 stk. møteplasser, 2 nye tekniske rom med trafoer, vann og frostsikring ca. 16000 m², føringskanter/rekkverk gjennom hele tunnelen og ny belysning. Arbeidene er planlagt ferdigstilt desember 2015. Nytt asfaltdekke blir lagt i 2016.

Det er store kostnader med tunnelreovering og det er fortsatt en del usikkerhet på sluttkostnad ca. 86 mill. kr. Tunnelen vil også i fremtiden ha kuldeporten på østsida og fortsatt vil det være en del vannlekkasjer i tunnelen.

Tidligere er det bevilget 58,2 mill. kr til prosjektet. Foreslått bevilgning i 2016 er 28,0 mill. kr.

Fv. 774 Hokstad ferjekai, Levanger kommune

Utdyping og erosjonssikring ble utført i juni 2015. Ny fergelem og nytt hydraulikkanlegg er planlagt utført senhøsten 2015. Forventet sluttkostnad for disse arbeidene er 15,3 mill. kr.

I forhold til inneværende fylkesvegplan er det tenkt brukt/avsatt 19,4 mill. kr til prosjektet. Eventuelle tiltak med forskjønning av landareal, venterom må tas som en egen bevilgning senere.

Foreslått bevilgning i 2016 er 1,7 mill. kr.

Fv. 17 Dyrstad (humper), Steinkjer kommune.

Humper utbedret høsten 2015. Toppdekke legges i 2016. Kostnad 2,7 mill. kr. Foreslått restbevilgning i 2016 er 0,5 mill. kr.

Forsterkning til 10 tonn med asfalt

Kostnad pr. løpemeter varierer fra kr 2200 til kr 2700 (2016kr). Trekkør vurderes lagt samtidig som de øvrige gravearbeidene når vegen forsterkes. I fylkesvegplanen er det foreslått avsatt en årlig bevilgning til trekkør. 1,5 mill. kr foreslås til trekkør i 2016.

Restbevilgning er foreslått på prosjekter som er oppstartet i 2014/2015, men mangler fullfinansiering. Totalt utgjør dette 23,3 mill. kr.

Tabell 2.3: Prosjekt som ble oppstartet i 2014 og 2015 som trenger fullfinansiering i 2016:

Prosjekt	Kommune	Lengde Fast dekke	Rest bevilgning 2016
Fv. 42 Langstein x E6-Okkelberg x 752	Stjørdal	10,8 km	2,0 mill. kr.
Fv. 289 Skevik x 285-Tekset x 285	Steinkjer	8,7 km	14,8 mill. kr.
Fv. 85 Grande-Skjelbred	Leksvik	1,2 km	0,8 mill. kr.
Fv. 132 Mule-Kolberg	Levanger	7,8 km	5,7 mill. kr.
			23,3 mill. kr

Fv. 42 Langstein-Okkelberg er fullført i 2015. Det gjenstår grunnerverv i 2016.

Fv. 289 Skevik –Tekset hadde en startbevilgning i 2015. Entreprenør er antatt og arbeidene starter i oktober 2015. Prosjektet er planlagt ferdigstilt oktober 2016, med oppgjør for grunnerverv i 2017.

Fv. 85 Grande – Skjelbred er fullført i 2016. Grunnerverv og mindre restarbeider gjenstår i 2016.

Fv. 132 Mule-Kolberg er fullført i 2015. Det gjenstår grunnerverv og sluttfinansiering i 2016.

Tabell 2.4: Prosjekt som startes opp og gjennomføres i 2016:

Prosjekt	Kommune	Lengde Fast dekke	Kostnad
Fv. 134 Røstadlia x 744-Salthammer x E6	Levanger	5,8 km	12,1 mill. kr.

Fv. 134 Røstadlia –Salthammer ble i 2015 utsatt på grunn av uavklarte forhold mot Levanger kommune, grunneiere og trafikk sikkerhetsprosjektet E6 Mulelia.

Anleggsstart forventes sommeren 2016, med fullføring i 2017.

Det foreslås en bevilgning på 8,6 mill. kr i 2016. Fullfinansiering er nødvendig i 2017.

Bruer som trenger ombygging eller har behov for utvidet vedlikehold:

Tabell 2.5: Følgende buer er foreslått bevilget i 2016:

Prosjekt	Kommune	Lengde (meter)	Kostnad
Fv. 536 Arnøybrua	Nærøy	150	20,6 mill. kr
Fv. 776 Langvatnet	Nærøy	4	0,5 mill. kr
Fv. 755 Skarnsundbrua	Inderøy	1010	15,0 mill. kr

Fv 536 Arnøybrua, Nærøy kommune

Utbedring av Arnøybrua har krevd mye prosjektering og vurderinger. Resultatet er det det nå skal bygges 5 ekstra søyler for å redusere spennvidde i feltene. Dårlig betong skal fjernes og opprusta armering skal erstattes. Kontrakt med entreprenør er inngått. Arbeidene forventes å komme i gang i oktober 2015 med planlagt slutføring september 2016.

Anslått kostnad 20,6 mill. kr. Foreslått bevilgning i 2016 er 18,5 mill. kr.

Fv. 776 Langvatnet. I fylkesvegplan er brua prioritert under midler til ombygging av bru. Ved en ny gjennomgang mener vi at den smale brua kan beholdes (det er en-feltsveg også resten av vegen), men at det bygges møteplass ved brua og settes nytt rekkverk.

Anslått kostnad er 0,5 mill.kr, som foreslås bevilget i 2016.

Fv. 755 Skarnsundbrua, Inderøy kommune

Ved bygging av Skarnsundbrua var det forutsatt maling av kabler etter ca. 15 år. Det er nå 23 år siden bruåpning og det bør gjennomføres maling av kabler for å unngå for å unngå store kostnader senere. Det er i alt ca 7000m2 som må males to strøk. Sluttkostnadene er foreløpig usikre, mellom 10-15 mill. kr. Det er foreslått en startbevilgning i 2016 på 5 mill. kr.

Punktvis forsterkning

Det er foreslått 1,2 mill. kr til punktvis forsterkning/strakstiltak i 2016.

Flaskehalser/andre tiltak

I fylkesvegplanen er det foreslått et årlig beløp til utbedringer eller ombygginger av underganger/gårdstun/flaskehalser. I henhold til vedtatt prioritering foreslås 2,2 mill.kr i 2016 til følgende prosjekt:

- *Fv 263 Omlegging gårdstun Rølia i Steinkjer kommune.* Reguleringsplan forventes godkjent senhøsten 2015 og prosjektet er planlagt utført i 2016.
- *Fv 134 Omlegging Gårdstun Tynes i Levanger kommune .* Arbeidet med reguleringsplan er i startfasen. Omlegging er planlagt gjennomført sammen med forsterkning av fv. 134 i 2016/17. (forsterkningsprosjektet fv. 134 Røstadlia x 744-Salthammer x E6).

Gang- og sykkelveger

Fv 166/167 Holte-Minsås-Lein, Verdal kommune

Prosjektet er utført i perioden 2012-2015. Det må gjennomføres skjønn for deler av grunnervet i 2016. Ny totalkostnad 41,6 mill. kr. Holte-Minsås (delstrekning 1): 18,1 mill. kr. og Minsås-Lein (delstrekning 2) 23,5 mill. kr.

Foreslått restbevilgning i 2016 er 3,0 mill. kr. hvorav 2,25 mill. kr. er fylkeskommunal andel.

Fv. 229 Lyngstad skole-Kjerknesvågen, Inderøy kommune

Anlegget fullføres høsten 2015, men det gjenstår oppgjør for grunnerv i 2016. Forventet sluttkostnad er 18 mill.kr.

Foreslått sluttfinansiering i 2016 er 8,2 mill. kr. hvorav 6,15 mill. kr. er fylkeskommunal andel.

Trafikksikkerhetstiltak

Strekningsvise trafikksikkerhetstiltak (ALARP), tiltak mot utforkjøring (URF), tilskudd til utbedring av avkjørsler, rekkverkssetting, sikring av gangfelt og strakstiltak. Foreslått bevilgning i 2016: 0,9 mill. kr.

Trafikksikkerhetstiltak som krever tilsvarende eller større lokal egenandel (tidligere Aksjon skoleveg-midler): Foreslått bevilgning i 2016: 0,8 mill. kr.

Miljø- og sørvistiltak

Tiltak knyttet til bekjempelse av fremmede arter og oppfølging av EU sitt vanndirektiv etter at kartlegging er gjennomført, samt tilskudd til støyskjermingstiltak og tilskudd til støyisolasjon. Foreslått årlig bevilgning, 1,1 mill. kr.

Kollektivtiltak

Busslommer og leskur samt oppgradering av knutepunkt. Foreslått bevilgning i 2016: 1,0 mill. kr.

Planlegging

Det settes av 4,1 mill. kr til planlegging av prosjekter på kommunedelplan- og reguleringsplannivå.

Drift- og vedlikehold

For drift-/vedlikehold er rammen 306,9 mill. kr eksklusiv merverdiavgift.

Drift er alle oppgaver og rutiner som er nødvendige for at vegen skal fungere som planlagt. Vedlikehold defineres som nødvendige tiltak for å opprettholde en fastsatt kvalitet, eller bringe vegen tilbake til opprinnelig kvalitet etter skader, unormal slitasje eller forsømmelse.

Tabell 3.1: Fordeling av drift-/vedlikeholdsbudsjettet på oppgave og ansvar
(mill. kr 2016-kroner ekskl. merverdiavgift)

Oppgave	Forslag 2016	Behov i fylkesvegplan
Driftskontrakter	186,7	187,7
Drift av veglys inkl. strøm	0	
Vedlikehold veglys	3,2	
Grøntanlegg, pumpestasjoner mm.	2,1	
Vedlikehold asfaltdekker	65,2	85,8
Oppmerking og skilting	11,4	12,9
Bru og ferjekaier	26,1	26,8
Vedlikehold av rekkverk	8,2	11,8
Rassikring	0	5,4
Fjellsikring	2,0	
Grunnerverv	0,0	
Nødvendige utbedringer, diverse	2,0	9,6
Sum	306,9	340,0

To nye driftskontrakter starter 1. september 2016, 1701 Indre Namdal 2016 – 2021 og 1707 Steinkjer 2016 – 2021. Det er ikke gjennomført anslag (kostnadsoverslag) på kontraktene. Ut fra dette er det vanskelig å beregne hva kostnadene blir. Standardkravene på de nye driftskontrakter er økt noe i forhold til dagens kontrakter. Det er tatt utgangspunkt i nåværende driftskontrakter og lagt på 15 % for perioden september – desember 2016.

Som tidligere år er budsjettforslaget til asfalt betydelig lavere enn det reelle behovet. Det er ikke rom for å sette av egen post for forsterkningsarbeider før dekkelegging innenfor driftsbudsjettet. Imidlertid vil strekninger som skal reasfalteres et år, bli prioritert for grøfting og utskifting av stikkrenner året før asfalteringen blir utført. Fungerende vegggrøfter er viktig for å bevare vegens bæreevne og det er også viktig å unngå at en må skifte stikkrenner like etter at en veg er reasfaltert. Arbeidene må gjennomføres innenfor de rammene vi har i driftskontraktene.

Til oppmerking og skilting foreslåes det å bruke tilnærmet samme beløp som forslaget for inneværende år. Både skilting og vegmerking er viktig for trafiksikkerheten.

Det er stort behov for utbedring av rekkverk og forslaget for neste år er likt med inneværende år. Likevel er forslaget vesentlig lavere enn av behovet for slike utbedringer og forfallet øker.

Drift av veglys (strømkostnader) faktureres direkte til fylkeskommunen.

For ny kontrakt på grøntanlegg er det foreslått en liten økning fra inneværende år.

Det er foreslått 2 mill. kr til fjellsikring. Det er stort behov for å sikre fjellskjæringer der det har gått steinras. Det er ca. 15 fjellskjæringer hvor det er behov for ny sikring.